

Femei și Bărbați pe piața muncii în Republica Moldova

RAPORT

ANALITIC

Femei și Bărbați

pe piața muncii în
Republica Moldova

**RAPORT
ANALITIC**

CZU 331.5(478)-055

F 35

Autor:

Victoria Trofimov, Doctor, conferențiar universitar

Cu asistența colaboratorilor Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova

Elena Vâtcărău, șeful Direcției statistica pieței muncii și demografiei

Elena Basarab, șeful Secției statistica ocupării forței de muncă

Cristina Verdeș, consultant în Secția statistica ocupării forței de muncă

Vladimir Ganța, consultant în Secția statistica ocupării forței de muncă

Coordonare și contribuție:

Această lucrare este realizată în cadrul Proiectului de asistență tehnică „Îmbunătățirea statisticilor sociale și agricole” acordat BNS de către Departamentul pentru Dezvoltare Internațională al Guvernului Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord (DfID).

Copertă și design: *Simion Coadă, Mihai Sava*

Redactor: *Adriana Nazarciuc*

Tehnoredactare: *Mihai Sava*

Editură și tipar: *Casa editorial-poligrafică „Bons Offices”*

ISBN 978-9975-80-147-8

© V. Trofimov, 2008

Prefață

În prezenta lucrare este analizată situația femeilor și bărbaților pe piața muncii din Republica Moldova prin prisma aspectului analizei de gen.

Datele statistice utilizate sunt obținute în baza cercetării statistice asupra gospodăriilor populației „Ancheta Forței de Muncă”. În conformitate cu recomandările internaționale, AFM este sursa principală de date care reflectă relațiile în diverse aspecte de gen în statisticile pieței muncii.

Ancheta Forței de Muncă în Republica Moldova a fost lansată de Biroul Național de Statistică (BNS) începând cu tr. IV 1998 ca o cercetare continuă, cu diseminare trimestrială și anuală a datelor. Concepția metodologică și organizatorică a anchetei a fost realizată în conformitate cu standardele internaționale cu asistența tehnică a experților europeni în cadrul Programului Tacis, precum și a experților Oficiului de Statistică al Biroului Internațional al Muncii (BIM).

Raportul analitic *Femei și Bărbați pe piața muncii din Republica Moldova* este realizat în cadrul Proiectului de asistență tehnică acordat BNS de către Departamentul pentru Dezvoltare Internațională al Guvernului Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord „Îmbunătățirea statisticilor sociale și agricole” (ISAS/DFID). Autorul exprimă atitudine de recunoștință Proiectului ISAS/DFID pentru oportunitatea de a realiza studiul respectiv, deosebit de important și actual pentru Republica Moldova.

De asemenea, autorul aduce sincere mulțumiri pentru atmosferă academică și suport acordat în realizarea studiului *Femei și Bărbați pe piața muncii din Republica Moldova* colaboratorilor Biroului Național de Statistică și în special Direcției statistica pieței muncii și demografiei.

Autor,
Victoria TROFIMOV,
Doctor, conferențiar universitar

Lista abrevierilor

AFM	Ancheta Forței de Muncă
BIM	Biroul Internațional al Muncii
CEE	Comisia Economică pentru Europa a ONU
CEDAW	Convenția (ONU) asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei
CSI/CIS	Comunitatea Statelor Independente
DFID	Departamentul pentru Dezvoltare Internațională al Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord
Eurostat	Organul de Statistică al Uniunii Europene
ISAS	Îmbunătățirea statisticilor sociale
ODM	Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului
ONU	Organizația Națiunilor Unite
SND	Strategia Națională de Dezvoltare
UE	Uniunea Europeană

Cuprins

Prefață	3
Lista abrevierilor	5
Introducere.....	9
Egalitatea de gen	9
Statisticile de gen	10
Aspectul de gen în domeniul „Munca și Economia” (Work and Economy).....	11
Contextul Republicii Moldova	13
I. POPULAȚIA ECONOMIC ACTIVĂ.....	17
Rata de participare la activitatea economică.....	19
II. POPULAȚIA OCUPATĂ	25
Rata de ocupare.....	25
Activități economice	29
Activități non agricole salariate	30
Ocuparea în agricultură	31
Ocuparea în economia informală: sectorul informal și ocuparea informală	33
Grupe de ocupații.....	36
Statut profesional	38
Orele de lucru.....	41
Programul de lucru parțial	44
Modalitatea de angajare	47
Condițiile de muncă și ocuparea inadecvată	48
Munca în program non-standard.....	48
Subocuparea	49
III. ȘOMAJUL	51
Rata șomajului	52
Șomajul de lungă durată	54
Șomajul în rândul tinerilor.....	56
Incidența șomajului de lungă durată în rândul tinerilor	57

IV. POPULAȚIA ECONOMIC INACTIVĂ	59
Relația cu piața muncii	62
Populația descurajată	63
Indicatori non-standard ai șomajului.....	64
Persoane plecate peste hotare.....	66
Raportul de dependență economică	67
V. CONCLUZII	69
Anexe	73
Bibliografie selectivă	93
Glosar	95

Introducere

„Abilitarea femeilor și egalitatea între femei și bărbați sunt premisele pentru realizarea securității tuturor oamenilor în domeniul politic, social, economic, cultural și mediului înconjurător”.

*Platforma de Acțiuni de la Beijing,
Conferința a IV-a Mondială cu privire la Femei
Beijing, 4 – 15 septembrie 1995*

Egalitatea de gen

Egalitatea de gen (*gender*)¹ reprezintă un concept socio-economic și parte integrantă a drepturilor umane și are ca scop promovarea pe deplin și necondiționat a femeilor și bărbaților în societate. Subiectul egalității genurilor umane este una dintre problemele actuale în viața politică, economică și socială a țărilor lumii. Scopul societății contemporane este de a elabora și implementa măsuri direcționate spre realizarea de facto a egalității dintre bărbați și femei, adică de a contribui la lichidarea discriminării de gen fata de femei și bărbați sub toate aspectele vieții sociale și economice, și de a elimina/diminua inechitățile între femei și bărbați în societate.

Diverse definiții ale *egalității de gen* accentuează că ea nu semnifică doar că femeile și bărbații trebuie tratați la fel. Mai mult ca atât, tratarea egală a femeilor și bărbaților nu neapărat va duce la egalitatea de facto.

„Esența principală a *egalității de gen* nu este simpla existență a unor asemenea deosebiri, dar faptul că aceste deosebiri nu trebuie să producă un impact negativ asupra condițiilor de viață pentru femei și bărbați, nu trebuie să fie discriminatorii atât față de femei, cât și față de bărbați și trebuie să contribuie la o egală repartizare a puterii în economie, societate și în procesul de luare a deciziilor”².

¹ Termenul **gender** se referă la diferențele dintre sexe formate în societate și la corelațiile sociale între femei și bărbați. Aceste diferențe dintre sexe sunt formate dincolo de istoria relațiilor sociale și se modifică în timp în dependență de o mulțime de factori. Identitatea *gender* depinde de circumstanțele în care femeile și bărbații trăiesc și activează și care includ factori economici, culturali, istorici, ideologici, religioși. Relațiile *gender* de asemenea variază în raport cu condițiile sociale și economice ale societății și diferă între grupe sociale, etnice etc.

Sursa http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---integration/---stat/documents/publication/wcms_087883.pdf

² Gender Mainstreaming, Conceptual framework, methodology and presentation of good practices - Final report of Activities of the Group of Specialists on Mainstreaming (EG-SMS).

Sursa: [http://www.humanrights.coe.int/Equality/Eng/WordDocs/eeg\(99\)%203%20Summary%20of%20gender%20mainstreaming.doc](http://www.humanrights.coe.int/Equality/Eng/WordDocs/eeg(99)%203%20Summary%20of%20gender%20mainstreaming.doc)

Este în general acceptat, că inegalitățile între femei și bărbați pornesc de la atitudinile, prejudițiile și stereotipurile privind rolurile atribuite femeilor și bărbaților în societate. Acestea sunt cunoscute mai bine ca *roluri de gen*. Rolurile de gen determină tipul activităților, care adesea sunt percepute ca „feminine” și „masculine”. Ele pot varia în dependență de vârsta persoanelor, pătură socială, cultură, etnie sau religii, în dependență de medii geografice, economice, politice etc.

În prezent este recunoscut faptul că aspectul de gen trebuie extins la toate sferele societății și egalitatea de gen poate fi obținută doar prin *introducerea dimensiunii de gen - gender mainstreaming*³ - în toate politicile și domeniile. Problemele de gen relatează despre diferențele și asemănările care există între femei și bărbați în raport cu *contribuția lor la dezvoltarea economică și socială, condițiile de muncă și de viață, necesitățile, constrângerile și oportunitățile lor*.

Statisticile de gen

În contextul celor expuse mai sus, necesar de menționat că Guvernele multor țări și-au elaborat planuri de activitate în conformitate cu Platforma de Acțiuni de la Beijing (1995), care stabilește strategia de promovare a egalității de gen în domeniile unde există impact direct asupra bunăstării bărbaților și femeilor, inclusiv sărăcia, drepturile omului, impactul asupra politicii macroeconomice și a globalizării. Monitorizarea, analiza și evaluarea situației femeilor și a bărbaților, pe de o parte și a intercorelării lor în toate aceste domenii, pe de altă parte, constituie o problemă importantă și actuală. În acest context, Platforma de Acțiuni de la Beijing, care a chemat țările și organizațiile internaționale să colecteze și să analizeze statistici ce ar reflecta problemele referitoare la rolul și importanța femeilor și a bărbaților în societate.

Astfel, *statisticile de gen* au un rol important în procesul de monitorizare și analiză a progreselor obținute în sensibilizarea dimensiunii de gen.

Statisticile de gen reprezintă ansamblul de date statistice despre femei și bărbați, reflectând situația lor în toate domeniile vieții societății. Ele sunt unul din instrumentele importante ce permit de a evidenția caracteristicile femeilor și bărbaților ca grupuri social-demografice specifice, de a elabora politici social-demografice optime, de a realiza principiul egalității drepturilor și posibilităților pentru femei și bărbați.

La nivelul Comisiei Economice pentru Europa a ONU (CEE) au fost identificate următoarele *domenii principale de politici* (key policy areas), comune pentru țările din regiune: *populația, familia și gospodăria, munca și economia, educația și comunicațiile, viața publică și luarea deciziilor, starea sănătății, crimele și violența*. Pentru a monitoriza situația femeilor și bărbaților într-un domeniu anumit din cele enumerate mai sus au fost stabiliți câte un set de indicatori statistici, care includ indicatori principali, adiționali și secundari.

³ Termenul *gender mainstreaming* a devenit un concept internațional stabilit și ca o strategie principală în realizarea egalității dintre femei și bărbați odată cu adoptarea Platformei de Acțiuni de la Beijing în an.1995.

Sursa: www.unece.org/stats/gender/genpols-1.htm

Aspectul de gen în domeniul „Munca și Economia” (Work and Economy)

Schimbările semnificative care au avut loc în economia mondială și în special globalizarea și ritmurile rapide de dezvoltare a progresului tehnologic, au influențat formarea realităților economice ale femeilor și bărbaților. Deși rata de participare și cea de ocupare a femeilor în perioada 2000-2006 practic nu s-a modificat, în plan mondial a crescut ponderea femeilor în activitățile salariale non-agricole, ceea ce constituie o tendință pozitivă. Totodată, conform aprecierilor CEE⁴, în plan mondial, femeile continuă să fie într-o situație economică mai nefavorabilă față de bărbați, cu toate că nivelul acestei deosebiri diferă atât în interiorul unei țări, cât și comparativ între țări. Ritmurile și proporțiile tranziției la economia de piață în anii 1990 în țările Europei Centrale și de Est, cât și în CSI, au avut un impact major asupra relațiilor de gen și a vieții femeilor și bărbaților. Femeile au fost supuse într-o măsură mai mare reducerilor și disponibilizărilor în perioada de tranziție, iar decalajul în salarizare a avut o influență negativă mai mare asupra situației economice a femeilor.

Totodată, ocuparea are o importanță primordială, deoarece accesul femeilor și al bărbaților la resursele economice este determinat de participarea lor la forța de muncă, de tipul muncii, de venitul obținut din ocupare, de protecția socială, de munca pe care o exercită, de regimul de muncă etc. Participarea femeilor la forța de muncă mai este importantă nu doar prin faptul că ea diminuează direct nivelul sărăciei printre femei, ci reprezintă și un pas important care contribuie la creșterea venitului comun al familiei și la creșterea economică a țării în general. Un fapt nu mai puțin relevant este că o viață economic activă ameliorează imaginea femeii în societate, dar contribuie și la autoafirmarea lor, la creșterea activităților lor sociale și politice.

În domeniul muncii, statisticile de gen reflectă diferențele și asemănările între activitățile și condițiile de muncă ale femeilor și bărbaților, gradul în care ei sunt remunerați pentru munca lor în raport cu situația personală și familială, precum și alți factori care ajută să explice aceste diferențe.

La nivelul CEE, subiecte majore pentru analiză și comparații internaționale⁵, care reflectă aspectul de gen în raport cu activitatea economică a femeilor și bărbaților, sunt considerate următoarele:

1. Participarea la forța de muncă și tipul activității persoanei

Decalajul dintre participarea femeilor și a bărbaților la forța de muncă este răspândit în multe țări. Femeile și bărbații nu au acces egal la un loc de muncă plătit pe toată perioada vieții, în special anumite grupuri de femei (de ex., femeile în vârstă reproductivă sau cele revenite după concediu de maternitate). Conform unor aprecieri⁶, în medie femeile sunt ocupate în proporție de 15 la sută mai puțin decât bărbații, iar nivelul de remunerare este de asemenea cu 15% mai scăzut.

⁴ <http://www.unece.org/stats/gender/genpols/keyinds/genpols-2work.htm>

⁵ În aceste scopuri CEE a lansat pagină web Statisticile gender: <http://www.unece.org/stats/gender/Welcome.html>

⁶ www.ec.europa.eu/eurodirect

2. Segregarea pe piața muncii

Femeile și bărbații sunt concentrați în diferite sectoare ale economiei și în diferite ocupații, deseori potrivit stereotipurilor și percepției tradiționale, bazate pe rolurile sociale diferite ale femeilor și bărbaților. Acest lucru afectează securitatea economică și socială a indivizilor și a familiilor, ca regulă în detrimentul femeilor, diminuând posibilitățile lor de prosperare, creștere în carieră, de autoafirmare etc.

3. Șomajul

Femeile, la general, în plan internațional, într-o măsură mai mare sunt afectate de șomaj decât bărbații. Pentru Republica Moldova aspectul de gen al șomajului se manifestă invers, fiind mai mare la bărbați.

4. Activitatea de întreprinzător

În unele țări cu economii în tranziție numărul femeilor de afaceri a crescut considerabil. În anii recenți mai multe femei au devenit patronii întreprinderilor micro, mici și mijlocii. Cu toate acestea, în plan mondial, numărul femeilor din această categorie mai continuă să rămână mic, în comparație cu cel al bărbaților.

În contextul direcțiilor importante de analiză expuse, menționăm selectiv unii indicatori stabiliți pentru domeniul *Munca și Economia*, prin prisma statisticii de gen:

- A. Indicatori principali (rata de activitate, forța de muncă, ocuparea incompletă, rata șomajului, timpul utilizat pe săptămână pentru munci salariate și non-salariate, câștigul salarial mediu anual al femeilor, ponderea față de bărbați (program complet, an complet);
- B. Indicatori adiționali (ocuparea în cele trei sectoare principale ale economiei - agricultură, industrie, servicii; ocuparea pe 9 grupe majore de ocupații conform ISCO, ratele șomajului de lungă durată, ratele șomajului la tineri (15-24 ani), câștigul salarial mediu anual la femei, ponderea față de bărbați după nivelul de instruire, ratele de activitate pe grupe de vârstă a câte cinci ani);
- C. Indicatorii secundari (ocuparea non-salariată, ocuparea în sectorul public/privat).

Pentru producerea indicatorilor sensibili la dimensiunea de gen se recomandă utilizarea tuturor surselor de date statistice existente: registrele administrative, cercetările asupra întreprinderilor și cercetările asupra gospodăriilor casnice, fiecare din ele permițând obținerea unui anumit set de indicatori. Totuși, cercetările asupra gospodăriilor populației, cum ar fi *Ancheta forței de muncă* și *Ancheta utilizării timpului*⁷, permit obținerea informațiilor direct de la cei care lucrează, prin completarea chestionarelor standard, conform metodologiilor

⁷ Până în prezent în Republica Moldova nu se realizează.

care oferă statisticienilor posibilități superioare de analiză a tipului și diversității informațiilor colectate. Astfel, cercetările în gospodării sunt considerate sursele cele mai relevante de informații statistice în scopul analizelor de gen.

Contextul Republicii Moldova

În Republica Moldova promovarea egalității de gen în politicile și programele de dezvoltare este considerată o premisă a dezvoltării durabile în contextul Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului⁸ și Strategiei Naționale de Dezvoltare⁹.

În acest context, putem remarca adoptarea în anul 2006 a *Legii cu privire la asigurarea egalității de șanse egale dintre bărbați și femei*, care se referă la sfera politică, economică, socială, culturală, în alte sfere ale vieții, drepturi garantate de Constituția Republicii Moldova, în vederea prevenirii și eliminării tuturor formelor de discriminare după criteriul de sex.

În domeniul relațiilor de muncă, prin această *Lege*, statul garantează drepturi egale și șanse egale, tratare egală a femeilor și bărbaților la plasarea în câmpul muncii, ceea ce constituie încă un pas în promovarea egalității de gen. *Legea* definește clar asemenea prevederi ca: obligațiunile angajatorului pentru asigurarea egalității între bărbați și femei la angajare potrivit profesiei, la promovare în serviciu fără discriminare după criteriul de sex, asigurarea remunerării egale pentru o muncă de valoare egală, asigurarea condițiilor egale de îmbinare a obligațiilor de serviciu cu responsabilitățile de familie etc.

Menționăm de asemenea recomandările importante ale Comitetului CEDAW¹⁰ Guvernului Republicii Moldova privind eliminarea discriminării față de femei, elaborate în a.2006 în rezultatul examinării rapoartelor periodice unificate doi și trei ale Republicii Moldova (CEDAW C/MDA/2-3) la cea de-a 749 și 750 ședințe ale sale, la 16 august 2006 (a se vedea CEDAW /C/SR. 749 și 750). Aceste recomandări se referă la un spectru vast de probleme importante, în care țara noastră mai are de depus eforturi privind echitatea de gen între femei și bărbați: participarea femeilor pe piața muncii, persistența unor aprecieri patriarhale a rolului femeii în societate, violența domestică și cea la serviciu, vârsta de căsătorie, reprezentarea femeilor în organele de luare a deciziilor ș.a. În acest document, o atenție importantă se acordă de asemenea necesității perfecționării și producerii statisticii de gen.

Un document important în raport cu piața muncii îl constituie *Strategia națională privind politicile de ocupare a forței de muncă pe anii 2007-2015*. Una din cele trei sarcini, armonizate cu Strategia Europeană de Ocupare Revizuită, este „consolidarea coeziunii și incluziunii sociale, îndeosebi prin combaterea oricăror forme de discriminare pe piața muncii, diminuarea disparităților între sexe...”.

⁸ ODM, Obiectivul strategic 3 „Promovarea egalității de gen și abilitarea femeilor”:

- Sporirea reprezentării femeilor în funcțiile decizionale.
- Reducerea inegalității de gen în angajarea în muncă.

⁹ SND, Prioritatea națională pe termen mediu (nr. 4) „Dezvoltarea resurselor umane, creșterea gradului de ocupare și promovare a incluziunii sociale” prevede măsuri de prevenire și eliminare a discriminării pe piața muncii: respectarea egalității șanselor în sfera economică și politică; promovarea femeilor în structura ocupațională etc.

¹⁰ Comentariile finale ale Comitetului privind eliminarea discriminării față de femei: Republica Moldova. Comitetul privind eliminarea discriminării față de femei, Sesiunea treizeci și șase, 7-25 august 2006-10-23.

Linia directoare 6 prevede „Promovarea egalității șanselor și combaterea discriminărilor pe piața muncii”, având următoarele direcții de politici:

- Încurajarea promovării femeilor la posturi de conducere în sectorul privat și cel public, asigurarea monitorizării publice a egalității șanselor, extinderea tipurilor de specialități posibile de a fi ocupate de către femei și nivelarea integrală a decalajului salarial;
- Reexaminarea legislației în vigoare în vederea anulării actelor care facilitează (sau interzic) accesul femeilor la muncă în anumite sectoare de producție și la însușirea anumitor profesii (meserii) etc.

În domeniul statisticilor de gen în raport cu piața muncii sunt preconizate acțiuni de *elaborare și aplicare a indicatorilor pentru a evalua și monitoriza progresul și eficiența politicii în legătură cu egalitatea genurilor la angajare și ocupare.*

În prezent una din sursele principale de date care reflectă relațiile de gen în statisticile pieței muncii este cercetarea statistică asupra gospodăriilor casnice Ancheta Forței de Muncă (AFM), care reprezintă o metodă modernă pentru cercetarea statistică a pieței forței de muncă, având ca obiectiv principal măsurarea populației active (ocupate și în șomaj) și a populației inactive.

Concepută ca sursă importantă de informații asupra forței de muncă, ancheta furnizează, într-o manieră coerentă, date esențiale asupra tuturor segmentelor de populație, cu numeroase posibilități de corelare și structurare după caracteristici demo-socio-economice diverse, în condiții de comparabilitate internațională.

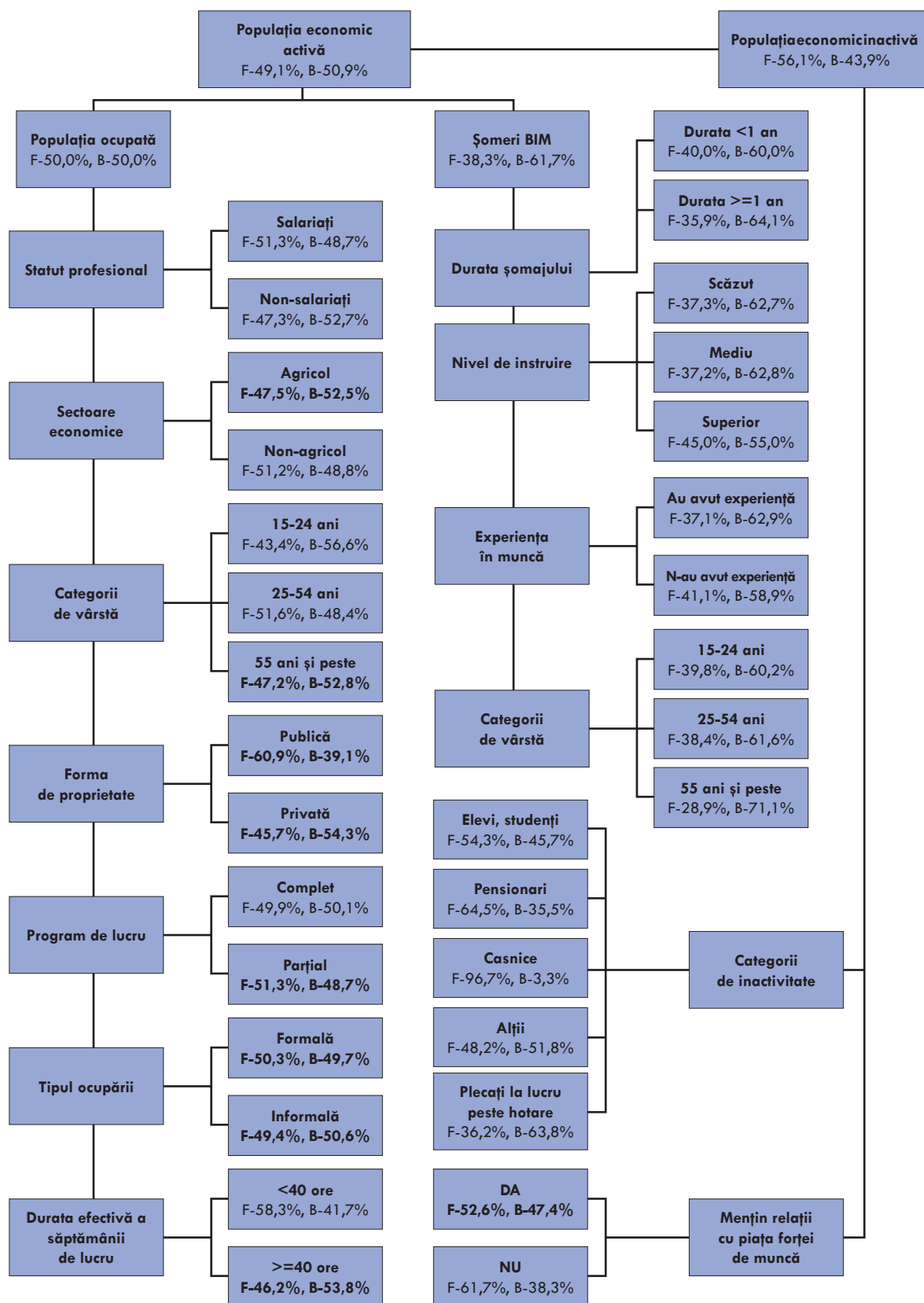
Începând cu trimestrul IV a.1998, AFM în gospodării se realizează trimestrial, ca o cercetare continuă, cu diseminarea trimestrială și anuală a datelor, permițând astfel obținerea de date privind mărimea și structura ofertei de forță de muncă și evidențierea fenomenelor cu caracter sezonier care se manifestă pe piața muncii.

Informațiile obținute în baza AFM permit estimarea următorilor indicatori, armonizați cu standardele internaționale (BIM) și normele europene (Eurostat):

Indicatorii **principali** obținuți sunt:

- ☐ **Indicatorii privind participarea la activitatea economică:**
 - ☐ Rata de activitate
 - ☐ Raportul de dependență economică
- ☐ **Indicatorii privind ocuparea:**
 - ☐ Pe sectoare economice
 - ☐ Pe forme de proprietate
 - ☐ După statutul profesional
 - ☐ După programul de lucru
 - ☐ Regimul programului de lucru la salariați
 - ☐ Rata ocupării

Tabloul general al forței de muncă, în aspect de gen, în Republica Moldova, anul 2006

F - femei, B - bărbați

□ Indicatorii privind șomajul BIM:

- Rata șomajului
- Rata șomajului de lungă durată
- Rata șomajului de lungă durată în rândul tinerilor
- Incidența șomajului de lungă durată
- Incidența șomajului de lungă durată în rândul tinerilor
- Proportia șomajului în rândul tinerilor

Indicatori **adiționali** sunt:

- Ocuparea în sectorul informal
- Ocuparea informală
- Sub-ocuparea în raport cu timpul lucrat / Volumul sub-ocupării
- Condițiile de muncă
- Ocuparea inadecvată
- Migrația forței de muncă
- Munca atipică (modul ad-hoc)

Dat fiind faptul că în Republica Moldova încă nu au fost adoptați indicatorii specifici de monitorizare a progresului și eficienței politicilor ce țin de dimensiunea de gen , în prezentul raport este analizată situația femeilor și bărbaților pe piața forței de muncă, evoluția și tendințele ei care se conturează pe parcursul anilor 2000-2006, utilizând indicatorii sus-menționați existenți în AFM.

I. POPULAȚIA ECONOMIC ACTIVĂ

Piața muncii reprezintă acel domeniu specific, importanța căruia derivă din faptul că anume aici, în mare măsură, se realizează capacitățile de autoafirmare a populației, ceea ce lasă o amprentă puternică asupra confortului economic, social, psihologic individual, dar care determină un grad mai înalt sau mai scăzut de bunăstare la nivelul colectivității în ansamblu – fie ea relativ mică, cum este familia sau foarte mare, cum e societatea. Impactul pe care îl exercită relația cu piața muncii asupra fiecărui individ este puternic și multe-aspectual, fiind determinat de însăși caracteristicile pluridimensionale ale forței de muncă ca obiect deosebit de tranzacție, una din valențele majore a ei fiind componența pe sexe/sau dimensiunea de gen, ce conferă caracteristici aparte reieșind din însăși diferențele fiziologice și comportamentale ale indivizilor care le reprezintă.

Republica Moldova nu este o excepție în acest sens, dacă ne referim la tendințele generale care caracterizează procesele demografice și cele pe piața muncii, strâns legate de ele, la acest început de mileniu. Totuși, țara noastră este o excepție, dacă ne referim la realitatea că multiple din aceste tendințe se manifestă cu un grad sporit de deviere de la trendul general mondial, iar uneori chiar diametral opus.

Populația reprezintă sursa de alimentare a pieței muncii, de aceea procesele demografice conturează în mod deosebit fenomenele și tendințele în evoluția forței de muncă. În Republica Moldova întotdeauna efectivul femeilor l-a depășit pe cel al bărbaților cu circa 10%, ceea ce se soldează cu importante probleme sociale. Fără a ne aprofunda în amănunte istorice sau biologice menționăm că tendința respectivă are cauze obiective, fiind determinată, în prima jumătate a sec. XX, de două războaie mondiale, în care a fost implicată țara noastră și unde pierderile de populație masculină au fost foarte importante, decalajul de gen păstrându-se pe parcursul întregii generații postbelice. În perioada de pace, se manifestă tendința obiectivă, caracteristică omenirii în general, când băieții se nasc mai mulți decât fetițe. În Republica Moldova ponderea la naștere reprezintă respectiv 51,4% și 48,6%. Dar numai până la 30 de ani numărul bărbaților depășește numărul femeilor. Apoi ponderile se schimbă în sens opus: la 16 ani ponderile constituie deja 50,8% pentru bărbați și 49,2% pentru femei, iar la 40 de ani - respectiv 48,3% și 51,7%.

O altă tendință specifică țării noastre este reducerea numărului populației, care la fel considerăm că are cauze obiective, comune cu alte țări. Printre ele menționăm procesele intense de urbanizare, creșterea nivelului de instruire și a numărului de ani de școlarizare – obligatorie și benevolă, inclusiv la femei, creșterea rolului economic, social, politic al femeilor ș.a. Toate acestea au condus inevitabil la reducerea natalității. Dar, în consecință, și la reducerea efectivului forței de muncă atât la femei, cât și la bărbați (*Diagramele 1 și 2*).

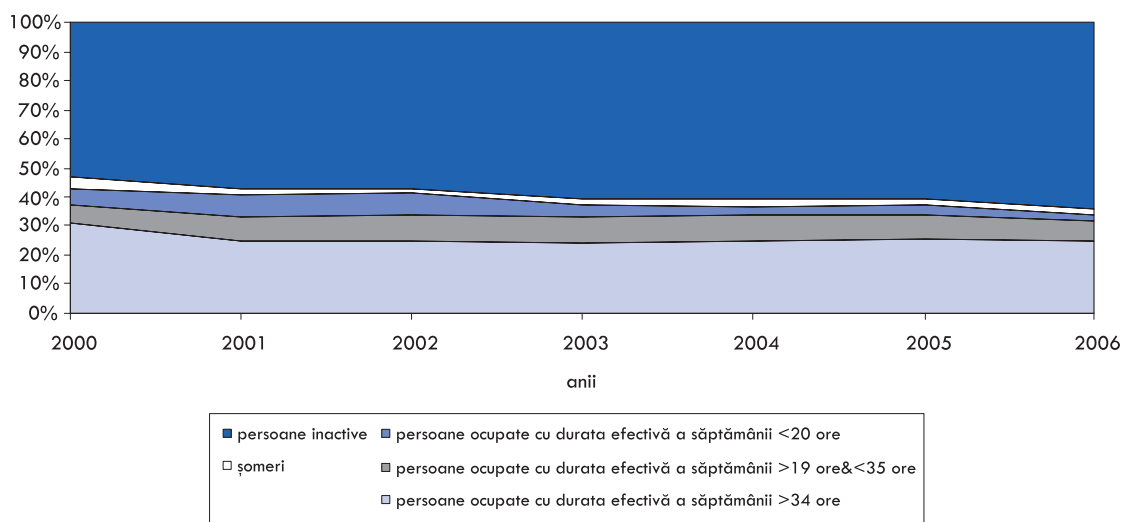

Diagrama 1. Distribuția femeilor după participare la activitatea economică și orele efectiv lucrate

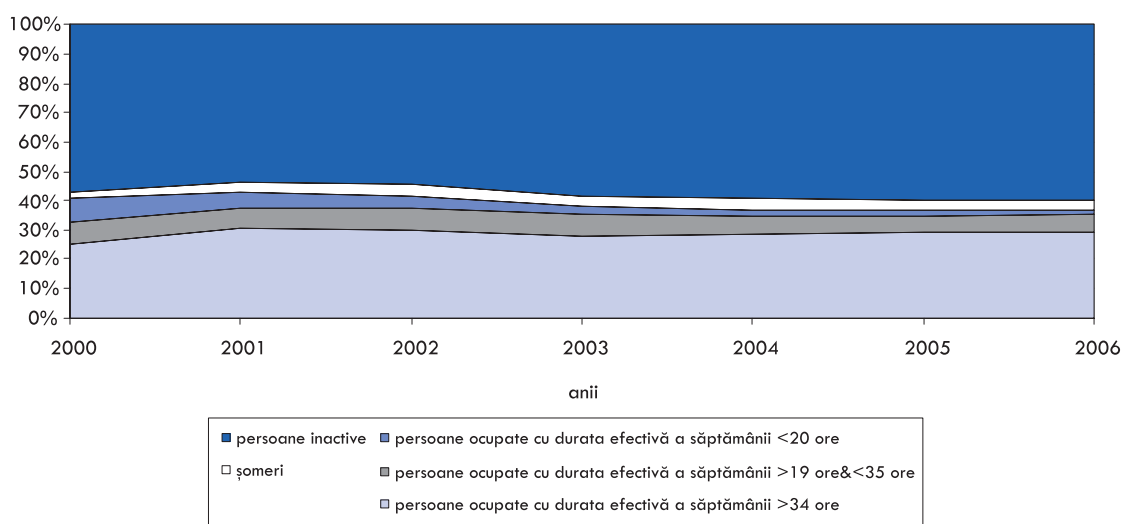

Diagrama 2. Distribuția bărbaților după participare la activitatea economică și orele efectiv lucrate

Pe parcursul perioadei 2000-2006 în Republica Moldova numărul total al populației economic active a suportat o scădere semnificativă de circa 300 mii persoane sau 18%, ceea ce reprezintă că fiecare al cincilea bărbat și fiecare a patra femeie au abandonat piața națională a forței de muncă (Anexa nr. 10). La începutul perioadei menționate nu se înregistrau deosebiri notabile între numărul total al bărbaților și al femeilor, însă, începând cu a.2002, numărul femeilor începe să crească și îl depășește pe cel al bărbaților, ajungând în 2005 până la 6% mai mult (în 2006 – 3%). Însă în totalul populației economic active atât femeile, cât și bărbații dețin ponderi aproximativ egale (Diagrama 3).

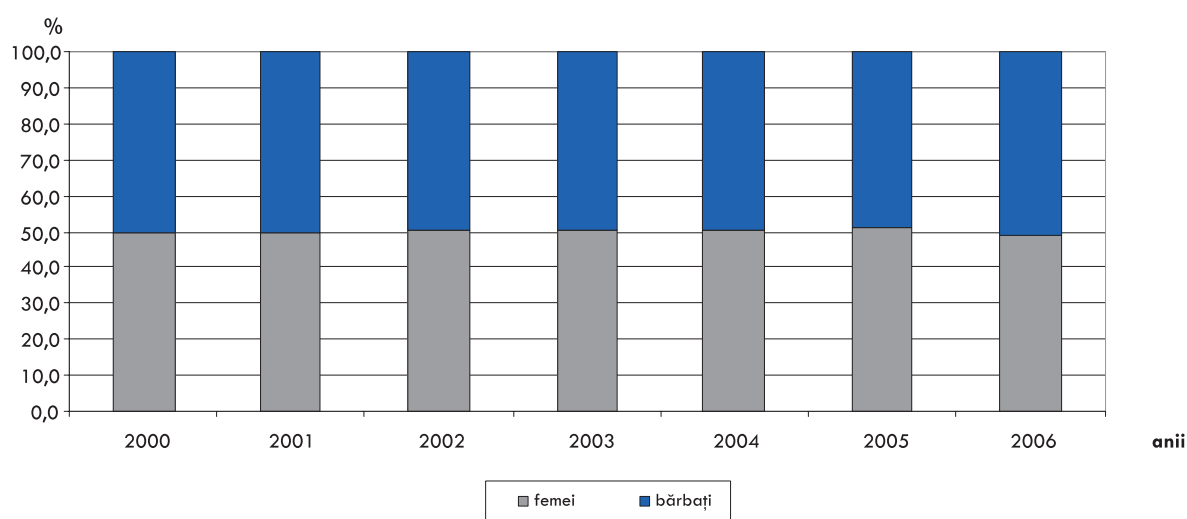

Diagrama 3. Structura după sexe a populației economic active

Rata de participare la activitatea economică

Analiza evoluției ratei de participare la forța de muncă relevă faptul că acest indicator înregistrează o tendință de scădere. În 2000 în Republica Moldova rata de participare la nivel de țară constituia 59,9%, pentru bărbați a fost înregistrată valoarea de 63,9% și pentru femei – 56,3%. În anul 2006 pentru ambele sexe acest indicator se micșorează cu peste 13p.p. Rata de participare în Republica Moldova rămâne semnificativ joasă în comparație cu valorile acestui indicator în plan internațional (Anexa nr.1), unde la fel se manifestă tendința generală de reducere a indicatorului respectiv. Dacă la femei decalajul dintre rata națională și cea globală constituie -9,5p.p., diferența dintre indicatorii pe total constituie deja -19,4p.p. La bărbați acest indicator înregistrează o valoare net inferioară față de cea globală – cu 28,9p.p. mai joasă. Considerăm că un decalaj atât de important se datorează vârstei de pensionare mai întârziată în alte țări, dar și diferențelor existente de evaluare a vârstei maxime de participare la activitatea economică.

Un alt moment care merită a fi menționat este faptul că ritmul de scădere al ratei de participare la bărbați și femei nu diferă semnificativ. Liniile graficului ce caracterizează ratele de activitate evoluează paralel, excepție constituind 2006, unde rata de participare la femei a scăzut cu circa 5%, în timp ce a bărbaților a rămas aceeași. Prin urmare, se conturează tendința de apropiere a ratei de participare pe sexe. Însă această mișcare a diferențelor apare și pe fundalul descreșterii ratei de participare pe total la forța de muncă. Ecartul de gen al ratei de participare are tendința de descreștere în ansamblu pe parcursul anilor 2000-2005. Dacă în 2000 rata de participare la bărbați era mai înaltă față de cea la femei cu 7,6p.p., în 2005 această diferență coboară până la 2,7p.p. (Diagrama 4). În opinia noastră, reducerea generală a ratei de participare se datorează declinului economic din anii '90 și proceselor interdependente de emigrare a populației economice active.

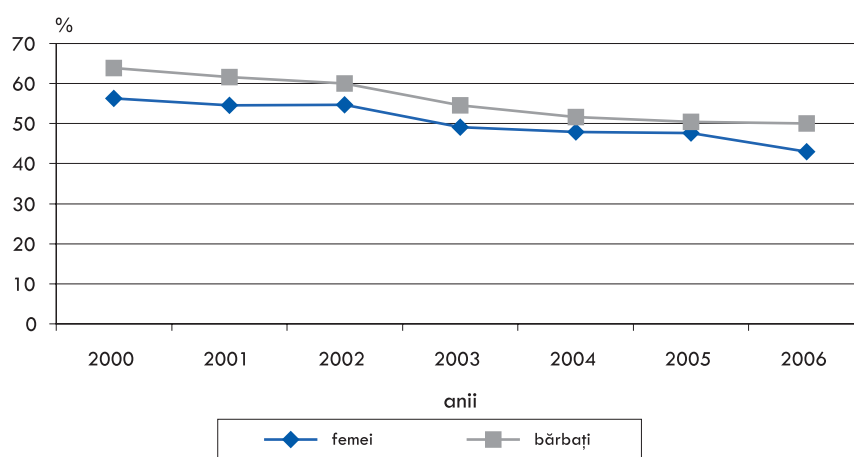

Diagrama 4. Evoluția după sexe a ratei de activitate

Dacă ne referim la activitatea economică pe trimestre, pe parcursul perioadei în ansamblu se manifestă o activitate mai intensă în al doilea și al treilea, și mai scăzută în trimestrele unu și patru, fapt determinat de specificul în mare parte agrar al economiei naționale și de caracterul sezonier pronunțat al acestui sector.

Distribuția ratei de participare după categorii de vârstă denotă faptul că bărbații se mențin activi pe piața muncii o perioadă mai îndelungată decât femeile (Diagrama 5 și 6). Cele mai înalte valori (peste 70%) pentru ambele sexe sunt înregistrate în categoria de vârstă 35-49 ani. Însă la bărbați aceste valori se mențin o perioadă mai îndelungată - până la 64 ani, acest fenomen fiind legat, parțial, și de vârsta mai înaintată de pensionare. La femei către această vârstă valoarea indicatorului coboară spre 50%. Chiar și după vârsta de pensionare bărbații se mențin activi o perioadă mai lungă de timp în comparație cu femeile. În totalul femeilor tinere una din cinci femei este economic activă, iar în totalul bărbaților tineri unu din patru este economic activ. La bărbații tineri (15-24 ani) rata redusă de participare este determinată de creșterea continuă a perioadei de școlarizare.

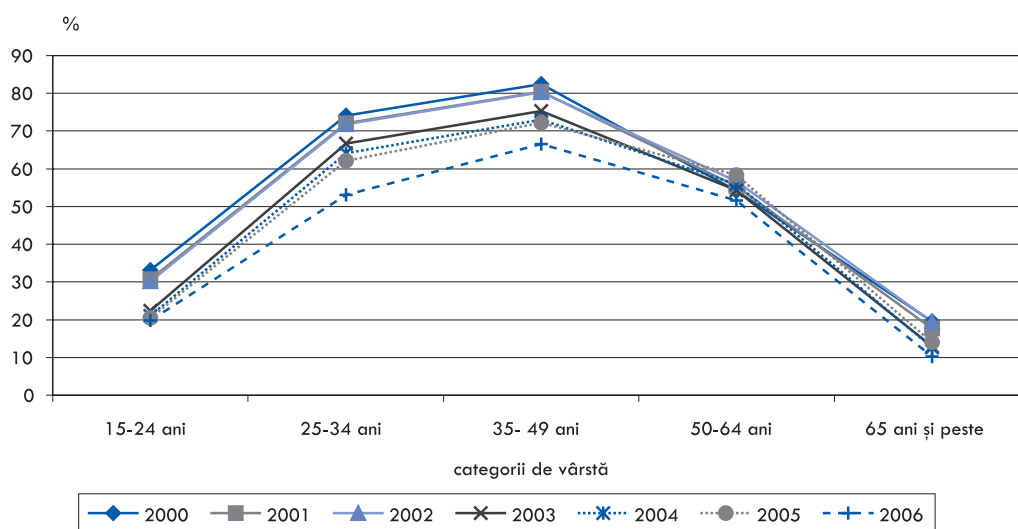

Diagrama 5. Evoluția după grupe de vârstă a ratei de activitate la femei

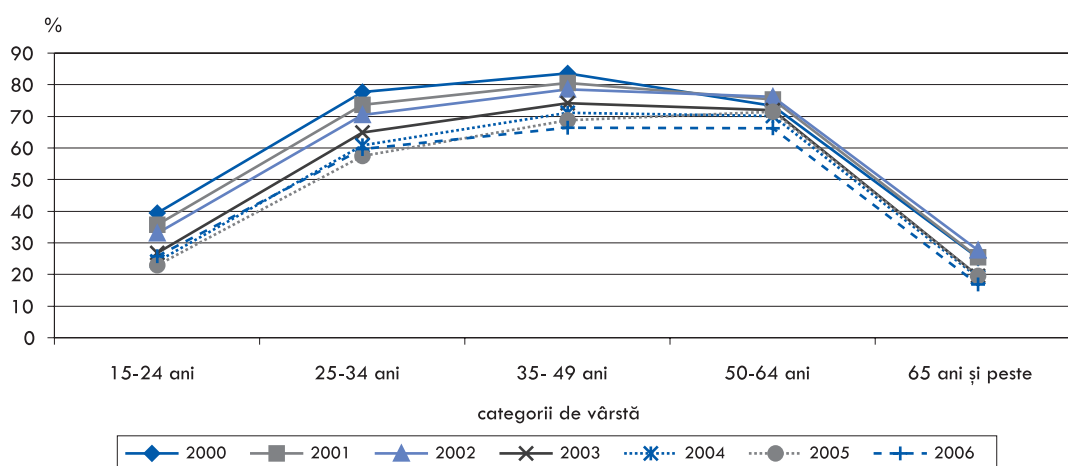

Diagrama 6. Evoluția după grupe de vârstă a ratei de activitate la bărbați

Ca regulă, rata de activitate joasă înregistrată la femeile tinere (15 – 24 ani), poate fi asociată cu gradul înalt de școlarizare, dificultăți în găsirea unui loc de muncă (mai ales a celor cu copii mici) și tendința de a părăsi lucrul în legătură cu nașterea și îngrijirea copiilor. Problema femeilor tinere în a-și găsi un loc de muncă, mai ales în țările cu economii de piață recente, a condus la apariția și intensificarea proceselor de emigrare a lor și astfel le-a supus unor pericole grave, dar are consecințe negative și la nivel macroeconomic – depopularea, lipsirea copiilor de tutelă parentală, destrămarea familiilor etc.

Scăderea lentă a ratei de activitate la femei între 50-64 ani parțial reflectă modificările operate în vârsta de pensionare, spre creșterea ei. Cu toată creșterea semnificativă a activității femeilor în vârstă în perioada tranziției, pentru femeile de 55 ani și peste probabilitatea de a fi economic activă este semnificativ mai joasă decât la bărbați (respectiv circa 10 și 20 la sută). Totodată menționăm că relativ multe persoane rămân active și la vârsta a treia, deoarece veniturile obținute din pensie sunt foarte mici (în medie 442,3 lei în anul 2006), comparativ cu minimul de existență pentru această categorie de populație - 935,1 lei.

Tendința de scădere a ratei de participare se menține și la persoanele în vârstă aptă de muncă (15-64 ani)¹. Rata de participare totală și cea înregistrată la bărbați a scăzut cu 15p.p. La femei este înregistrată o diferență de 14p.p. (Diagrama 7).

Am menționat deja tendința de creștere a perioadei de școlarizare. În acest context, un interes deosebit prezintă participarea la activitatea economică a bărbaților și a femeilor conform nivelului de studii. Tendința este evidentă și denotă o dependență direct proporțională: cu cât e mai înalt nivelul de instruire al persoanelor, cu atât și rata de participare este mai înaltă.

¹ În scopuri statistice, pentru comparații între state la nivelul UE se utilizează grupa de vârstă 15-64 ani.

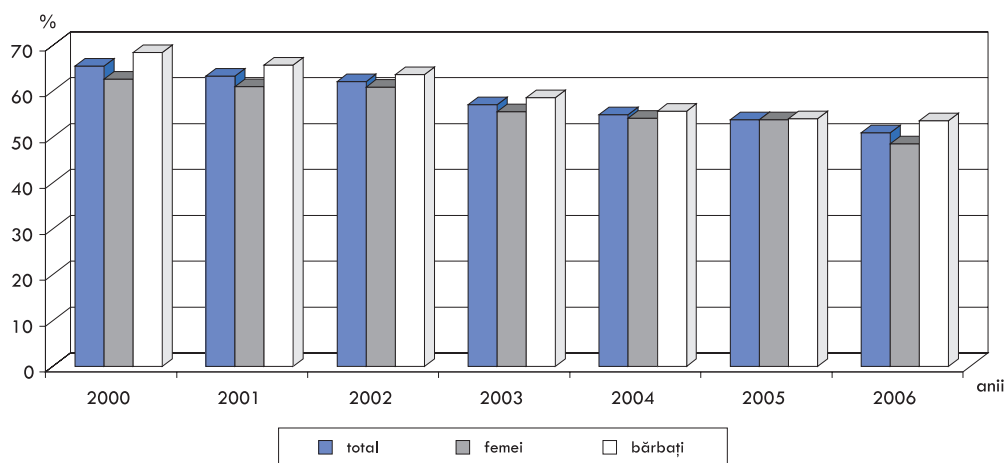

Diagrama 7. Distribuția după sexe a ratei de participare a persoanelor de 15-64 ani

O altă tendință generală este că pentru fiecare nivel de educație femeile dețin o rată de activitate ceva mai joasă față de bărbați (Diagrama 8). Cu toate că femeile cu studii superioare sunt mai numeroase comparativ cu bărbații (cu circa 17%), totuși, numai 2/3 din ele sunt economic active, în timp ce cota bărbaților cu studii superioare economic activi constituie 3/4 din totalul lor. Diferențe notabile între ratele de activitate se observă și la persoanele cu studii profesionale și gimnaziale. Și doar la femeile și bărbații practic fără studii rata de participare este aceeași.

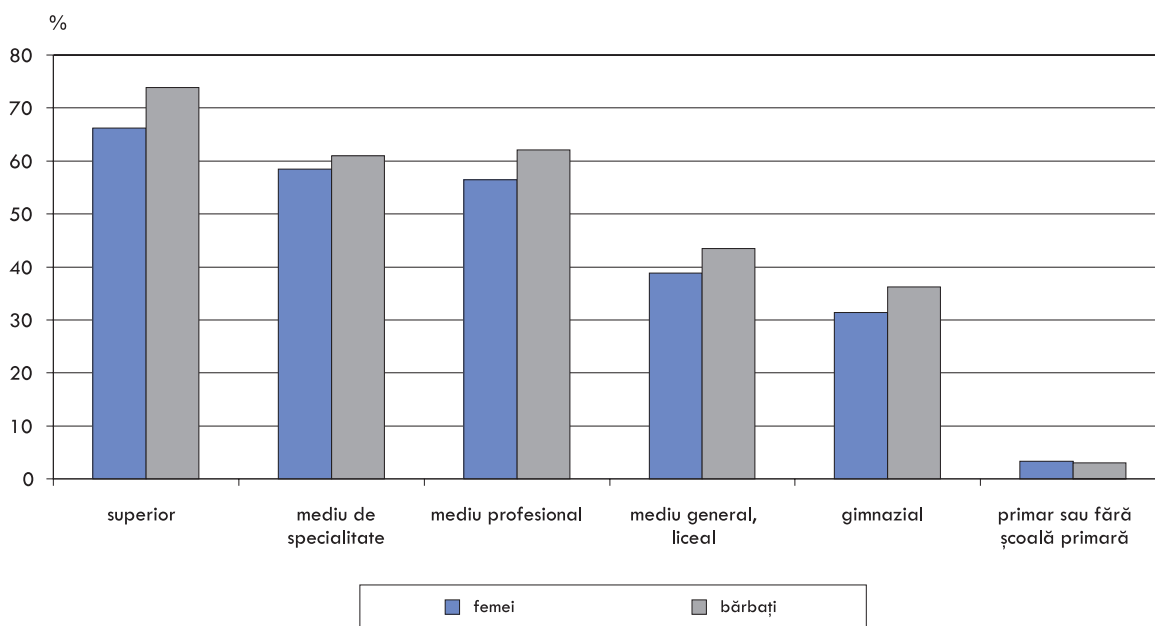

Diagrama 8. Distribuția după sexe și nivel de instruire a ratei de activitate, a. 2006

Analizând evoluția distribuției persoanelor economic active după nivelul de instruire (Diagrama 9), se constată că printre persoanele cu studii medii speciale femeile constituie trei persoane din cinci, în timp ce bărbaților le revine circa 2/3 din totalul persoanelor care au

absolvit o școală profesională. Femeile sunt mai numeroase și printre persoanele cu școală primară sau fără nici un nivel de instruire. În totalul persoanelor active cu studii superioare ponderea femeilor cu studii superioare predomină asupra ponderii bărbaților, diferențele variind între 6p.p. și 9p.p.

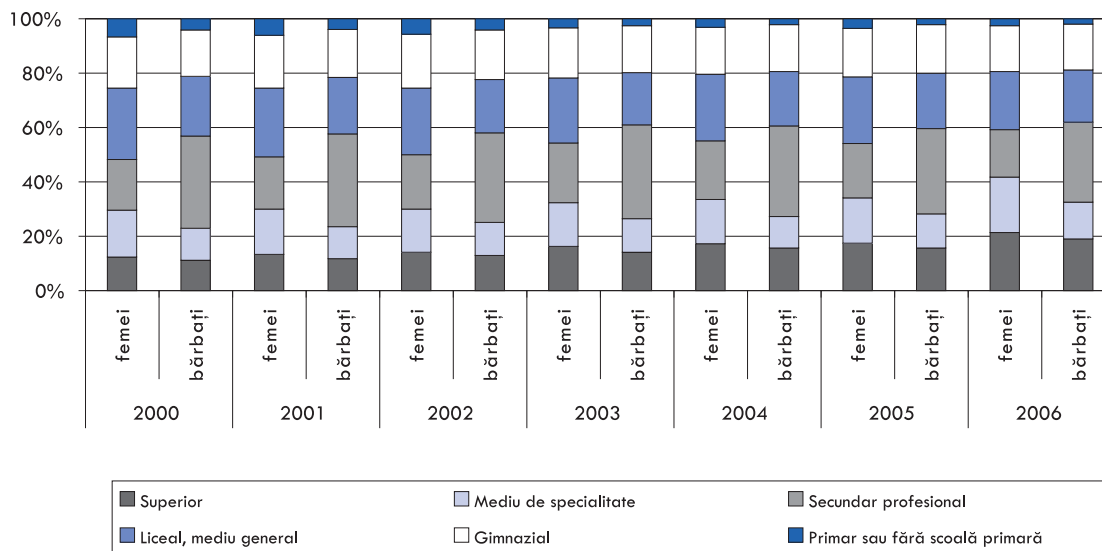

Diagrama 9. Distribuția după sexe și nivel de instruire a persoanelor active

Datele analizate denotă o cointeresare destul de mare a femeilor pentru creșterea nivelului lor profesional, ceea ce confirmă alinierea țării noastre la tendința mondială de creștere a activității economice a femeilor. Considerăm că acest lucru este deosebit de important și din punct de vedere că efortul femeilor pentru o activitate economică sporită este superior decât cel al bărbaților, deoarece sarcinile familiale care revin femeilor sunt de obicei tradițional mai extinse.

Dacă analizăm participarea la activitatea economică conform stării civile (Anexa nr. 11), vedem că atât la femei, cât și la bărbați sunt mai ridicate ratele de activitate a persoanelor căsătorite și necăsătorite, comparativ cu a persoanelor divorțate și văduve (Diagrama 10).

Distribuția pe sexe relevă faptul că ponderea bărbaților necăsătoriți o depășea pe cea a femeilor necăsătorite, iar a femeilor văduve și divorțate o depășea pe cea a bărbaților cu aceeași stare socială. Am putea aprecia situația ca fiind normală, deoarece putem presupune că cei necăsătoriți sunt în majoritate tineri, iar cei văduvi – în mare parte de vârstă înaintată, ambele categorii având rate de activitate reduse.

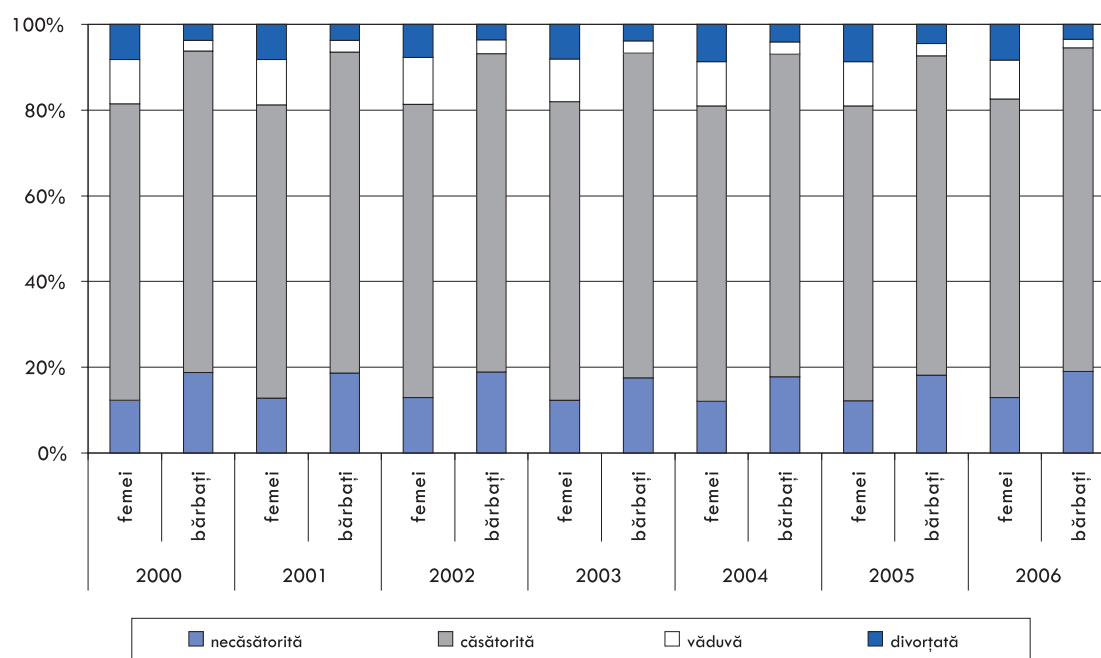

Diagrama 10. Distribuția după sexe și stare civilă a persoanelor economic active

II. POPULAȚIA OCUPATĂ

Schimbările semnificative și rapide ce se produc în economia mondială, astfel ca globalizarea și dezvoltarea cu ritmuri dinamice a progresului științifico-tehnic, au marcat comportamentul economic al bărbaților și cel al femeilor pe piața muncii. Deși rata de participare și cea de ocupare a femeilor în perioada 2002-2006 practic nu s-a modificat, în plan mondial a crescut ponderea femeilor în activitățile salariale non-agricole, ceea ce constituie o tendință pozitivă (Anexa 1-3). În Uniunea Europeană (27) schimbările menționate sunt exprimate prin reducerea ecarterului de gen în ocupare de la 17,6% în anul 2000 la 15,2% în anul 2006. Iar în UE (15) - respectiv de la 18,8% la 15,6% (Anexa 6-7). Spre regret, alta e tendința pentru Republica Moldova, unde între 2002-2006 rata de participare și cea de ocupare, atât la femei, cât și la bărbați a scăzut semnificativ.

Femeile în Republica Moldova tradițional au păstrat un nivel înalt de ocupare, moștenind această tradiție din perioada sovietică (Anexa nr. 12). *Diagrama 11* relevă faptul că ponderea femeilor în total persoane ocupate depășește ponderea bărbaților și este în creștere: de la 1,3p.p. în 2000 până la 4,5p.p. în 2005, practic egalându-se în 2006.

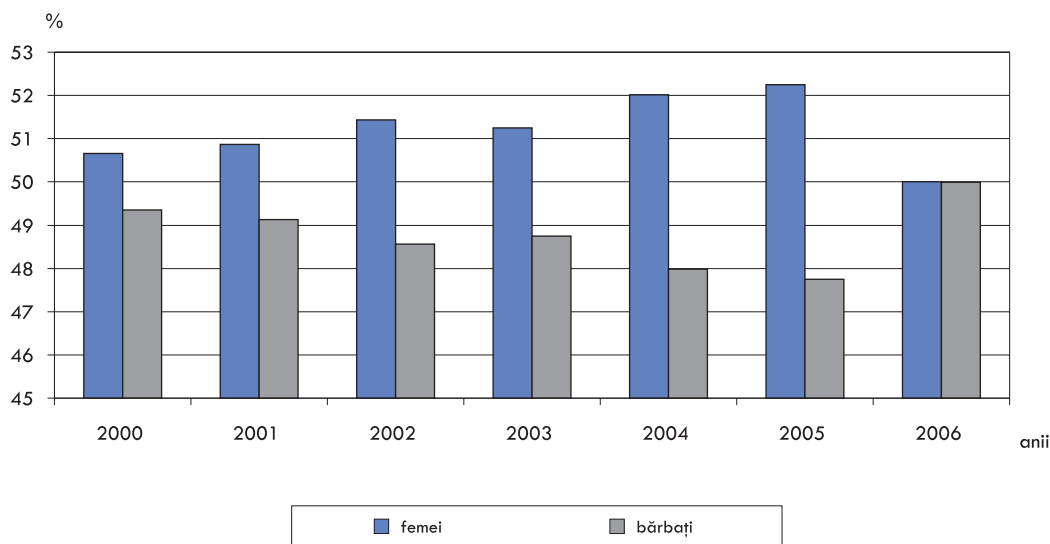

Diagrama 11. Distribuția după sexe a persoanelor ocupate

Rata de ocupare

Pe de o parte, rata de ocupare este indicatorul care reflectă capacitatea economiei de a furniza locuri de muncă sau de a crea oportunități de ocupare pentru populația în vârstă de muncă (de regulă, în vârstă de 15 ani și mai mult). Pe de altă parte, ea caracterizează

ză gradul de eficiență al economiei în utilizarea productivă a potențialului populației sale în vârstă de muncă. Cu cât este mai înaltă rata de ocupare cu atât mai multă populație lucrează. Cu toate că efectivul femeilor în total ocupare este mai mare față de cel al bărbaților, rata de ocupare a femeilor este puțin mai joasă în comparație cu cea a bărbaților, situație înregistrată și în alte regiuni ale globului. Cel mai mic ecart de gen se înregistrează în regiunea Asia de Est, în țările dezvoltate și UE și în țările cu economii în tranziție, unde femeile tradițional participau pe piața muncii în măsură egală cu bărbații (Anexa nr. 2).

Distribuția pe sexe a acestui indicator pentru Republica Moldova relevă două momente importante (*Diagrama 12*):

1. nu există discrepanțe semnificative între rata de ocupare la femei și bărbați. Mai mult ca atât, ultimii ani se caracterizează prin tendința de apropiere a valorilor acestui indicator. Dacă în a.2000 ecartul de gen a constituit 5,5p.p., în a.2005 această deosebire a fost de doar 1,2p.p., adică proporția bărbaților ocupați în total bărbați de la 15 ani și mai mult și aceeași proporție relatată la femei au valori apropiate;
2. rata de ocupare totală și pe sexe, analogic cu rata de participare la forța de muncă, este în continuă descreștere.

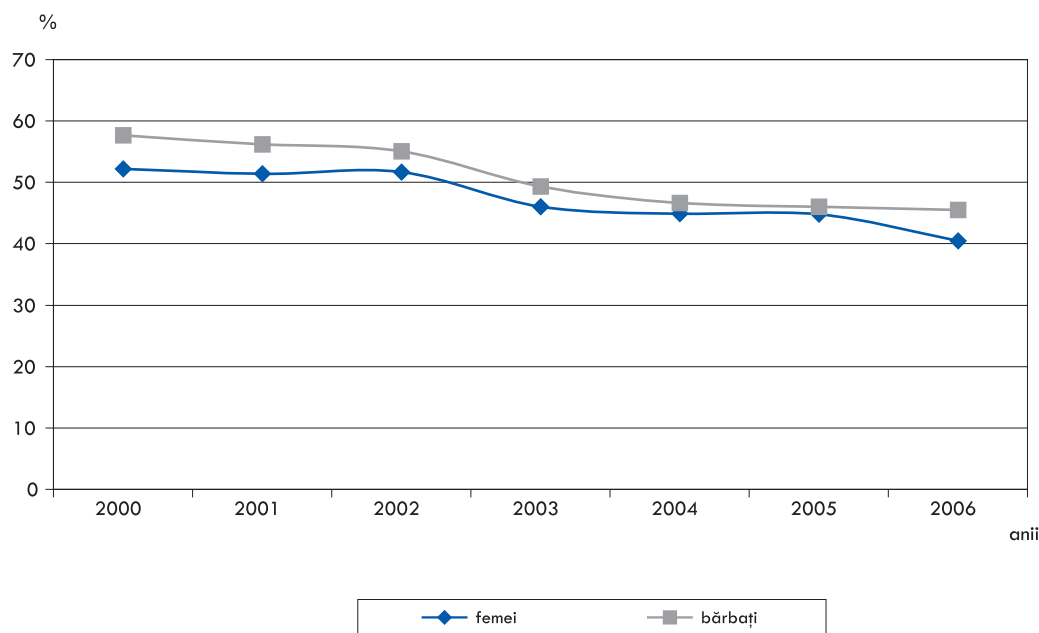

Diagrama 12. Evoluția după sexe a ratei de ocupare

Analiza evoluției ratei de ocupare pe categorii de vârstă și pe sexe relevă faptul că discrepanțe semnificative între bărbați și femei nu se manifestă (*Diagramele 13 și 14*). Totodată, pentru categoriile de vârstă marginale (15-24 ani și după 55 ani) rata de ocupare la bărbați este mai înaltă decât cea înregistrată la femei.

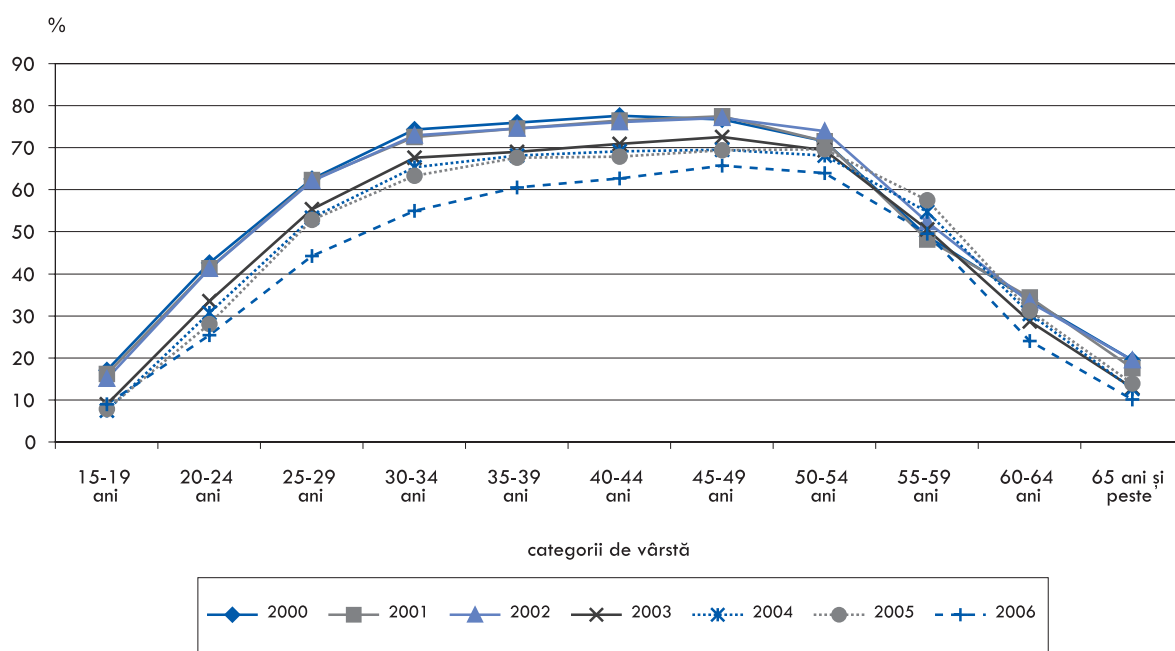

Diagrama 13. Evoluția după categorii de vârstă a ratei de ocupare la femei

Caracteristic pentru rata de ocupare feminină este faptul că femeile tinere încep să lucreze mai târziu, situație condiționată de funcțiile reproductive ale femeii și de îngrijire a copiilor, iar după 55 ani unul din motive ar putea fi pensionarea precoce a femeilor.

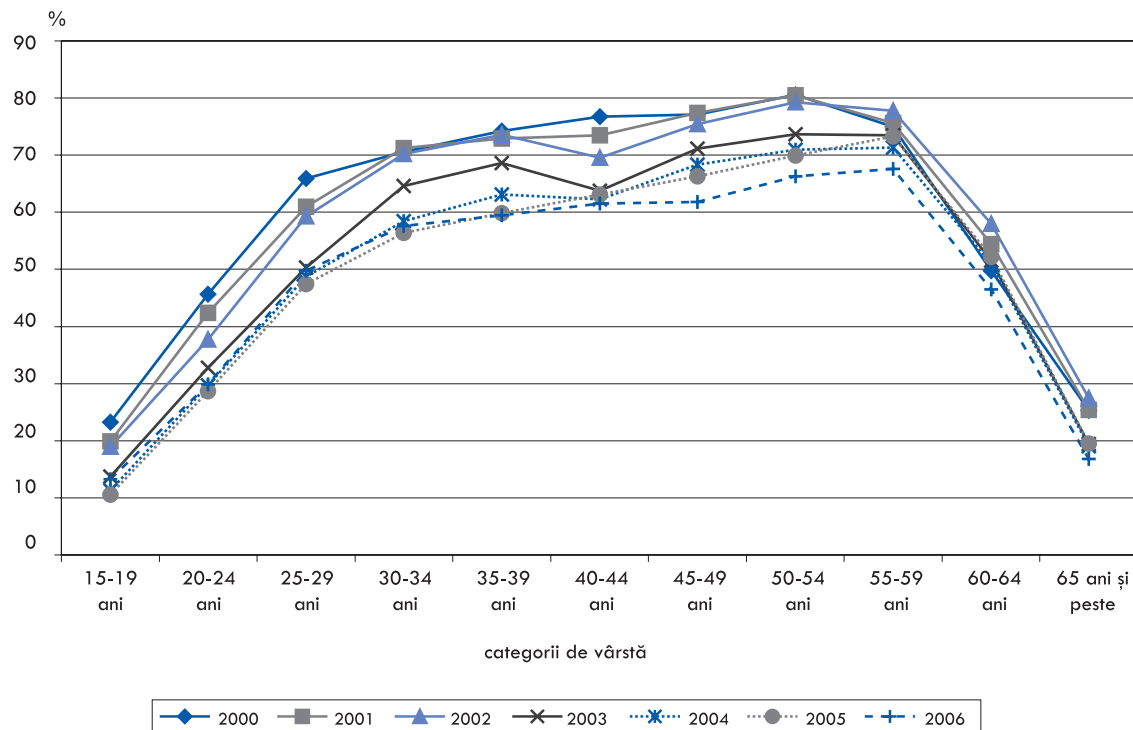

Diagrama 14. Evoluția după categorii de vârstă a ratei de ocupare la bărbați

La bărbați rata de ocupare se menține înaltă până la vârsta de 64 ani, apoi tinde spre diminuare. În intervalul de vârstă 35-54 ani rata de ocupare la femei se egalează cu cea a bărbaților, în unele cazuri o și depășește nesemnificativ, ceea ce ne demonstrează că gradul de ocupare în această categorie de vârstă atât la femei cât și la bărbați este același. Această tendință a ratei de ocupare se menține pe parcursul mai multor ani.

În categoria persoanelor în vârstă de muncă conform UE, 15-64 ani, în aspect de gen nu se înregistrează discrepanțe semnificative (*Diagrama 15*). Diferențe notabile se conturează doar în categoria de vârstă 55-64 ani, cauzele fiind menționate mai sus.

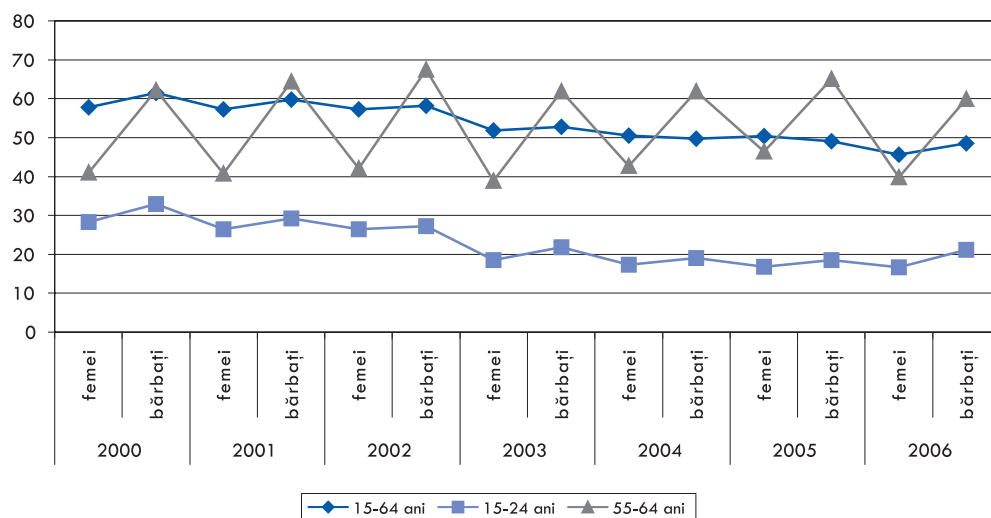

Diagrama 15. Evoluția ratei de ocupare a persoanelor în vârstă aptă de muncă conform clasificării UE

Evoluția ratei de ocupare a persoanelor în vârstă aptă de muncă conform legislației în vigoare în Republica Moldova (16-56 ani pentru femei și 16-61 ani pentru bărbați) este ilustrată mai jos (*Diagrama 16*).

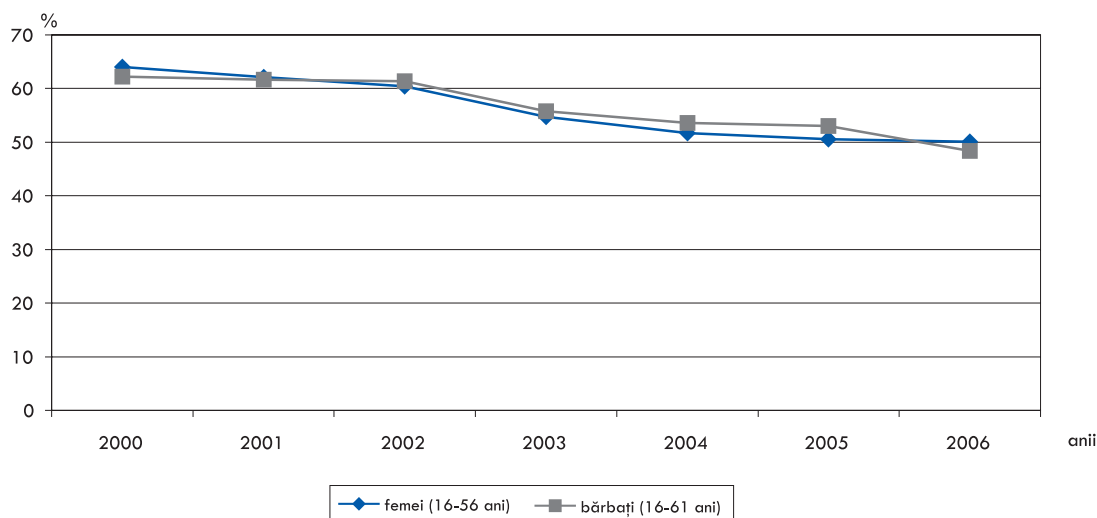

Diagrama 16. Evoluția ratei de ocupare a persoanelor în vârstă aptă de muncă

Activități economice

Distribuția persoanelor ocupate după activități economice relevă că Republica Moldova are tradițional specificul unei țări preponderent agrare. Sectorul agricol concentrează o treime din totalul populației ocupate. Anume aici activează 35,3% din totalul bărbaților ocupați și 32% din femeile ocupate (Anexa nr. 14). Tradițional femeile mai frecvent decât bărbații găsesc ocupații în sectorul Servicii și mai puțin se regăsesc în sectorul Industrie. Ponderea bărbaților în total ocupare prevalează în agricultură (52,5%), industrie (55,7%), transport (72,1%) și construcții (90,5%) (Diagrama 17). În același timp femeile predomină în administrația publică, învățământ și ocrotirea sănătății (67,7%), comerț, hoteluri și restaurante (57,6%) și în activități financiare, bancare și de prestare a serviciilor (51,2%).

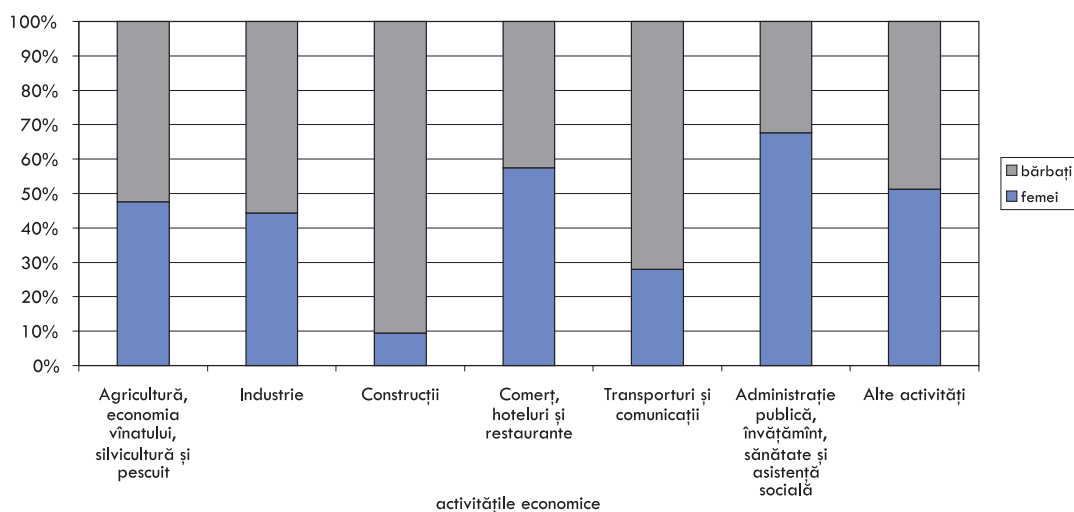

Diagrama 17. Distribuția populației ocupate după sexe și activități, 2006

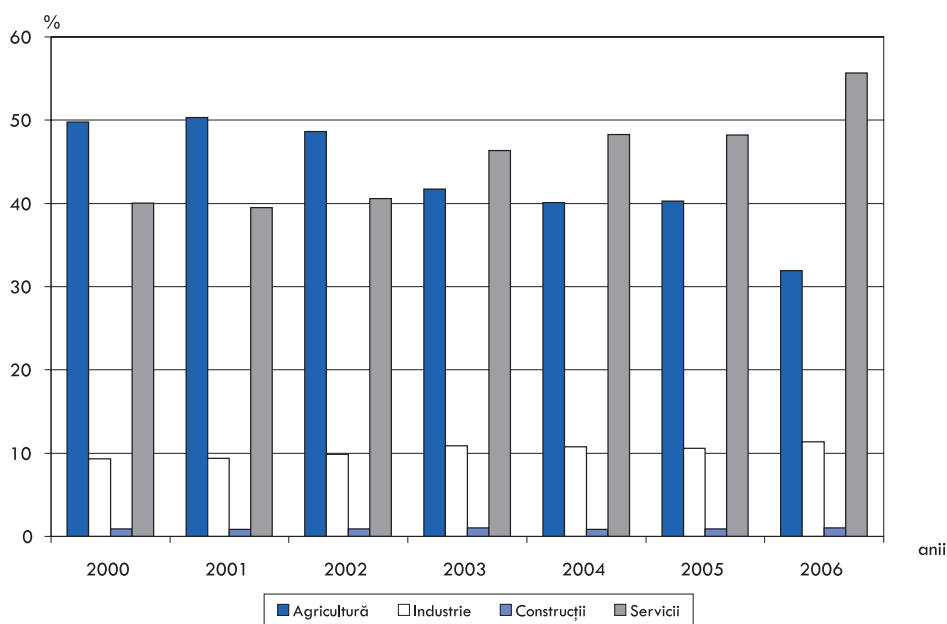

Diagrama 18. Repartizarea după sectoare a persoanelor ocupate de sex feminin

Această segregare a femeilor și bărbaților după activități economice se menține pe întreaga perioadă 2000-2006 (Diagramele 18 și 19).

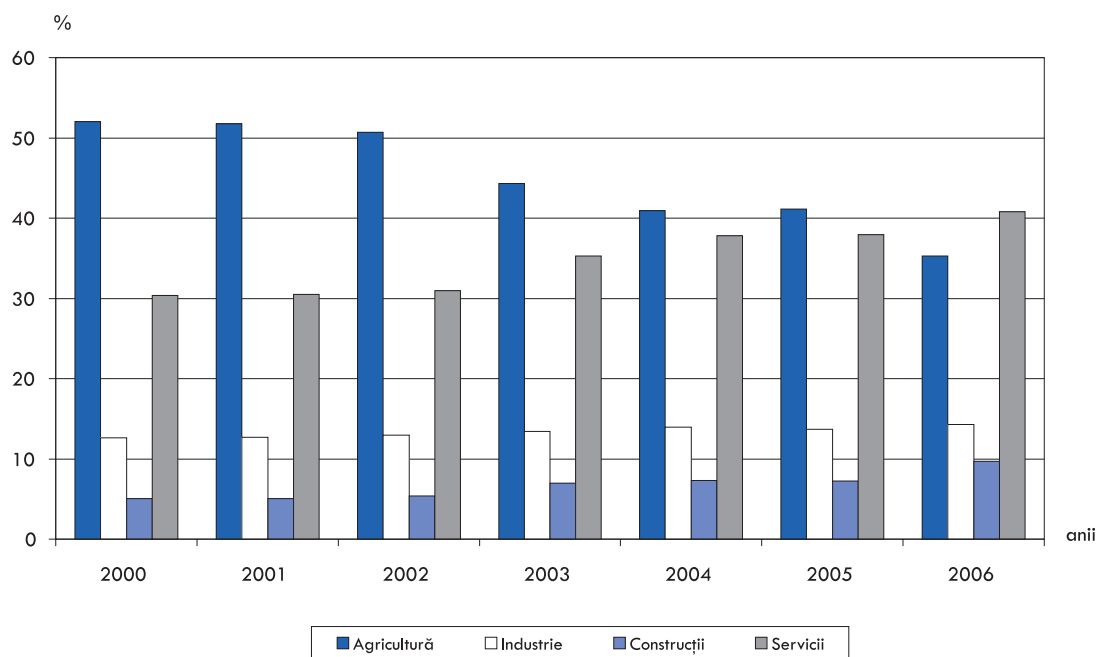

Diagrama 19. Repartizarea după sectoare a persoanelor ocupate de sex masculin

Activități non agricole salariate

Ponderii femeilor în activitățile salariate non-agricole i se acordă o atenție deosebită, fiind unul din indicatorii Obiectivului 3 *Promovarea egalității de gen și abilitarea femeilor* a Obiectivelor de Dezvoltare a Mileniului. Conform Raportului Mondial privind Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului¹, în toate regiunile globului participarea femeilor la munca salariată în activitățile non-agricole continuă treptat să crească, dar totuși este mai scăzută în comparație cu cea a bărbaților. Astfel, valoarea acestui indicator în 2005 pe glob a constituit 39%, în țările CSI – 51% (Anexa nr. 3).

În Republica Moldova, analogic cu statele CSI, femeile salariate dețin în activitățile non-agricole o pondere mai înaltă față de bărbați, respectiv 54,9%. Această situație se menține stabilă pe parcursul anilor 2000-2006: cota femeilor salariate în activități neagricole variază între 53-55%, iar a bărbaților respectiv între 45-47% (Diagrama 20).

¹ http://mdgs.un.org/unsd/mdg/Resources/Static/Products/Progress2007/UNSD_MDG_Report_2007e.pdf

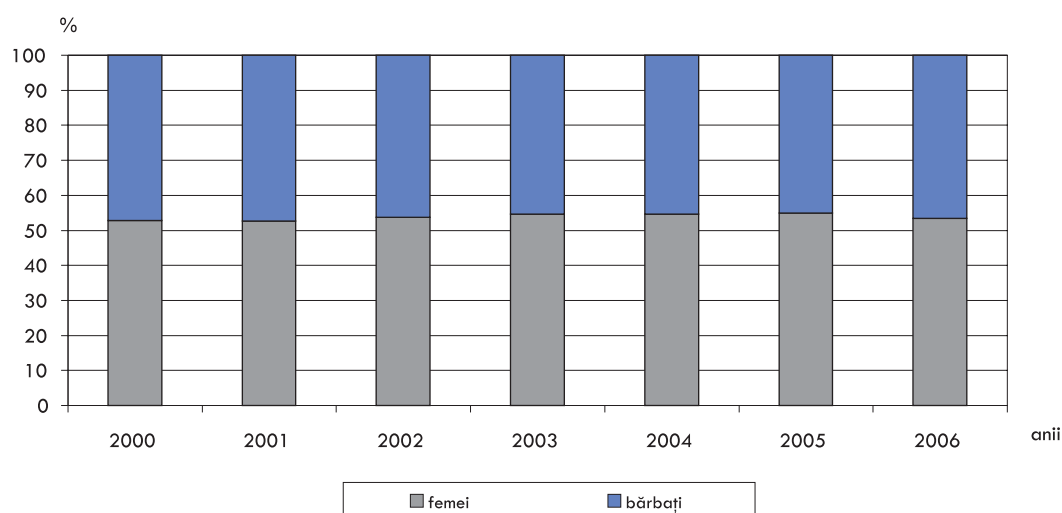

Diagrama 20. Repartizarea după sexe a salariaților în activități non-agricole

Ocuparea în agricultură

O atenție separată merită analiza ocupării femeilor și bărbaților în agricultură. Ocuparea în acest domeniu este influențată și de factori specifici: predomină activitățile cu caracter sezonier, lucrările executate depind în mare măsură de condițiile meteorologice. Acești factori influențează programul și orele de lucru, dar și posibilitățile de obținere a venitului. O deosebire importantă a sferei agricole de alte domenii constă în faptul că în această activitate predomină sectorul privat. Ca urmare, aici sunt ocupate în mare măsură persoane nesalariate, ponderea cărora a crescut pe parcursul perioadei 2000-2006 (Diagrama 21). Dacă în anul 2000 raportul dintre nesalariați și salariați constituia 2:1, apoi în 2006 el era deja 3:1, adică trei sferturi din total ocupați o reprezintă persoanele nesalariate. Distribuția pe sexe a persoanelor ocupate cu îndeletniciri agricole relevă faptul că doar fiecare al treilea bărbat și fiecare a cincia femeie din totalul lor erau salariați.

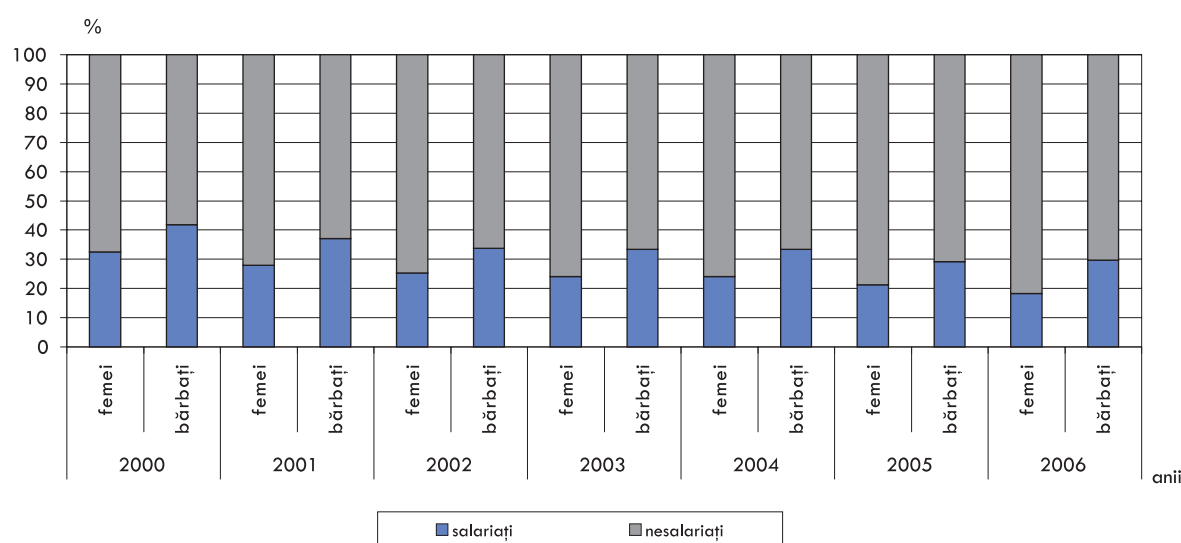

Diagrama 21. Distribuția după sexe și statut profesional a persoanelor ocupate în agricultură

Cota mare a nesalariaților în agricultură se datorează și faptului că fiecare a doua persoană din agricultură lucrează în gospodăria auxiliară proprie (Diagrama 22). Cota femeilor care practică acest gen de activitate este mai mare: la doi bărbați din gospodăria auxiliară revin trei femei. Femeilor le revine o cotă mai mare în activitățile cu productivitate joasă și care generează venit neesențial, cel mai frecvent doar pentru a satisface necesitățile gospodăriei cu produse agricole sau animaliere.

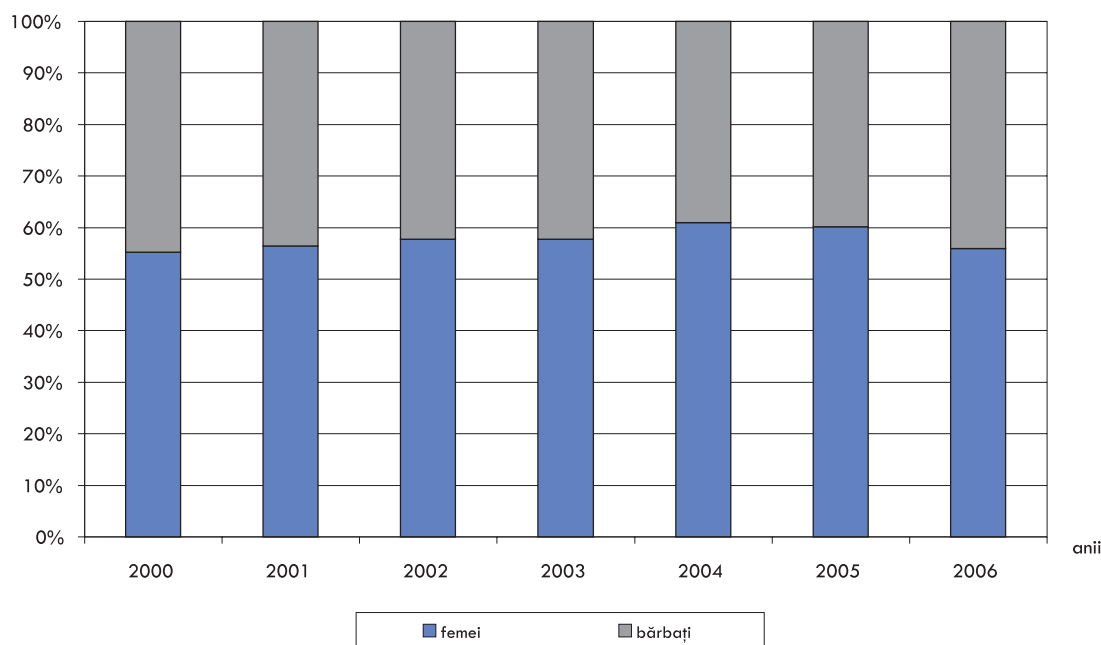

Diagrama 22. Distribuția după sexe a persoanelor care au lucrat în gospodăria auxiliară

Dinamica ponderii persoanelor ocupate în gospodăria auxiliară raportate la total persoane ocupate în agricultură relevă faptul că pe parcursul anilor această pondere scade continuu - de la 31% până la 24% pentru femei și de la 25% până la 16% pentru bărbați. În același timp diferențele pe sexe rămân stabile, cca. 6-7p.p. (Diagrama 23).

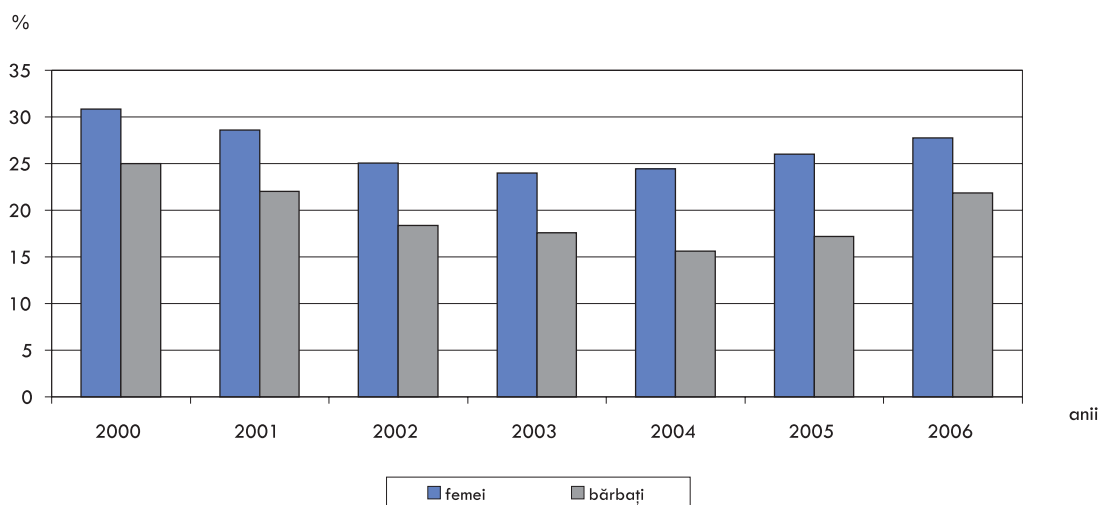

Diagrama 23. Ponderea ocupării în gospodăria auxiliară în total agricultură

Cu toate acestea cota parte a persoanelor a căror loc de muncă este gospodăria auxiliară proprie deține ponderi notabile în totalul populației ocupate (Diagrama 24).

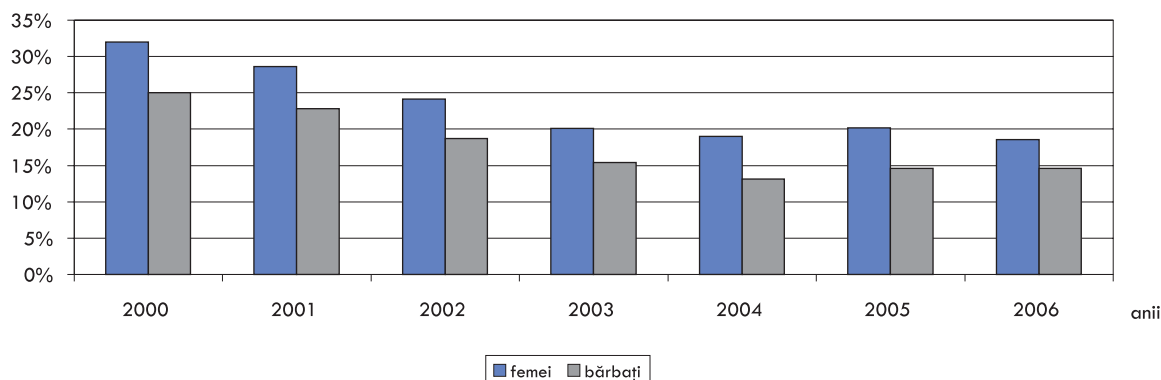

Diagrama 24. Pondere ocupării în gospodăria auxiliară în total ocupare

În 2000 ponderea acestor persoane constituia o treime pentru femei și o pătrime pentru bărbați. În 2001-2002 s-a manifestat tendința de reducere a ponderilor respective, iar începând cu a.2003 aceste ponderi s-au stabilizat și continuă să rămână mai semnificative pentru femei: una din cinci femei ocupate și unul din șapte bărbați ocupați continuă să aibă ca activitate principală lucrul în gospodăria auxiliară.

Ocuparea în economia informală: sectorul informal și ocuparea informală

O trăsătură caracteristică pieței muncii în Republica Moldova o constituie prezența fenomenului *sector informal*. Sectorul informal este destul de răspândit în țările cu economii în tranziție, inclusiv în Republica Moldova. Cu toate că în ultima perioadă se conturează tendința de scădere a ponderii acestui tip de producție în total ocupare (de la 14,5% în 2003² la 10,0% în 2006), totuși fiecare a zecea persoană ocupată continuă să lucreze în sectorul informal (Anexa 18). Din analiza repartizării după sexe rezultă că bărbații ocupați în sectorul informal continuă să dețină ponderi mai mari în total ocupare față de femei (12,% la bărbați față de 7,6% la femei în 2006).

Un alt fenomen ce ține de economia informală, pe larg răspândit în Republica Moldova, este *ocuparea informală* (Anexa 19), care în toată această perioadă de timp a cuprins mai mult de o treime din populația ocupată (38% în 2003 și 35% în 2006). În 2006 ponderea femeilor ocupate informal a înregistrat valoarea de 34,7% în total femei ocupate, cota parte a bărbaților, respectiv 35,6% (Diagrama 25).

² Ocuparea în Sectorul informal și Ocuparea informală se estimează în baza AFM începând cu a.2003.

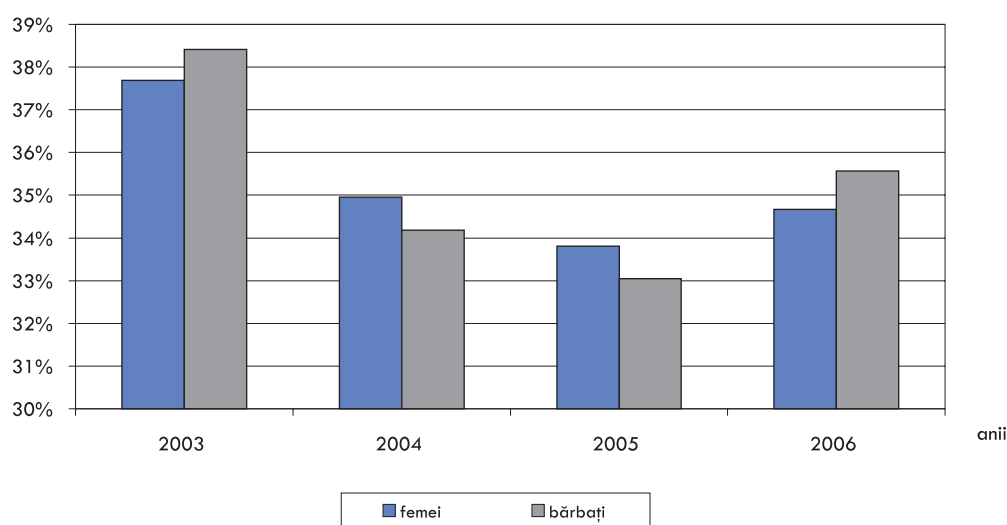

Diagrama 25. Ponderea ocupării informale în total ocupare pe sexe

În ceea ce privește structura ocupării informale după sexe nu se înregistrează discrepanțe semnificative între femei și bărbați (Diagrama 26).

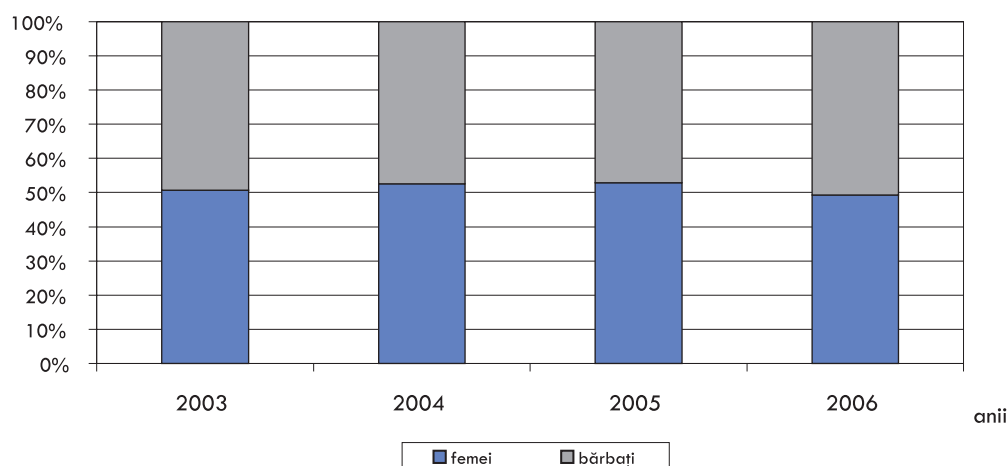

Diagrama 26. Distribuția după sexe a persoanelor ocupate informal

Un factor important care contribuie la generarea locurilor de muncă informale este prezența în economia Republicii Moldova a ocupării în sectorul agricol cu o pondere ce depășește o treime.

Un alt factor cărui se datorează prezența ocupării informale în țara noastră îl constituie ponderea ridicată a muncii nesalariate. În repartitia ocupării informale după categoriile statutului profesional sunt înregistrate decalaje semnificative între ocuparea informală în cadrul persoanelor salariate și a celor nesalariate: unui salariat ocupat informal îi revin patru nesalariați informali. Adică din totalul persoanelor ocupate informal 1/5 sunt salariați și 4/5 – nesalariați: 20% și 80%). Această distribuție se menține pe parcursul a patru ani, 2003-2006 (Diagrama 27).

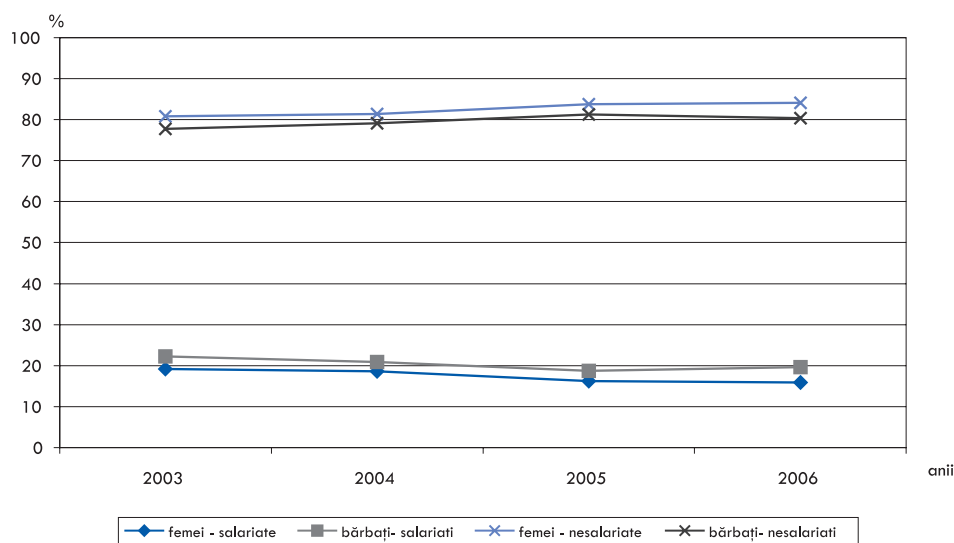

Diagrama 27. Repartizarea persoanelor ocupate informal după sexe și statut profesional

Ocuparea informală este distribuită neuniform pe categorii de vârstă (Diagrama 28), deținând ponderi mai mari în grupele de vârstă marginale: 15-24 ani și 55 ani și mai mult. În rândul persoanelor tinere (15-24 ani) ponderea persoanelor ocupate informal se plasează în intervalul 40-50%, cota bărbaților fiind cu 3p.p. mai mare decât cea a femeilor. În perioada 2003-2006 în cadrul categoriei persoanelor de 55 ani și mai mult ponderea persoanelor ocupate informal în total populație ocupată din aceeași categorie de vârstă este simțitor mai mare și variază între 50-60%, fiind considerabil mai înaltă pentru femei în comparație cu bărbații. În acest caz diferența dintre femei și bărbați constituie 15p.p. Prin urmare, persoanele vârstnice, și în special femeile, sunt supuse mai frecvent pericolului de a se angaja la un loc de muncă care îi va lipsi de unele beneficii sociale importante, cum ar fi concediul anual de odihnă plătit, sau concediul de boală, sau nu li se vor transfera contribuțiile cuvenite în fondul social. În categoria persoanelor în vârstă de 25-54 ani fiecare a treia persoană lucrează informal. În cadrul persoanelor adulte ponderea bărbaților depășește într-o-câțva ponderea femeilor (1 p.p.-3p.p.).

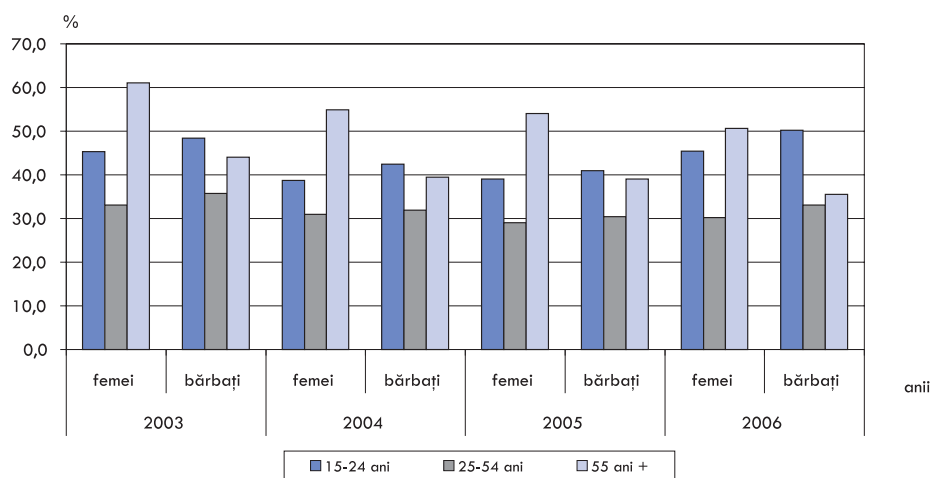

Diagrama 28. Repartizarea persoanelor ocupate informal după sexe și categorii de vârstă

O caracteristică importantă a persoanelor ocupate este nivelul de instruire (Diagrama 29). Analiza evoluției distribuției persoanelor ocupate conform acestui criteriu relevă următorul lucru: cu cât este mai inferior nivelul de educație al persoanei, cu atât este mai mare probabilitatea că persoana respectivă ar putea completa numărul celor angajați informal.

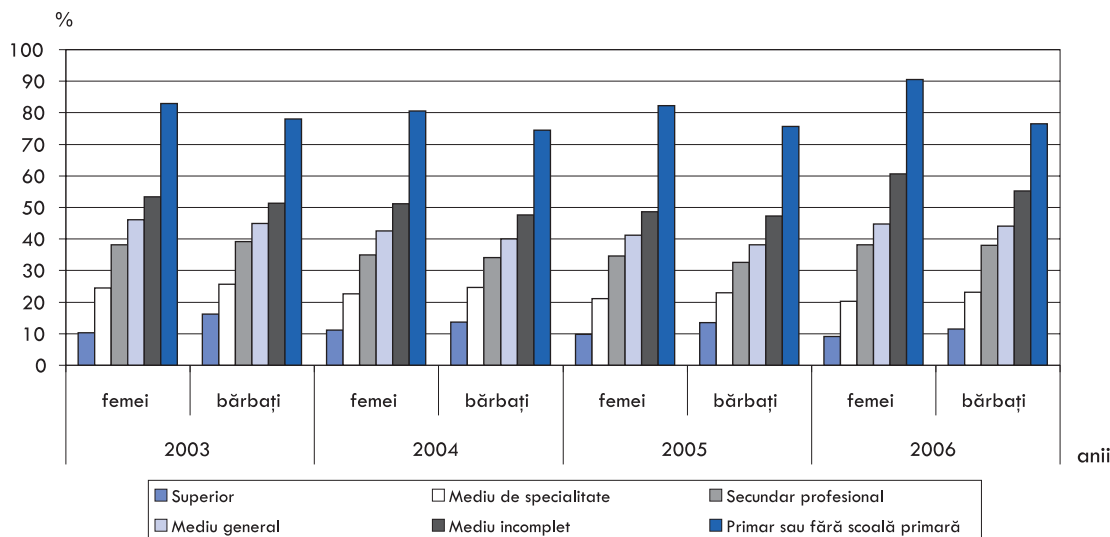

Diagrama 29. Repartizarea persoanelor ocupate informal după sexe și nivel de educație

Din totalul persoanelor ocupate cu sau fără școală primară patru persoane din cinci sunt angajate informal, ponderea femeilor fiind cu 6p.p. mai mare decât cea a bărbaților. Fiecare a doua persoană din totalul celor ocupate cu studii medii incomplete, două din cinci persoane cu liceu sau școala medie absolvită și mai bine de o treime din persoanele care au absolvit o școală profesională sunt ocupate informal. Cota persoanelor cu studii medii de specialitate ocupate informal depășește 20%, iar a celor cu studii superioare este puțin peste 10%. O altă legitate care se conturează pe parcursul ultimilor ani este faptul că în categoria persoanelor cu un nivel de studii inferior ponderea femeilor predomină față de cea a bărbaților și cu cât nivelul de studii crește, discrepanțele dintre femei și bărbați se comportă exact invers: la persoanele cu studii medii speciale și superioare ponderi mai mari le dețin deja bărbații. În consecință putem concluziona că, odată cu creșterea nivelului de instruire, probabilitate de a se angaja la un loc de muncă informal este ceva mai mare pentru bărbați față de femei. Considerăm că aceasta se produce deoarece femeile conștientizează că au nevoie mai mare de sistemul de protecție socială, asigurat de ocuparea formală și care oferă susținere și garanții sociale (buletine plătite, concedii anuale, concedii pentru îngrijirea copilului, pensie etc.). Iar pentru bărbați, în calitate de „cap” de familie, de obicei prevalează valoarea câștigurilor. Ceea ce determină decalajul între predilecția către munca informală.

Grupe de ocupații

Corelația dintre activitatea persoanelor și ocupația lor este reflectată în modul de distribuție al persoanelor pe grupe de ocupații (Anexa 15). Ținând cont de faptul că Republi-

ca Moldova este o țară în care agricultura deține o cotă impunătoare și în distribuția pe grupe de ocupații (conform Clasificatorului Ocupațiilor din Republica Moldova³, armonizat la ISCO-88) în top se află ocupațiile specifice sectorului agricol: *muncitorii necalificați* și *lucrătorii agricoli* reprezentați în proporție egală atât de femei, cât și de bărbați. În aceste grupe gradul de segregare după ocupații este mult mai redus decât în restul grupelor de ocupații. Diferența dintre ponderea femeilor și a bărbaților la categoria *lucrători agricoli* constituie circa 5 p.p., cota mai mare aparținând femeilor, iar în grupa lucrătorilor necalificați diferența este mai joasă de 3 p.p., analogic cota mai mare fiind deținută de femei (Diagrama 30).

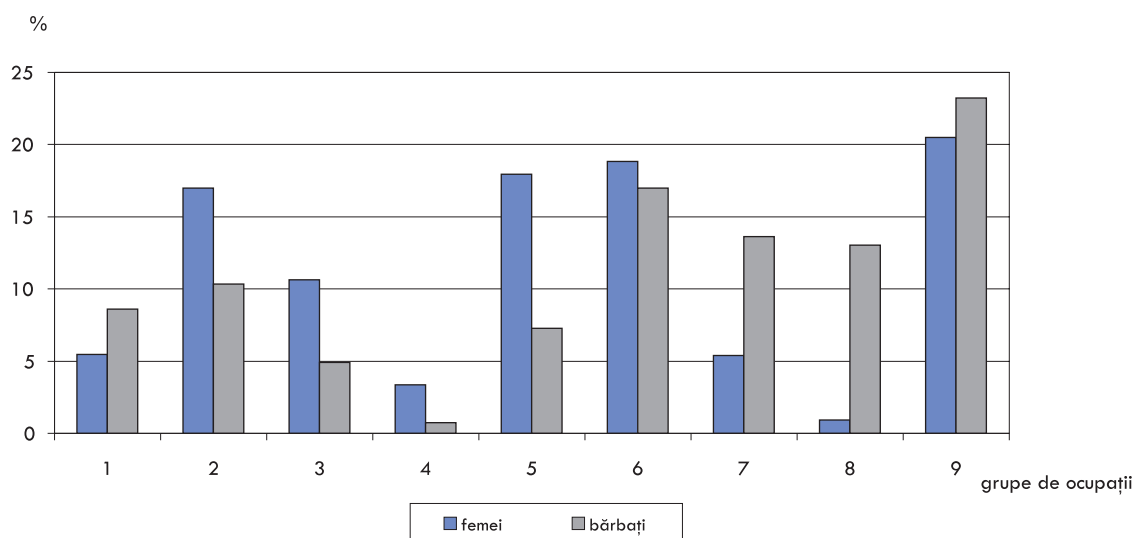

Diagrama 30. Distribuția persoanelor ocupate după sexe și grupe de ocupații, a. 2008

Structura populației ocupate analizată pe grupe de ocupații și sexe evidențiază că proporția femeilor este majoritară, comparativ cu cea a bărbaților, în grupa *specialiștilor cu nivel superior de calificare* și a *specialiștilor cu nivel mediu de calificare*, în grupa *lucrătorilor în servicii* și în grupa de *funcționari administrativi*. Persoanele de sex masculin reprezintă marea majoritate a celor ocupați din grupa *muncitorilor calificați* (71,7%) și a *operatorilor și mașiniștilor* (93,4%). În grupa *conducătorilor și funcționarilor superiori* din administrația publică și din *unitățile economico-sociale* ponderea bărbaților depășește 60%.

³ Grupe de ocupații: Conform Clasificatorului Ocupațiilor din Republica Moldova
1. Conducători ai autorităților publice de toate nivelurile, conducători și funcționari superiori din unitățile economico-sociale și politice
2. Specialiști cu nivel superior de calificare
3. Specialiști cu nivel mediu de calificare
4. Funcționari administrativi
5. Lucrători în servicii, gospodăria de locuințe și deservire comunală, comerț și asimilați
6. Lucrători calificați în agricultură, silvicultură, vânătoare, piscicultură și pescuit
7. Muncitori calificați în întreprinderi industriale mari și mici, în meserii de tip artizanal, în construcții, transporturi, telecomunicații, geologie și prospectarea geologică
8. Alte ocupații
9. Din care: muncitori necalificați

Statut profesional

În totalul persoanelor ocupate *salariații* constituie circa două treimi (Anexa 17). Spre deosebire de trăsăturile caracteristice ale pieței muncii altor țări, unde munca salariată predomină la bărbați, în Republica Moldova nu se înregistrează deosebiri notabile între ponderea *salariaților* – bărbați și a *salariaților* – femei (Diagrama 31).

Cota *lucrătorilor pe cont propriu* înregistrează valori mai mici de o treime în total ocupare pe parcursul perioadei 2000 - 2006. Nici în cadrul acestei categorii nu se înregistrează deosebiri semnificative între femei și bărbați.

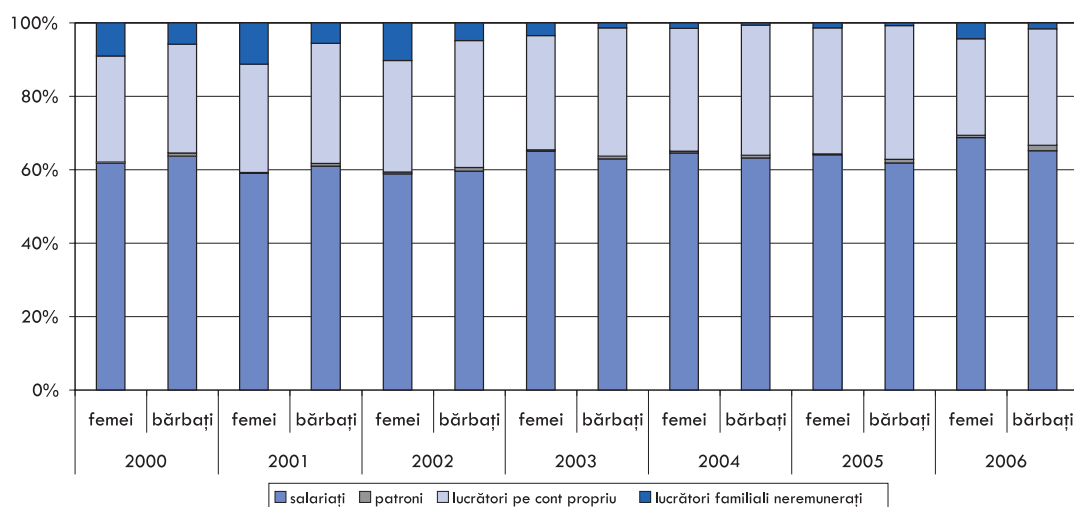

Diagrama 31. Structura persoanelor ocupate după sexe și statut profesional

Numărul *patronilor* și al *lucrătorilor familiali neremunerați* raportat la totalul populației ocupate rămâne destul de nesemnificativ în comparație cu *salariații* și *lucrătorii pe cont propriu*. În schimb, în cadrul acestor categorii, se înregistrează discrepanțe semnificative pe sexe. Din totalul *lucrătorilor familiali neremunerați* femeilor le revin trei sferturi (Diagrama 32).

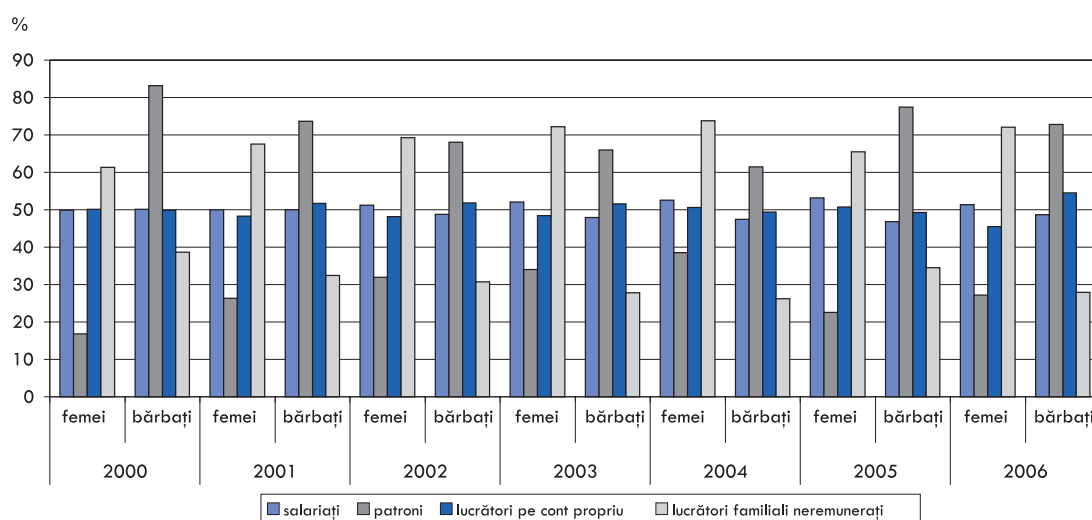

Diagrama 32. Repartizarea pe sexe a categoriilor de statut profesional

Numărul patronilor variază între 0,5% din totalul populației ocupate în 2000, până la 0,7% în 2005. Chiar dacă în 2006 numărul patronilor a depășit cifra de 12 mii, ponderea lor în total constituie 1%. Femeile - patroni reprezentau o treime în 2003-2004, iar în 2005-2006 ponderea lor descrește, egalându-se cu circa o pătrime din totalul patronilor.

Pentru femei probabilitatea de a-și deschide o afacere proprie este mai mică decât la bărbați și atunci când femeile inițiază afaceri, de regulă, tind să deschidă întreprinderi mici. Prin urmare, acesta poate fi argumentul că ponderea cea mai semnificativă femeile patroni din Republica Moldova o dețin în servicii. Mai ales în astfel de activități cum sunt comerțul, activitățile hoteliere și de restaurante. Totodată, femeile sunt mai puțin numeroase în agricultură, lipsind totalmente în industrie și construcții (Diagrama 33).

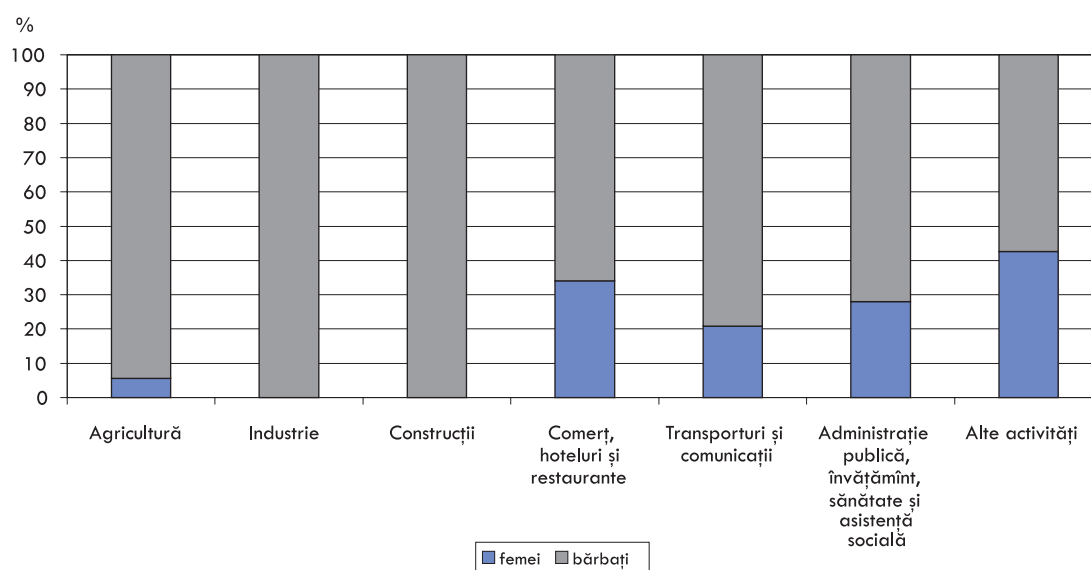

Diagrama 33. Distribuția patronilor după sexe și activități economice, a.2006

Distribuția patronilor după categorii de vârstă (Diagrama 34) relevă faptul că în fiecare categorie se înregistrează deosebiri între femei și bărbați. În categoria tinerilor femeile au fost aproximativ de cinci ori mai numeroase și ponderea lor în totalul patronilor constituia circa 7%, în timp ce a bărbaților era mai joasă de 1%. Analogic și în categoria de vârstă 25-34 ani, unde ponderea femeilor o depășește pe cea a bărbaților cu mai mult de 10p.p. În următoarele categorii de vârstă tabloul se inversează: după 35 ani în fiecare categorie bărbații dețin ponderi mai mari. Lucrul acesta este foarte vizibil la persoanele de după 55 ani. Numărul femeilor este aproape de 10 ori mai mic decât cel al bărbaților.

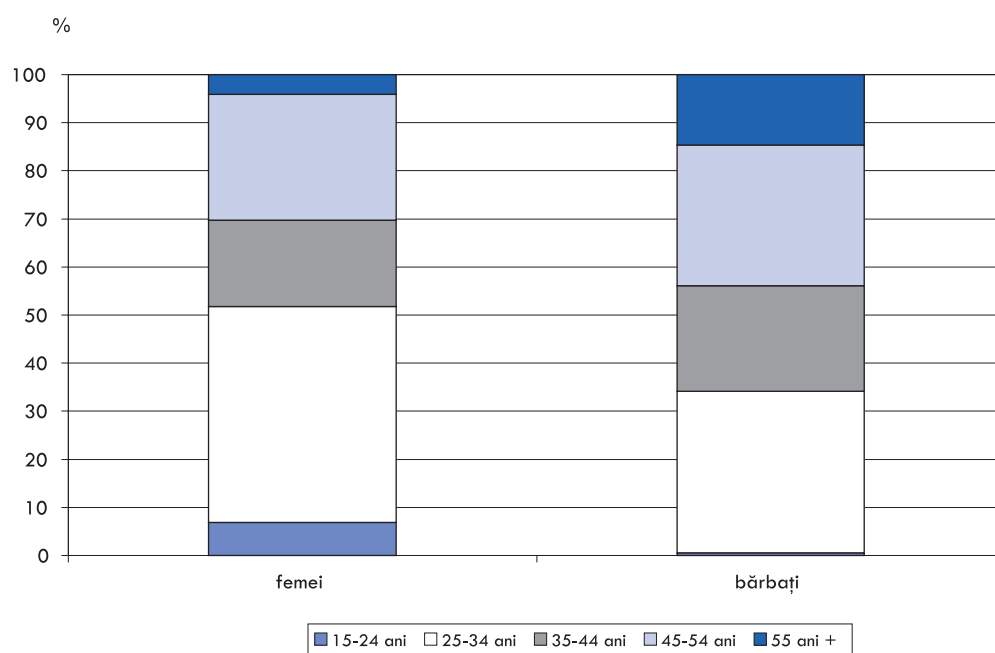

Diagrama 34. Distribuția patronilor după sexe și grupe de vârstă, 2006

Distribuția patronilor pe sexe nu este puternic influențată de nivelul de studii al persoanelor ocupate (Diagrama 35). Atât la femei, cât și bărbați circa trei pătrimi din patroni sunt persoane cu studii superioare sau medii speciale.

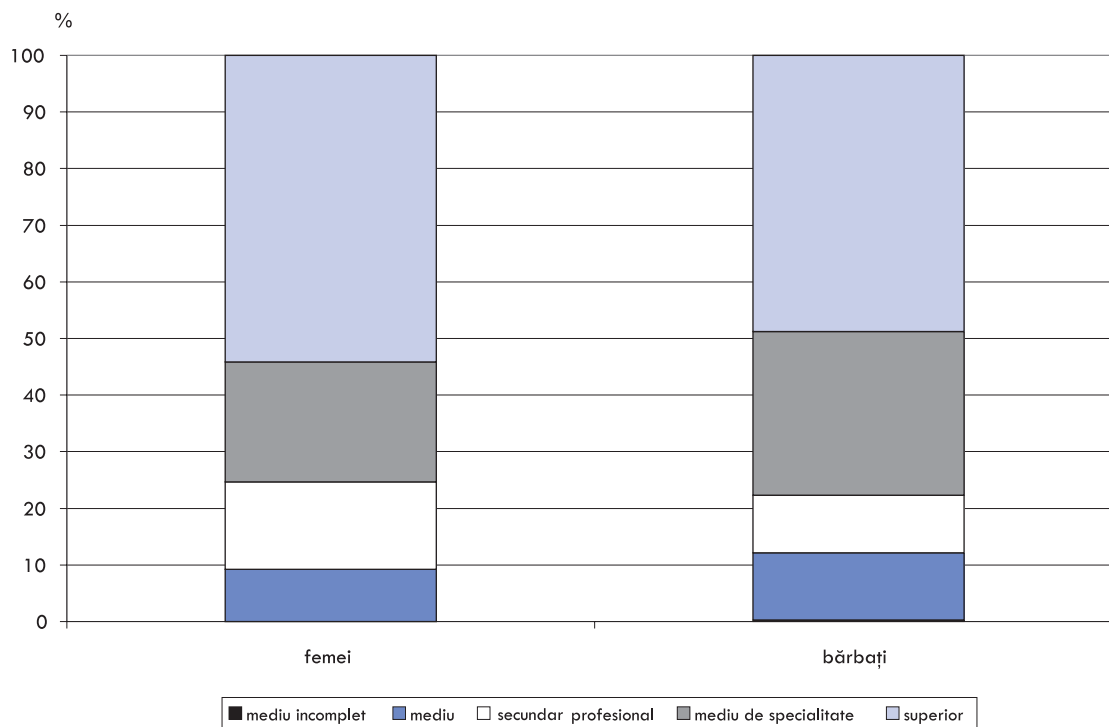

Diagrama 35. Distribuția patronilor după sexe și nivel de instruire, a. 2006

În conformitate cu rezultatele AFM în 2006 practic toate femeile în calitate de patroni aveau întreprinderi mici cu 1-2 salariați (Diagrama 36).

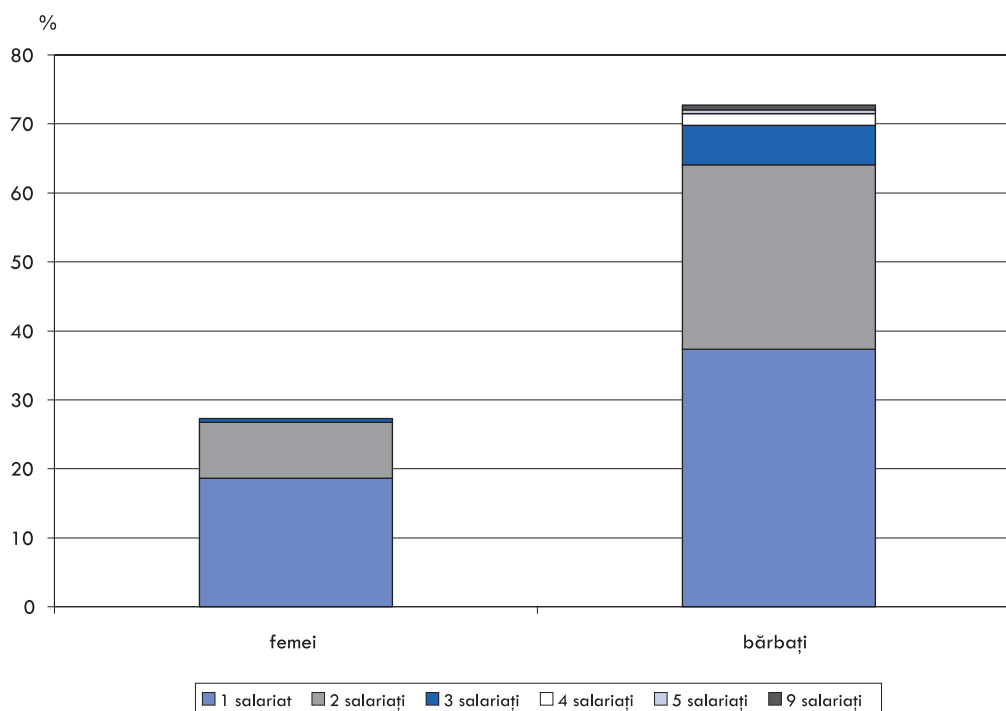

Diagrama 36. Distribuția patronilor după sexe și numărul salariaților, a. 2006

Din totalul bărbaților patroni circa două treimi dețineau întreprinderi cu 1-2 salariați. Cota patronilor cu 3-4 salariați depășea 7%, iar acelor cu 5 sau mai mulți reprezenta un număr infim.

Orele de lucru

Măsurarea nivelului și a tendinței orelor lucrate în economie pentru diferite categorii de ocupați este important atât pentru monitorizarea condițiilor de muncă și de trai, cât și pentru analiza dezvoltării economice.

Astfel, un alt subiect important ce ține de aspectul de gen îl constituie *orele lucrate pe săptămână*. Analizând evoluția duratei efective a săptămânii de lucru pe parcursul perioadei 2000-2006 se constată că ea înregistrează o tendință de creștere atât pentru bărbați, cât și pentru femei (Diagrama 37). În a. 2000 femeile lucrau în medie câte 30 ore, iar bărbații câte 34 ore. Către a.2006 durata medie a săptămânii constituia 38 ore pentru femei și 41 ore pentru bărbați. Dacă la începutul acestei perioade diferența dintre durata efectivă a săptămânii de lucru a femeilor și a bărbaților constituia 4 ore, în ultimii ani femeile lucrează pe săptămână numai cu 3 ore mai puțin.

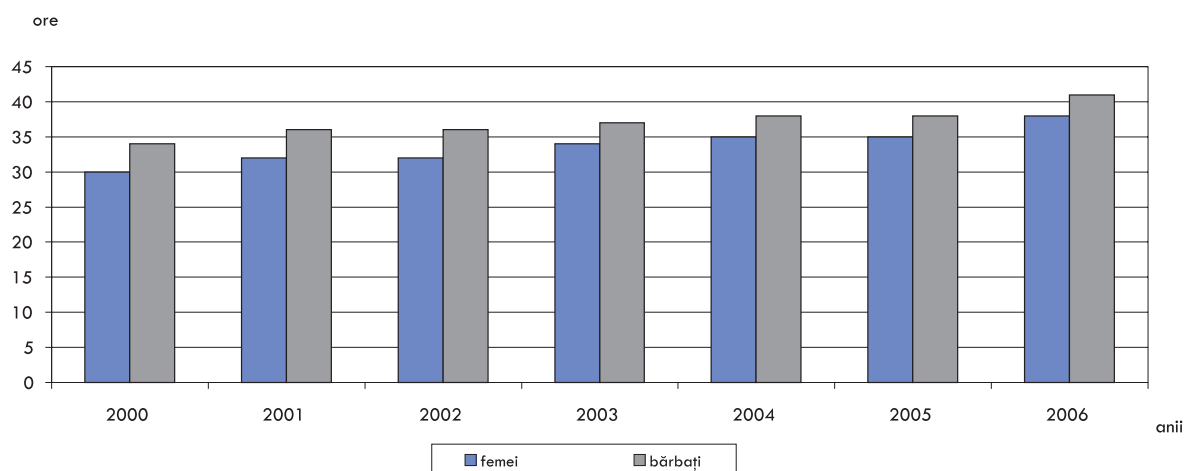

Diagrama 37. Distribuția după sexe a duratei efective a săptămânii de lucru

Tendința populației de a lucra mai multe ore pe săptămână este confirmată prin creșterea ponderii populației cu durata săptămânii de lucru ce depășește 30 ore, în timp ce ponderea celor care lucrează mai puțin de 30 ore se micșorează. Acest lucru este valabil atât pentru bărbați, cât și pentru femei (Diagramele 38 și 39). În a.2000 mai bine de o treime din femei aveau o săptămână mai mică de 30 ore, către a.2006 cota acestor persoane este mai joasă de o pătrime. În 2000 un bărbat din patru lucra săptămânal mai puțin de 30 ore, iar în 2006 doar unul din șase avea o săptămână de lucru incompletă.

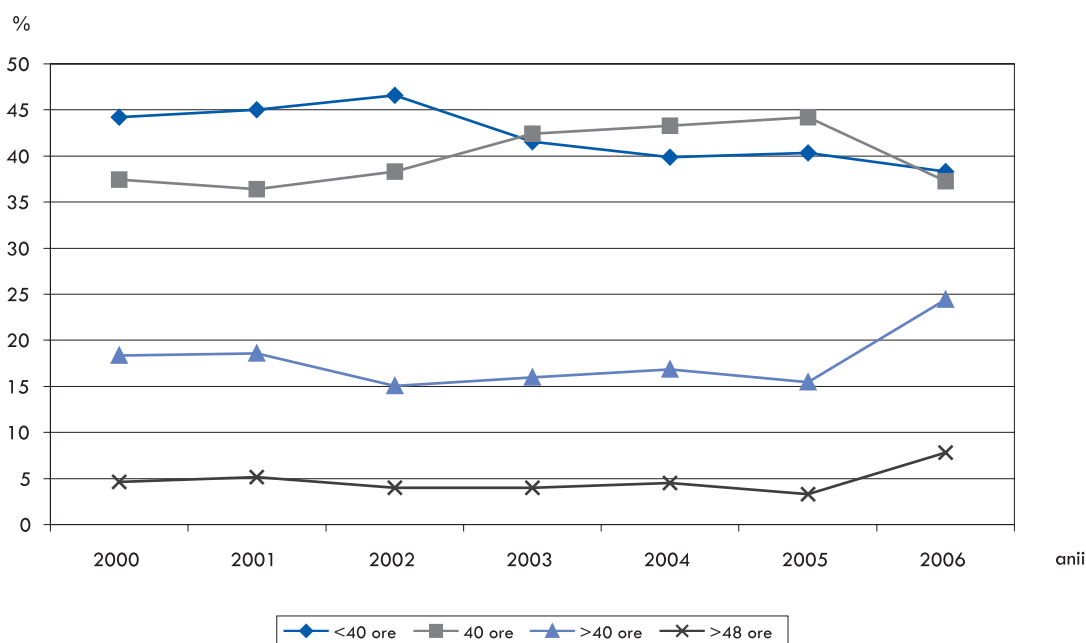

Diagrama 38. Distribuția femeilor după durata efectivă a săptămânii de lucru

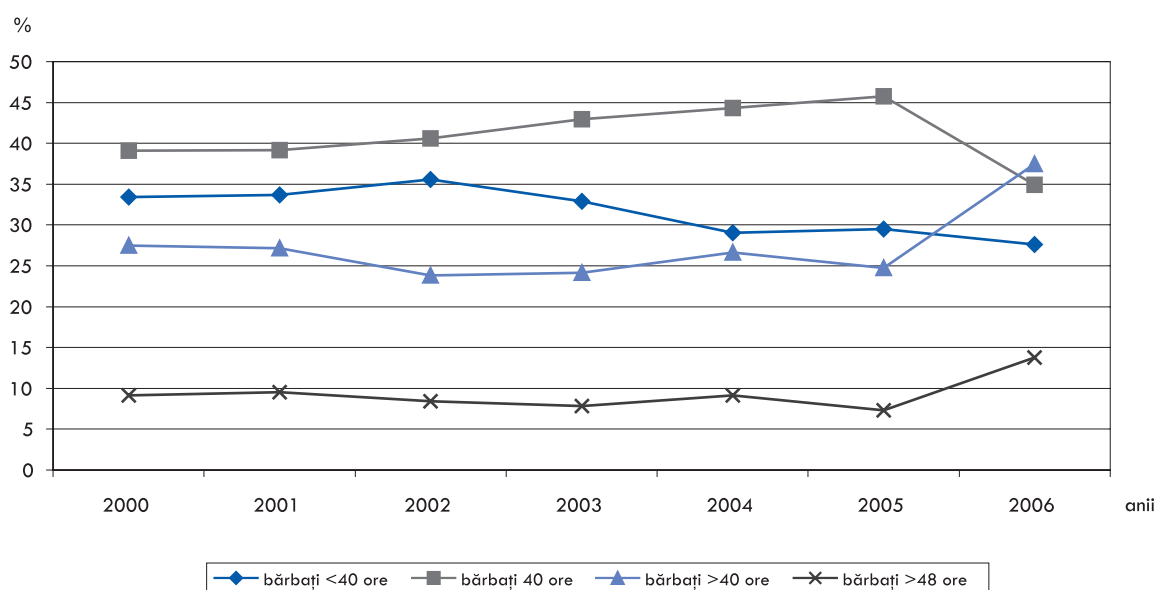

Diagrama 39. Distribuția bărbaților după durata efectivă a săptămânii de lucru

În perioada 2000-2006 evoluția duratei efective a săptămânii de lucru, în raport cu cea de 40 ore/săptămână⁴, pentru femei a fost similară cu cea pentru bărbați. Principala diferență constă în faptul că bărbații într-o proporție mai mare lucrează peste acest prag de 40 ore.

În medie, diferența dintre ponderea bărbaților care lucrează peste 40 ore și aceeași pondere a femeilor, în perioada 2000-2005 a fost de 8-9p.p. În anul 2006 această diferență a ajuns la 13p.p.

La fel, semnificativă a fost și diferența dintre ponderea bărbaților și femeilor care efectuează ore excesive (peste 48 ore/săptămână). În perioada 2000-2006 ea a constituit, în medie, 4-5p.p.

În ultimii ani, deși la ambele sexe ponderea celor care lucrează mai puțin de 40 ore pe săptămână a scăzut, diferența dintre aceste ponderi a rămas neschimbată - în jur de 11%. Aceasta se explică în special prin faptul că femeile într-o proporție mai mare decât bărbații lucrează cu program redus.

În distribuția după motivele pentru care persoanele aveau un program de lucru cu o durată a săptămânii ce depășește 40 ore nu se înregistrează mari deosebiri dintre femei și bărbați. Motivul principal pentru care persoanele lucrează mai mult de 40 ore o constituie faptul că aceasta se producea la locurile de muncă, unde astfel de regim de lucru este obișnuit. Atât femeile, cât și bărbații în măsură egală acceptă acest program de lucru, constituind aceleași cote: câte 40%. Pentru fiecare al cincilea bărbat și pentru fiecare a cincia femeie dorința de a avea un câștig mai mare este motivul principal de a lucra mai mult de 40 ore.

⁴

Stabilită în Codul Muncii

Lucrătorilor sezonieri, durata săptămânii cărora depășea 40 ore, le-a revenit câte 15% pentru femei și bărbați.

Motivul principal pentru care persoanele lucrează mai puțin de 40 ore era același și pentru femei și pentru bărbați: aceste persoane erau angajate la locuri de muncă unde aveau un program cu o durată mai scurtă de 40 ore. Femeile au constituit 60% din totalul femeilor și bărbații - peste 40% din totalul bărbaților care lucrase mai puțin de 40 ore. Caracterul sezonier al locului de muncă este reflectat și prin durata săptămânii mai mică de 40 ore. Un bărbat din cinci și o femeie din opt lucrase mai puțin, deoarece aveau un loc de muncă influențat de sezon. Din ei, bărbații care se aflau în șomaj tehnic depășeau 10%, în timp ce femeile alcătuiau doar 3%.

Programul de lucru parțial

Programul parțial deseori este asociat cu calificare joasă, lipsă de securitate la locul de muncă și remunerare joasă. Pe de altă parte, el oferă femeilor posibilități de a se reîntoarce la muncă după o lipsă de lungă durată. În alte cazuri, un astfel de regim de lucru poate fi o metodă eficientă de îmbinare a muncii cu viața de familie.

Analizând evoluția numărului persoanelor care au lucrat cu program parțial (*Diagrama 40*) e necesar de a menționa că ponderea lor în total ocupare tinde spre diminuare, înregistrând o scădere de la 16,5% în 2002, până la 8,6% în 2006. În distribuția pe sexe cota bărbaților care nu lucrau săptămâna completă în total bărbați ocupați o depășește pe cea a femeilor, însă pe parcursul perioadei 2000-2006 această diferență diminuează și în 2006 practic dispare.

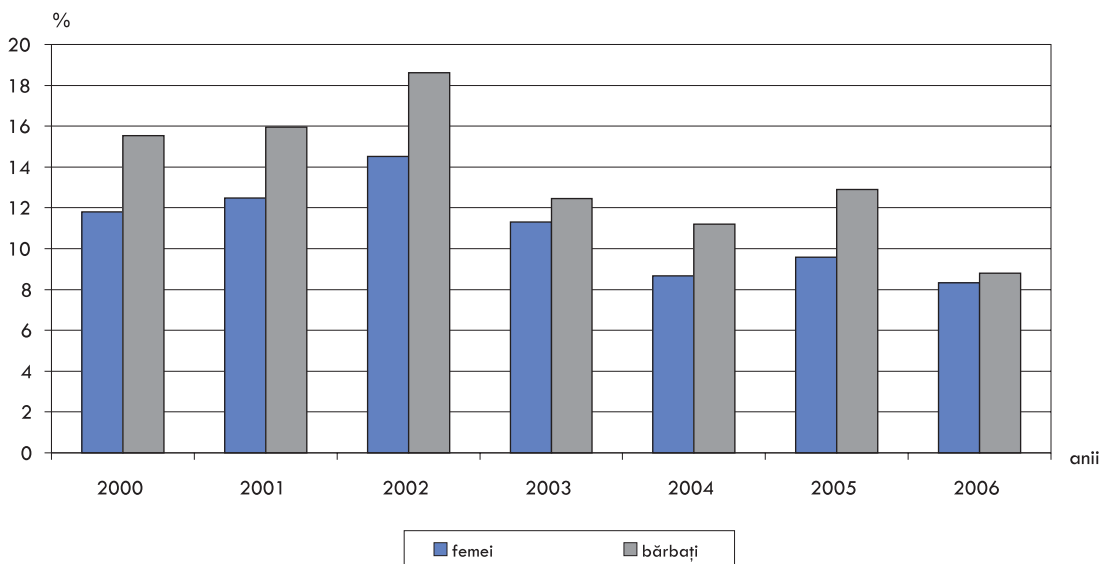

Diagrama 40. Evoluția ponderii în total ocupare a persoanelor cu program parțial

Cea mai mare pondere a persoanelor ocupate parțial o dețin cei ce se îndeletniceau cu agricultura: în anii 2003-2005 cota acestor persoane constituia trei pătrimi din total, iar în 2006 cota lor s-a redus până la 3/5 din total. Distribuția pe sexe relevă faptul că pon-

derea femeilor care lucrau în agricultură cu program parțial, în anii 2000-2005 depășea ponderea bărbaților (56% și respectiv, 44%). În anul 2006 aceste ponderi practic se egalază (Diagrama 41).

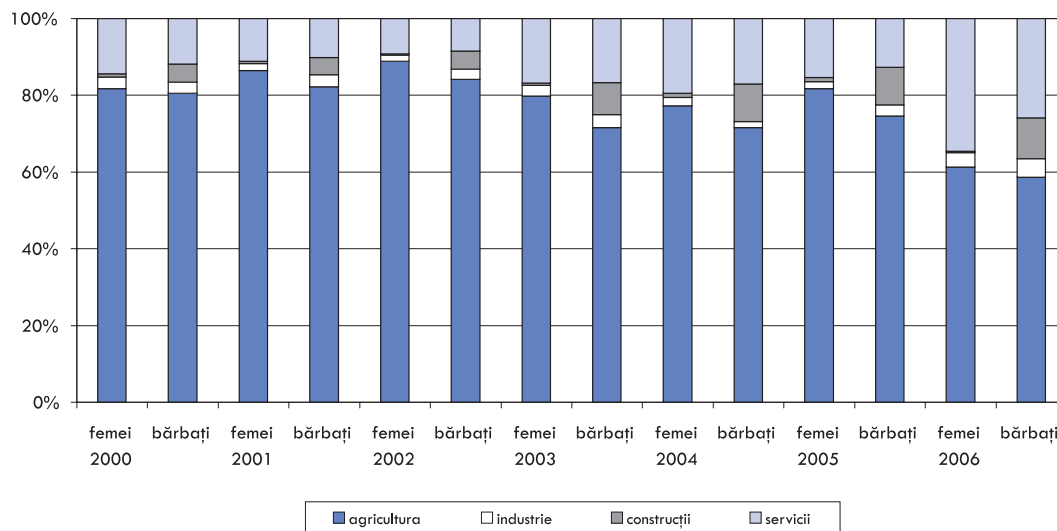

Diagrama 41. Distribuția după sexe și activități economice a persoanelor cu program parțial

Motivele de a lucra o săptămână incompletă sunt diverse și ele nu sunt aceleași pentru bărbați și pentru femei (Diagrama 42). Din cauza responsabilităților familiale fiecare a opta femeie (sau circa 14%) acordă prioritate programului parțial, în timp ce cota bărbaților care și-au asumat astfel de responsabilități constituie abia 2%. Cel mai răspândit motiv de a nu avea un program de lucru complet, atât printre bărbați cât și pentru femei, este lipsa locurilor de muncă cu program complet. Pentru fiecare al cincilea bărbat o problemă serioasă o constituie lipsa comenzilor sau a clienților. Femeile se confruntă mai puțin cu această problemă. În schimb, fiecare a cincia femeie nu și-a dorit să aibă un loc de muncă cu program complet.

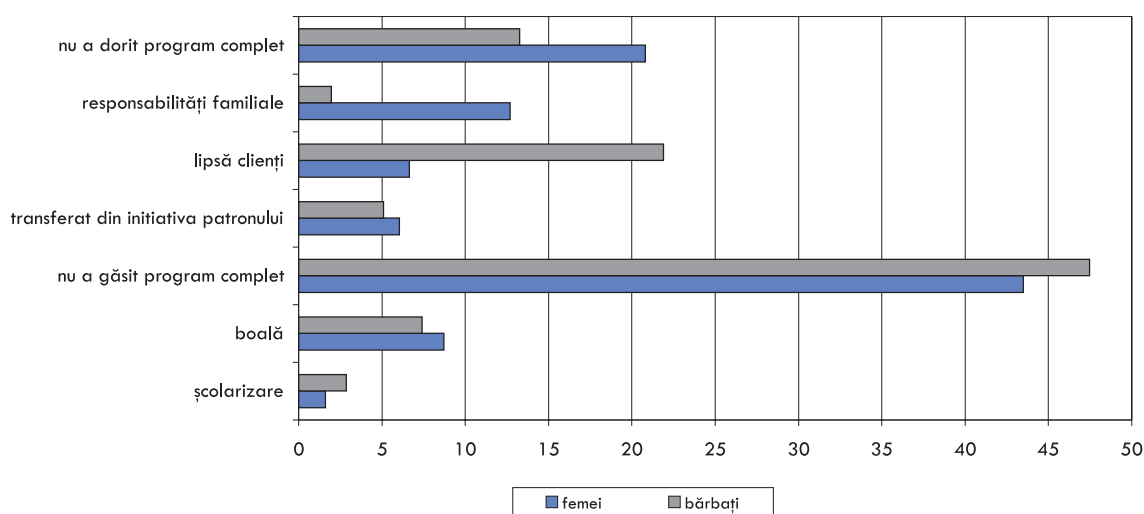

Diagrama 42. Distribuția persoanelor cu program parțial după sexe și motivele acceptării acestui tip de program, a. 2006

Persoanele care aveau un program parțial sunt distribuite neuniform în funcție de categoria de vârstă (Diagrama 43). Programul parțial este mai frecvent întâlnit în categoria de vârstă de 55 ani și mai mult. Aici ponderea femeilor depășește 40% și este de 2 ori mai mare decât cea a bărbaților. În schimb bărbații predomină în categoria de vârstă 45-54 ani, depășindu-le pe femei cu 6 p. p.

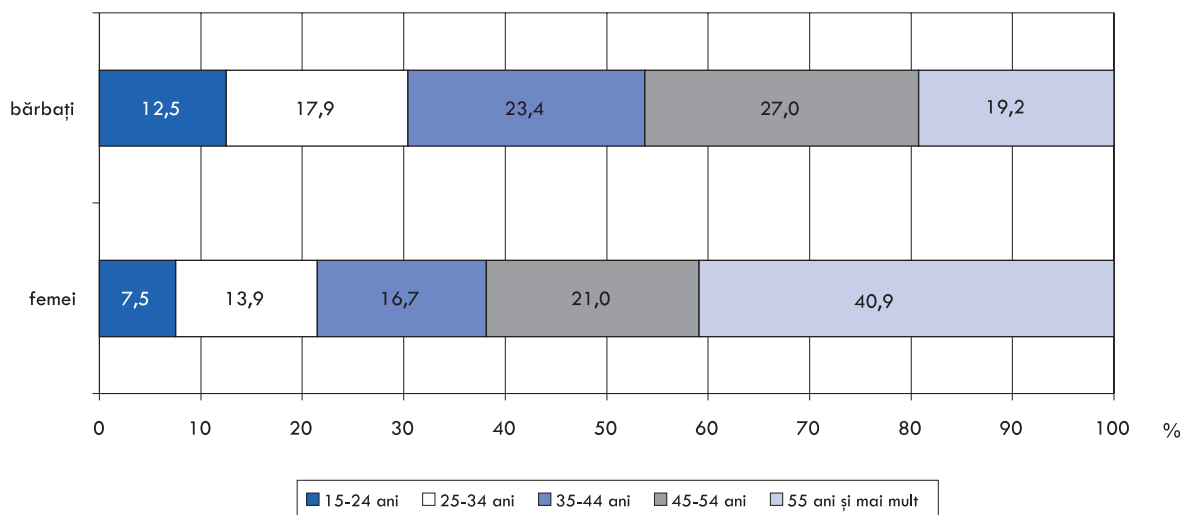

Diagrama 43. Distribuția după sexe și grupe de vârstă a persoanelor care lucrează cu program parțial, a.2006

Prezintă interes categoria persoanelor care au avut durata efectivă a săptămânii mai mică de 30 ore (Diagrama 44).

%

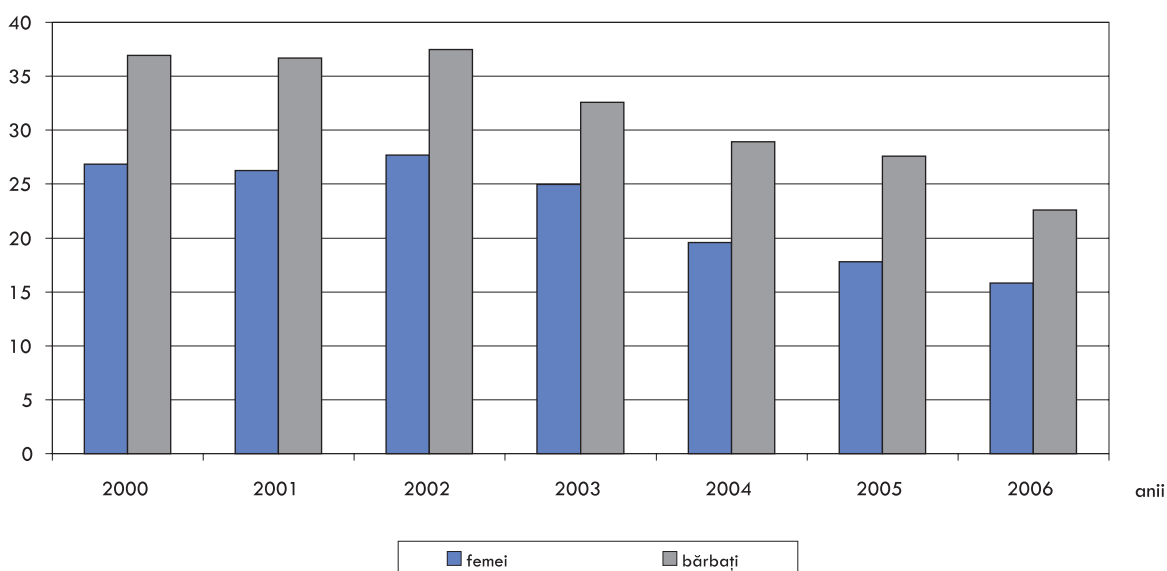

Diagrama 44. Distribuția după sexe a persoanelor ocupate care au lucrat mai puțin de 30 ore, a. 2006

În 2000 femeile depășeau cota de o treime, iar bărbații – cota de o pătrime. Ponderea acestor persoane în total ocupare este în descreștere, atât la bărbați, cât și la femei. Către anul 2006 ponderile respective coboară lin în jos, femeile menținând ponderi mai înalte – circa 23% și bărbații – circa 16%.

Modalitatea de angajare

Practic toți salariații, femei sau bărbați, au avut un loc de muncă permanent. Numărul salariaților care erau angajați pe o perioadă determinată se menține la nivelul de 4-5%. În a.2006 cota acestor persoane a crescut aproape de 2 ori. Ponderea bărbaților pe parcursul perioadei 2003-2006 o depășește puțin pe cea a femeilor (Diagrama 45).

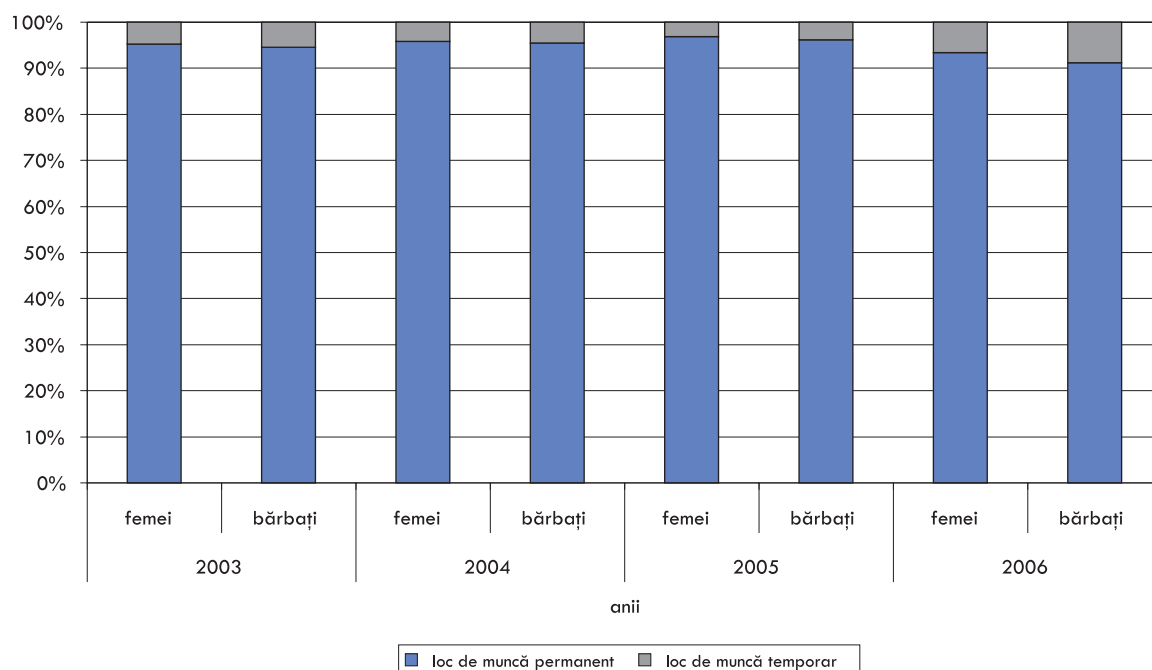

Diagrama 45. Distribuția salariaților după sexe și tipul locului de muncă

În distribuția după modalitatea de angajare a salariaților cota cea mai mare le aparține persoanelor care erau angajate în baza unui contract (Diagrama 46).

În a.2006 ponderea persoanelor care lucrau fără contract de muncă constituia 12% pentru femei și 13% pentru bărbați, fiind în ușoară creștere față de anii precedenți.

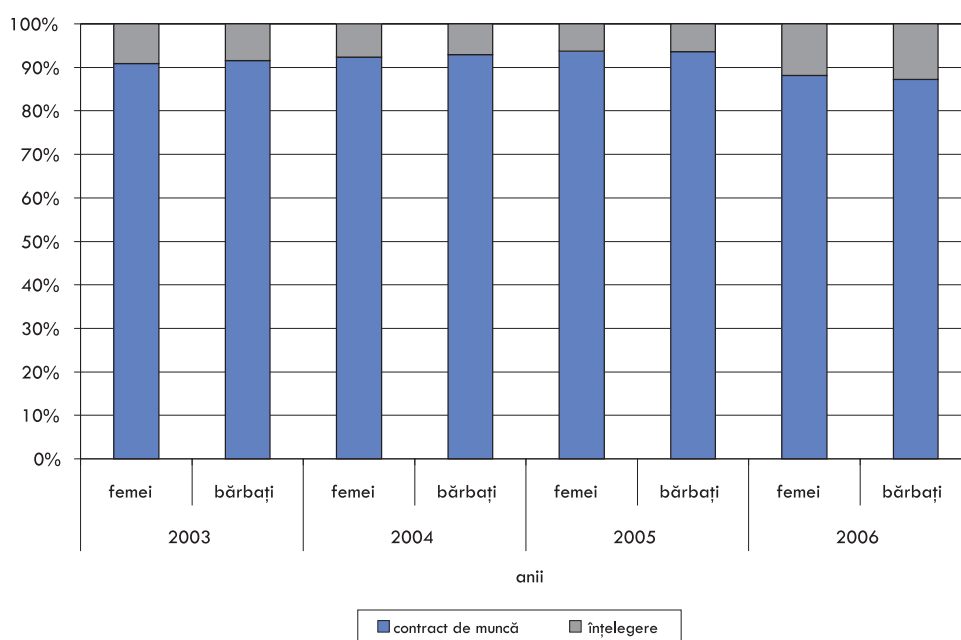

Diagrama 46. Distribuția salariaților după sexe și modalitatea de angajare

Condițiile de muncă și ocuparea inadecvată

Conform datelor din 2006, circa 113 mii bărbați și 84 mii femei, ceea ce constituie 18 și, respectiv 13 la sută din totalul bărbaților și, respectiv al femeilor consideră că lucrează în condiții care influențează negativ asupra sănătății lor. În totalul femeilor care lucrau în condiții de muncă nocive două treimi erau persoane cu vârsta cuprinsă între 25-49 ani. Și bărbații din această categorie constituiau ponderea majoritară, ea totuși fiind ceva mai joasă comparativ cu a femeilor – 63%. Câte 22% constituiau persoanele de 50-64 ani, atât la femei, cât și la bărbați.

Un loc deosebit în totalul populației ocupate constituie persoanele care au un loc de muncă inadecvat, invocând diverse motive. În distribuția după sexe ponderea bărbaților (25%) o depășește pe cea a femeilor (22%). Pentru jumătate din bărbații care aveau un loc de muncă inadecvat motivul principal era remunerarea joasă. Aceeași cauză - remunerarea joasă - constituie o problemă serioasă și pentru 60% din totalul femeilor cu un loc de muncă inadecvat. O pătrime din totalul femeilor care aveau un loc de muncă inadecvat aveau studii medii generale, câte o pătrime aveau studii medii profesionale sau studii medii de specialitate. Femeile cu studii superioare au constituit 18%. La bărbați distribuția după nivelul de educație este puțin alta: o treime erau persoane cu studii medii profesionale, iar persoanelor cu studii medii incomplete și medii generale le-a revenit câte 18%.

Munca în program non-standard

Fiecare a doua femeie salariată lucrează *sâmbăta, duminica, seara sau noaptea*. Pentru mai bine de jumătate din aceste persoane un loc de muncă legat de activitatea atipică nu este convenabil pentru viața de familie. În totalul bărbaților salariați 3 din cinci persoane au

desfășurat muncă atipică. Analogic, ca și în cazul femeilor, pentru o jumătate din ei astfel de program de lucru nu este convenabil pentru viața de familie.

Fiecare a cincia femeie și fiecare al șaptelea bărbat lucrează în schimburi. Pentru o treime din bărbați și o pătrime din femei lucrul în schimburi nu este convenabil pentru viața de familie.

Numărul persoanelor care lucrează la solicitare este considerabil mai mic față de numărul persoanelor care au desfășurat alte tipuri de muncă non-standard. Astfel de femei și bărbați dețin câte 3% în totalul salariaților. Pentru fiecare a treia femeie și bărbat astfel de program de lucru nu este convenabil pentru viața de familie.

Subocuparea

Deosebiri notabile pe sexe între numărul persoanelor subocupate pe total nu se înregistrează (Diagrama 47). În totalul persoanelor subocupate ponderi mai mari dețin persoanele de sex masculin. Diferența dintre ponderea bărbaților și cea a femeilor constituie aproximativ 6p.p.

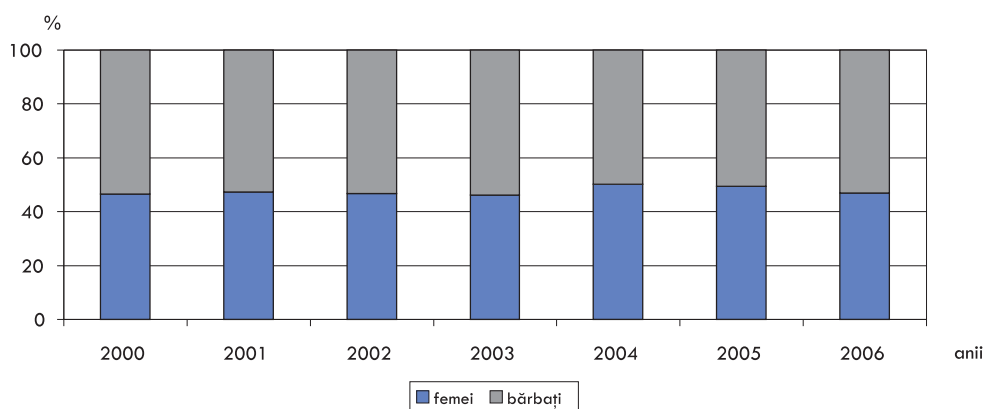

Diagrama 47. Distribuția după sexe a persoanelor subocupate

Totodată, există disparități importante în volumul subocupării pe categorii de activități (Diagrama 48).

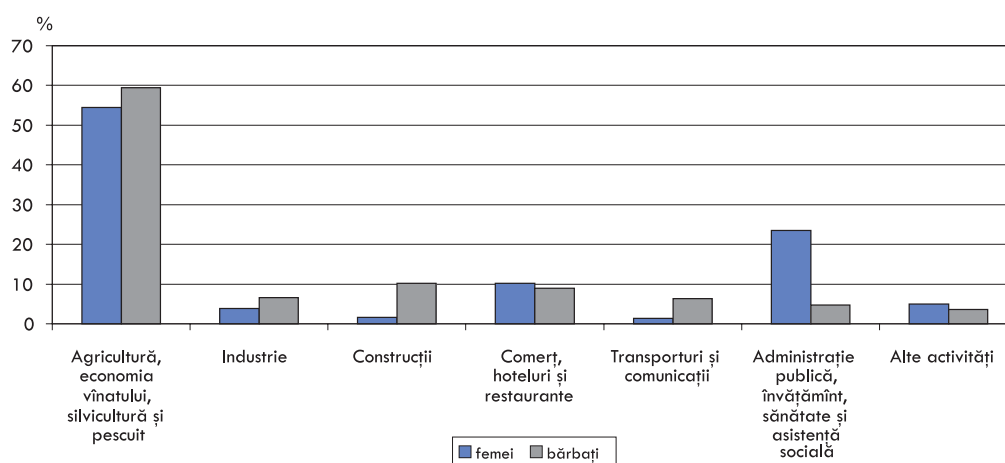

Diagrama 48. Distribuția după sexe și activități economice a persoanelor subocupate, a. 2006

Subocuparea este specifică și puternic reprezentată în agricultură. Fiecare a doua persoană subocupată se îndeletnicea cu agricultura. Din totalul femeilor ce se ocupau cu agricultura fiecare a doua și trei bărbați din cinci lucrau mai puțin, involuntar de dorința lor. Discrepanțe notabile se înregistrează și în învățământ, unde ponderea femeilor constituie 17%, iar a bărbaților - doar 3%. Dintre femeile ocupate în comerț și activități hoteliere una din 10 persoane era sub-ocupată, iar printre bărbați – unul din 11.

Mai numeroase față de bărbații în vârstă de 35-49 ani au fost femeile, iar în categoria de vârstă 50-64 ani mai numeroși au fost bărbații (*Diagrama 49*). În categoriile de vârstă marginale (15-24 ani și 65 ani și mai mult) ponderile practic sunt egale.

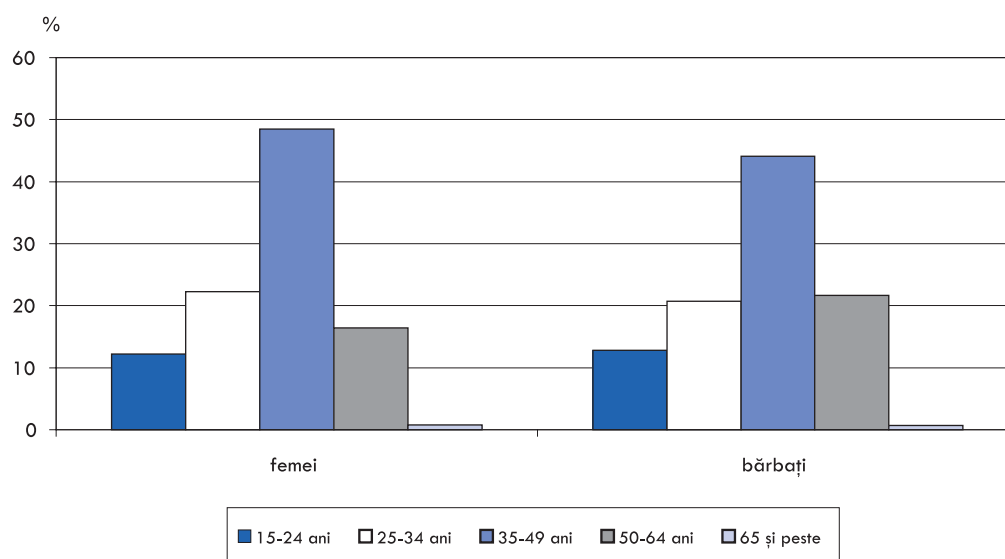

Diagrama 49. Distribuția după sexe și categorii de vârstă a persoanelor subocupate, a. 2006

Acest indicator înregistrează valori mai înalte la bărbați în comparație cu femeile, însă discrepanțe semnificative nu sunt înregistrate. În 2006 **rata de sub-ocupare** a fost de circa 9% la bărbați și de 8% la femei.

În a.2006, numărul total al orelor pe care femeile ar fi dorit și au fost disponibile să le lucreze, dar nu le-au lucrat, au constituit circa 600 mii ore pe economia națională. Transferte în programe complete, câte 40 ore pe săptămână, acest număr de ore se egalează cu 15 mii programe complete nelucrate, acesta fiind **volumul sub-ocupării**. Iar la bărbați acest indicator a depășit cifra de 19 mii. Motivul predominant a fost faptul că fiecare a doua femeie și fiecare al treilea bărbat din totalul persoanelor subocupate au un loc de muncă unde lucrează de obicei mai puțin de 40 de ore. A doua cauză majoritară este faptul că locul de muncă poartă un caracter sezonier (pentru o cincime din femeile subocupate și mai bine de o pătrime din bărbații din această categorie).

III. ȘOMAJUL

Șomajul este a doua componentă a populației economic active, iar intensitatea fenomenului denotă cât de funcțională este piața muncii și respectiv cât de rezultative sunt măsurile politicii de ocupare. În plan mondial rata șomajului manifestă o tendință lentă de diminuare, la femei și bărbați. Totuși, în anumite regiuni, el rămâne destul de mare (Anexa 4).

Totodată, incidența șomajului la femei are un specific aparte. Evident, că nu toate femeile doresc să lucreze. Dar din simpla constatare că există șomaj în rândul femeilor, reiese că cele care doresc să lucreze nu întotdeauna sunt în stare să-și găsească un loc de muncă adecvat calificării, nivelului de instruire, categoriei de vârstă. Deoarece în lume (cu mici excepții) șomajul la femei este mai înalt față de șomajul la bărbați, evident că sunt necesare mai multe oportunități de angajare orientate la femei, pentru a le satisface dorința de a lucra și a fi independente.

În Republica Moldova în perioada 2000 – 2006 numărul șomerilor, calculat conform metodologiei BIM, a variat între 140 - 100 mii persoane. Însă au persistat disparități de gen, raportul dintre numărul bărbaților șomeri și numărul șomerilor de sex feminin fiind practic constant: 3 la 2 (Diagrama 50).

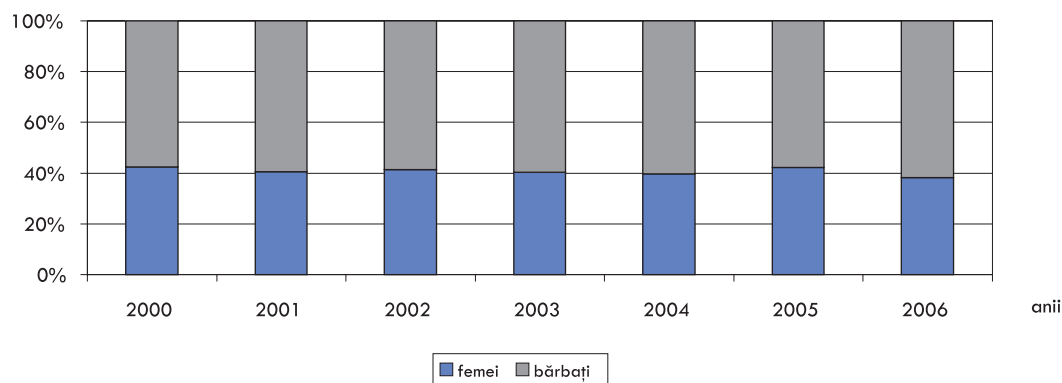

Diagrama 50. Distribuția după sexe a șomerilor

Cea mai mare pondere în totalul șomerilor aparține persoanelor tinere (15-24 ani) și celor între 35-44 ani, fiecare categorie reprezentând mai bine de un sfert din total (Diagrama 51).

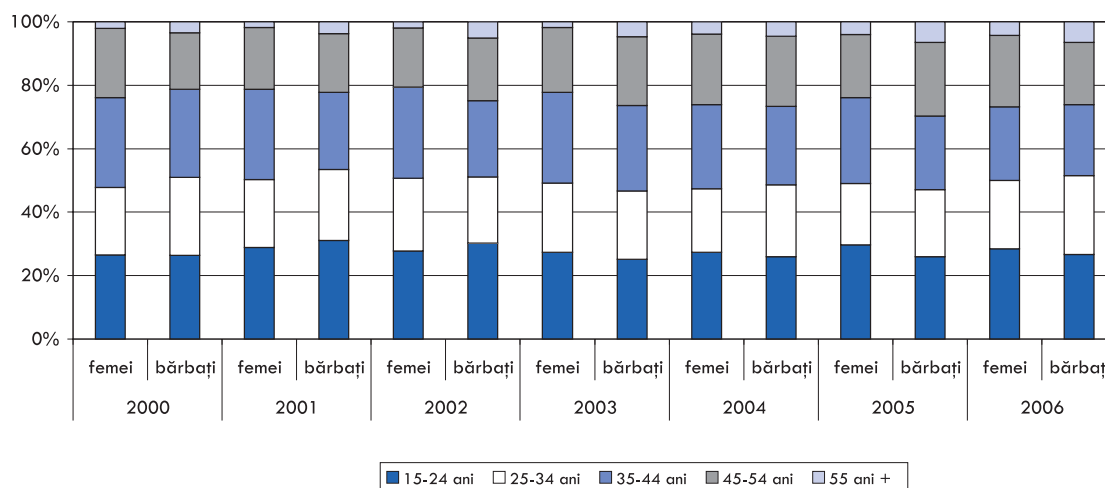

Diagrama 51. Distribuția șomerilor după sexe și categorii de vârstă

În structura șomerilor ponderea femeilor față de cea a bărbaților, pe grupele respective de vârstă, nu se deosebește esențial (Anexa nr. 20). Categoriile de vârstă 25-34 ani și 45-54 ani dețin practic câte 20% fiecare în totalul șomerilor, fără a înregistra discrepante între femei și bărbați. Cel mai puțin semnificativ în totalul șomerilor sunt persoanele de la 55 ani în sus, ponderea femeilor constituind 2-4%, iar a bărbaților 3,5-6,5%. În mare parte, situația dată este și firească, deoarece puțin după 55 ani vine vârsta de pensionare, și persoanele fără ocupații trec în categoria populației inactive.

Rata șomajului

Pe tot parcursul perioadei 2000-2006 rata șomajului la bărbați se menține mai înaltă decât cea înregistrată la femei. Cea mai înaltă rată a șomajului la bărbați a înregistrat valoarea de 10%, iar la femei – 7,2%. Ecartul de gen al ratei șomajului variază între 2,5p.p. și 3,7p.p. (Diagrama 52).

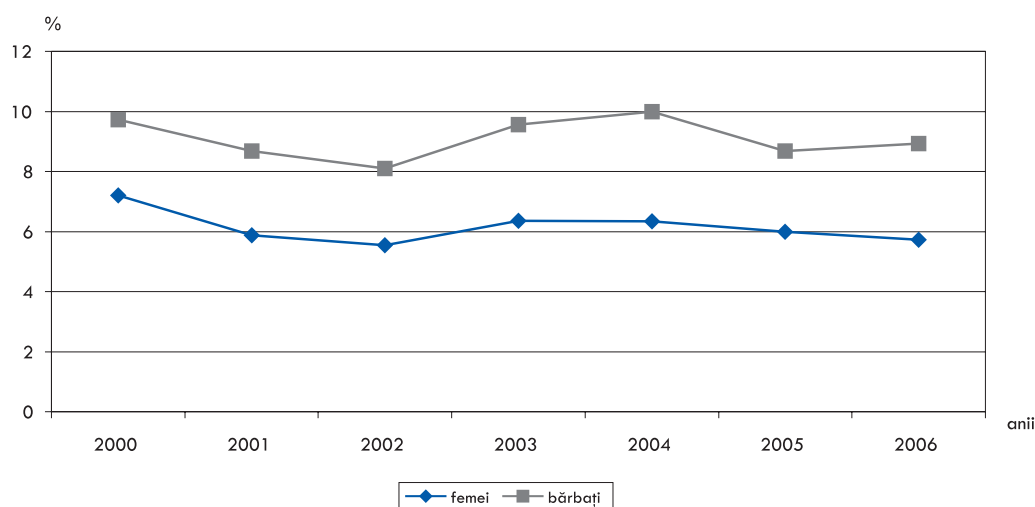

Diagrama 52. Evoluția după sexe a ratei șomajului

Analiza distribuției ratei șomajului după categorii de vârstă (Diagrama 53 și 54) relevă faptul că și la femei, și la bărbați cu cât persoanele sunt mai tinere, cu atât rata șomajului este mai înaltă.

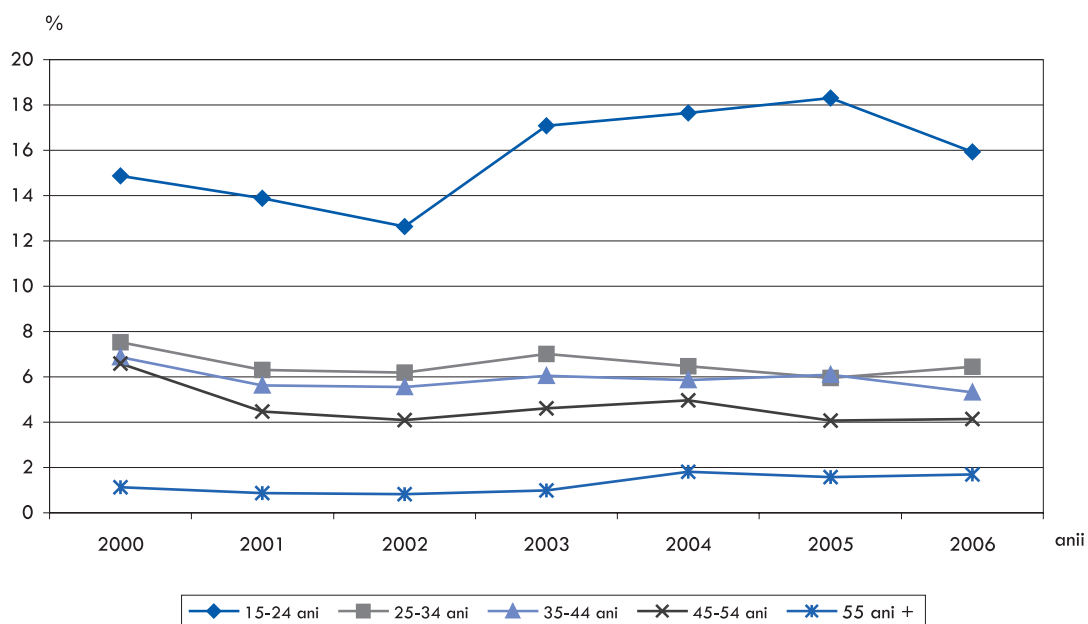

Diagrama 53. Distribuția după categorii de vârstă a ratei șomajului la femei

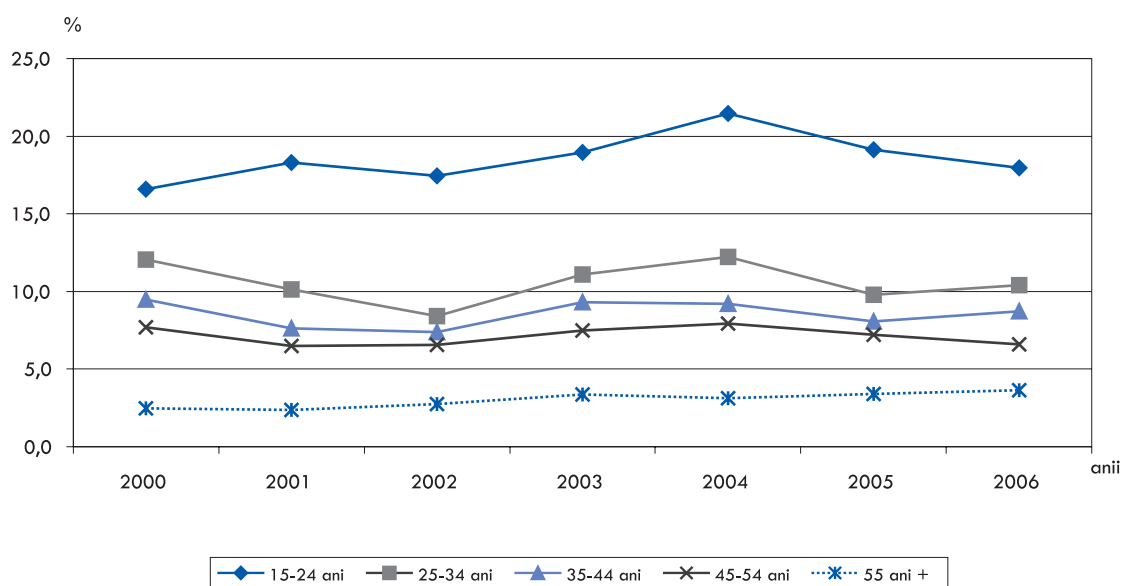

Diagrama 54. Distribuția după categorii de vârstă a ratei șomajului la bărbați

Rata șomajului înregistrată la bărbații de 15–24 ani în 2006 a constituit 18%, iar la femeile din aceeași categorie de vârstă – 16%. Persoanele ce au depășit vârsta de 54 ani au înregistrat cea mai joasă valoare: în 2006 la bărbați ea a constituit 3,7% și la femei – 1,7%. Cu toate că rata de ocupare este în continuă descreștere, nu se observă o creștere

adecvată a ratei șomajului, ea continuând să mențină un nivel relativ constant. Prin urmare, valorile ratei de activitate sunt influențate practic numai de rata de ocupare. În consecință, persoanele care din anumite motive nu lucrează nu trec în categoria șomerilor, ci părăsesc piața muncii și se regăsesc în populația inactivă.

Șomajul de lungă durată

Raportul dintre numărul femeilor și bărbaților aflați în șomaj de lungă durată este constant pe întreaga perioadă 2000-2006 și constituie 2:3 (Diagrama 55).

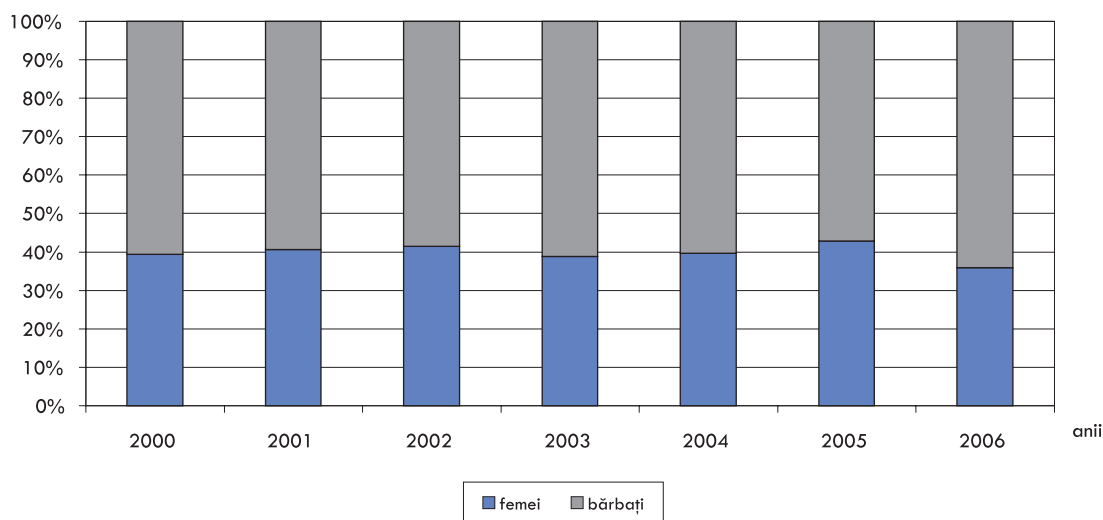

Diagrama 55. Distribuția după sexe a șomerilor de lungă durată

Ponderea șomerilor de lungă durată înregistrează valori destul de mari, chiar dacă deosebiri pe sexe nu sunt semnificative. În perioada 2000-2006 ponderea șomerilor aflați în șomaj de un an și mai mult tinde spre diminuare, continuând, totuși, să păstreze valori înalte. În 2000-2002 se aflau în șomaj de lungă durată trei din cinci șomeri, în 2003 - 2005 - fiecare a doua persoană, în 2006 – două persoane din trei. Prezența șomajului de lungă durată este specifică pentru o piață a muncii cu un grad scăzut de flexibilitate, unde nu se formează suficiente locuri de muncă noi și persoanele trec greu din categoria de șomeri în categoria de ocupați. Mai mult ca atât, unele persoane ar putea părăsi cu totul piața muncii și ar trece în categoria de *inactivi* din punct de vedere economic, ceea ce poate duce la grave probleme individuale și sociale natura căror este diversă: probleme în familie, creșterea sărăciei, descalificare, descurajare etc.

Astfel de consecințe negative ale șomajului sunt cu atât mai grave, cu cât este mai de durată inocuparea involuntară care, deși în ultimii ani manifestă tendință de reducere, totuși rămâne destul de mare (Diagrama 56).

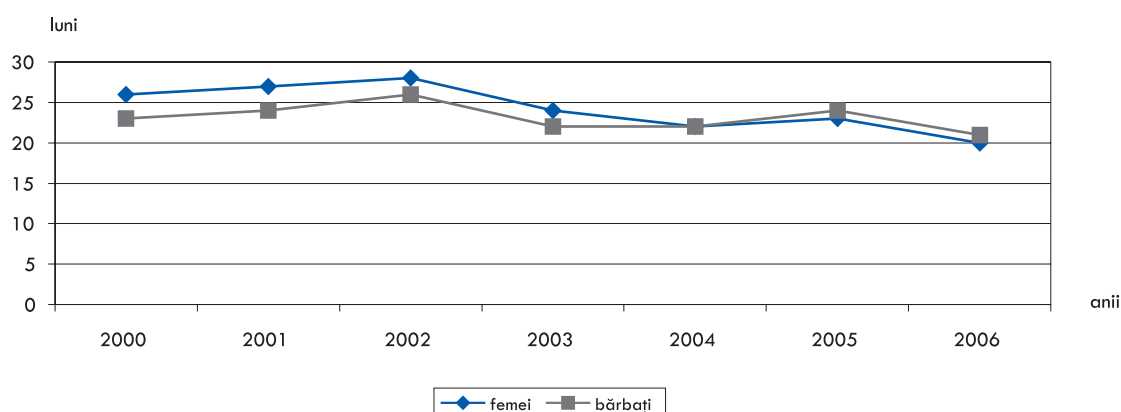

Diagrama 56. Evoluția după sexe a duratei șomajului

Durata medie a șomajului a atins cele mai mari valori în 2002: 28 luni la femei și 26 luni la bărbați. Până în 2002 ea avea o durată mai înaltă la femei, diferența fiind de 2-3 luni față de durata la bărbați. Aceasta ne vorbește despre faptul că femeile se află în categoria șomerilor o perioadă mai lungă decât bărbații. După 2002 se conturează tendința de micșorare a perioadei de aflare în șomaj, durata lui ajungând în 2006 la 20 luni - la femei și la bărbați – 21 luni.

Rata șomajului de lungă durată s-a diminuat de la ponderea de 6% la bărbați și, respectiv 4% la femei în 2000 până la 3,5% la bărbați și 2% la femei în 2006.

Se manifestă disparități de gen și în distribuția șomerilor conform nivelului de instruire (Diagrama 57).

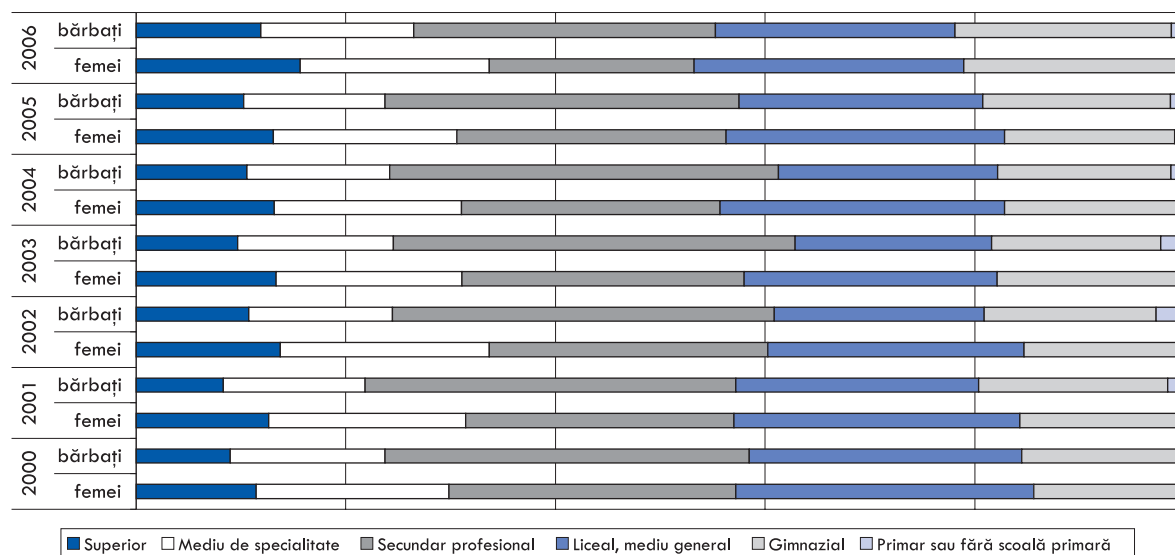

Diagrama 57. Distribuția șomerilor după sexe și nivel de instruire

Ponderea femeilor cu studii superioare și cu studii medii de specialitate predomină asupra ponderii bărbaților din aceeași categorie. Din total bărbați șomeri persoanele cu studii profesionale mai frecvent depășesc o treime, în timp ce femeile din această categorie dețin o pătrime. În categoria persoanelor cu studii medii generale și liceale ponderi mai mari dețin femeile în comparație cu bărbații.

Șomajul în rândul tinerilor

Deosebit de problematic este șomajul la tineri, în perioada când trebuie să realizeze concomitent mai multe obiective extrem de importante în viața personală, cum ar fi acelea de construire a carierei și constituirea unei familii. Ponderea șomerilor în vârstă de 15-24 ani, atât pentru femei, cât și pentru bărbați, în totalul șomerilor variază între 25% și 30% (Diagrama 58). Abaterile înregistrate între numărul șomerilor de sex feminin și sex masculin constituie în medie 3 p.p. și diferă de la un an la altul, nefiind stabilită o corelație strictă: în unele perioade predomină persoanele de sex feminin, în altele – cele de sex masculin.

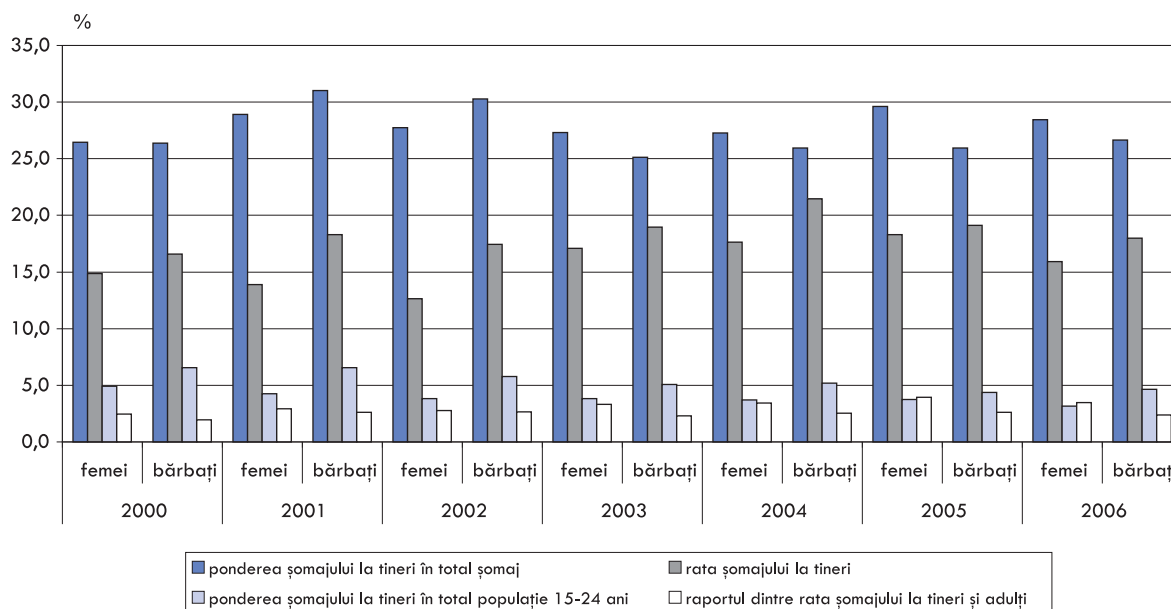

Diagrama 58. Distribuția după sexe a ratei șomajului

Rata șomajului în rândul tinerilor este unul din indicatorii Obiectivului 8 Crearea parteneriatului global pentru dezvoltare a Obiectivelor de Dezvoltare a Mileniului. În majoritatea regiunilor de pe glob șomajul la tineri, atât în rândul femeilor cât și în rândul bărbaților, este de 2 ori mai mare față de rata totală a șomajului (Anexa nr. 5). Astfel, valoarea acestui indicator în 2006 pe glob a constituit 13,2% (13,4% la femei și 13,1% la bărbați), în comparație cu media șomajului pentru toate categoriile de vârstă de 6,3%. În țările Europăi Centrale și de Sud Est și CSI rata șomajului la tineri a fost de 18,5% (18,3% la femei și 18,6% la bărbați).

În Republica Moldova în perioada 2000-2006 rata șomajului în rândul tinerilor a înregistrat valori de la 13% până la circa 22%, fiind mai ridicată la bărbați. Ecartul de gen al ratei

șomajului la tineri oscilează între 2p.p. și 4p.p. (-2,1 p.p. în anul 2006). În același timp, rata șomajului la bărbații tineri este de 2-2,4 ori mai mare în comparație cu rata lui la bărbații adulți. La femeile tinere rata șomajului este de 2,4-3,5 ori mai mare în comparație cu rata șomajului la femeile adulte.

Incidența șomajului de lungă durată în rândul tinerilor

O situație deosebit de alarmantă este persistența șomajului de lungă durată în rândul persoanelor tinere. Specificul acestui tip de șomaj constă în faptul că, conform standardelor internaționale, perioada lui constituie 6 luni și mai mult (comparativ cu mai mult de 12 luni evaluat la total șomeri). Ponderea șomajului durabil în totalul șomajului tânăr (*Diagrama 59*) evoluează oscilant pe parcursul perioadei 2000-2006, cu o ușoară tentă de reducere. În 2006 el constituie 48,1% la bărbați și 43,3% la femei.

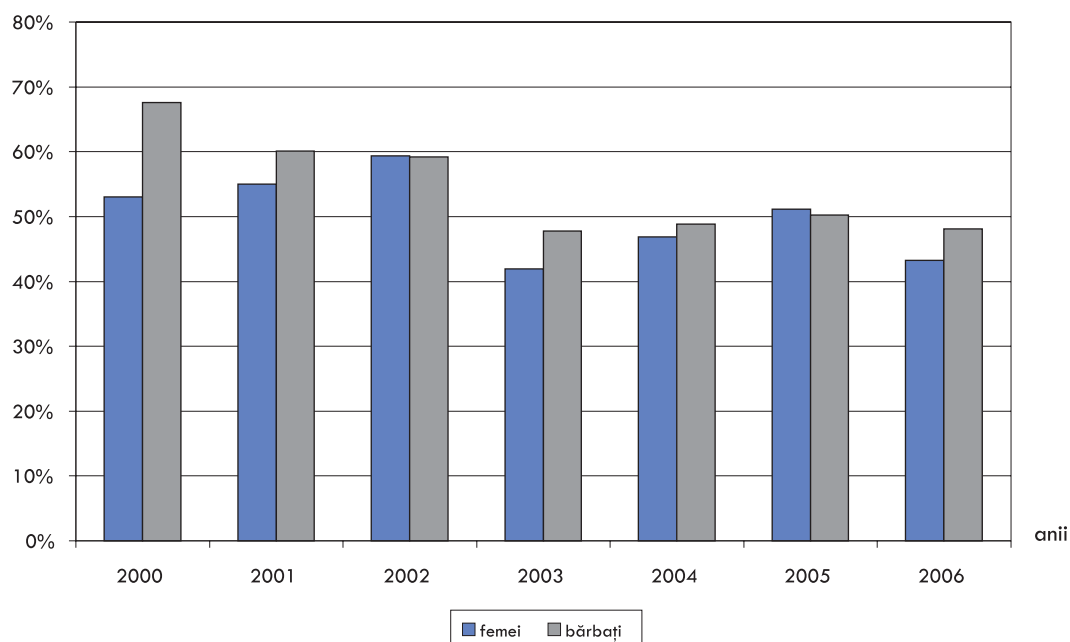
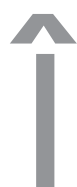

Diagrama 59. Incidența șomajului de lungă durată în rândul tinerilor în aspect de gen

IV. POPULAȚIA ECONOMIC INACTIVĂ

n categoria persoanelor economic inactive numărul persoanelor de sex feminin este mai mare față de cel al bărbaților: femeilor le revin 56% și bărbaților 44% (Anexa nr. 22). Această proporție practic se păstrează în perioada 2000-2006 (Diagrama 60).

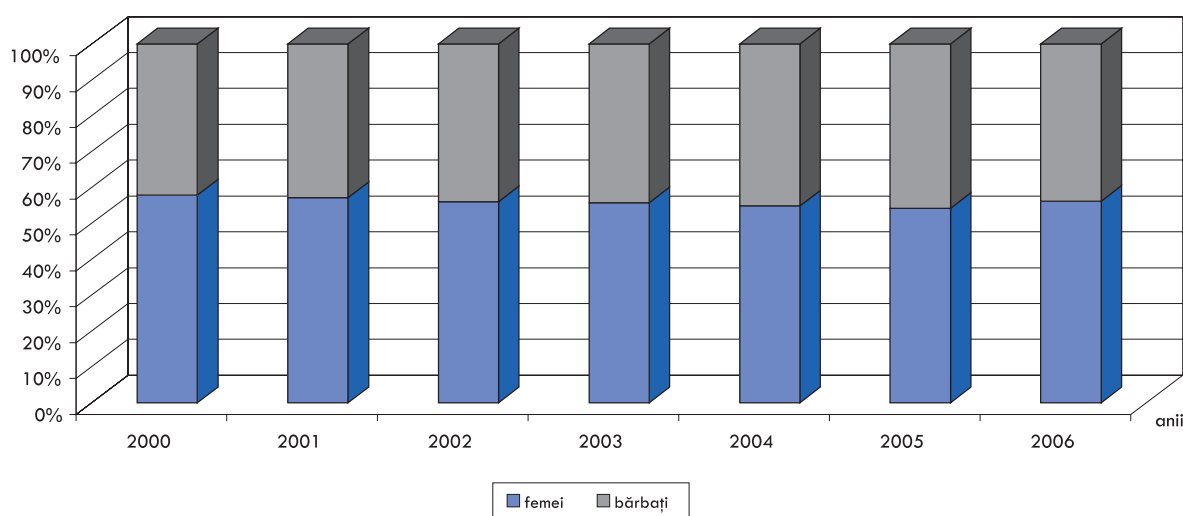

Diagrama 60. Repartizarea după sexe a persoanelor inactive

Rata de inactivitate la femei este mai înaltă față de cea înregistrată la bărbați. Diferența constituie în medie 7p.p. Altă caracteristică a acestui indicator constă în faptul că el evoluează în ascensiune atât la femei, cât și la bărbați (Diagrama 61). La femei rata de inactivitate crește de la 44% în 2000 până la 57% în 2006, iar la bărbați – respectiv de la 36% la 50%. În 2003 rata de inactivitate la femei depășește 50% și devine mai înaltă decât rata de activitate. La bărbați acest tablou se manifestă în 2006: fiecare al doilea bărbat în vârstă de 15 ani și peste se regăsește în categoria persoanelor inactive. Acest indicator reflectă situația care se creează pe piața forței de muncă din Republica Moldova: rata de ocupare descrește, iar rata șomajului nu se mărește, adică persoanele neocupate nu trec în categoria șomerilor, ci completează categoria persoanelor inactive. Deoarece la femei rata de inactivitate crește mai mult, reiese că femeile mai ușor părăsesc piața muncii și se regăsesc printre persoanele inactive din punct de vedere economic.

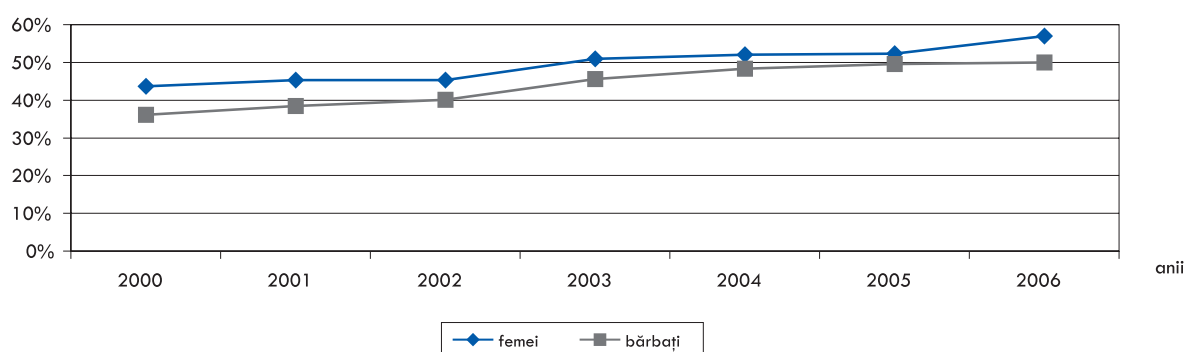

Diagrama 61. Evoluția ratei de inactivitate după sexe

În categoria persoanelor inactice¹ ponderea cea mai semnificativă este deținută de tinerii de 15-24 ani (Diagrama 62). Fiecare a treia persoană din totalul femeilor inactive era o femeie tânără. Ponderea bărbaților în vârstă de 15-24 ani în totalul bărbaților inactivi constituie 40%. Persoanele după 64 ani de asemenea constituie o pondere semnificativă în totalul persoanelor inactice. Aici femeile dețin o cotă mai mare (25%) în comparație cu bărbații (18%). Celelalte categorii dețin ponderi ce oscilează între 9-12% și aici deosebiri-le pe sexe sunt mai puțin semnificative.

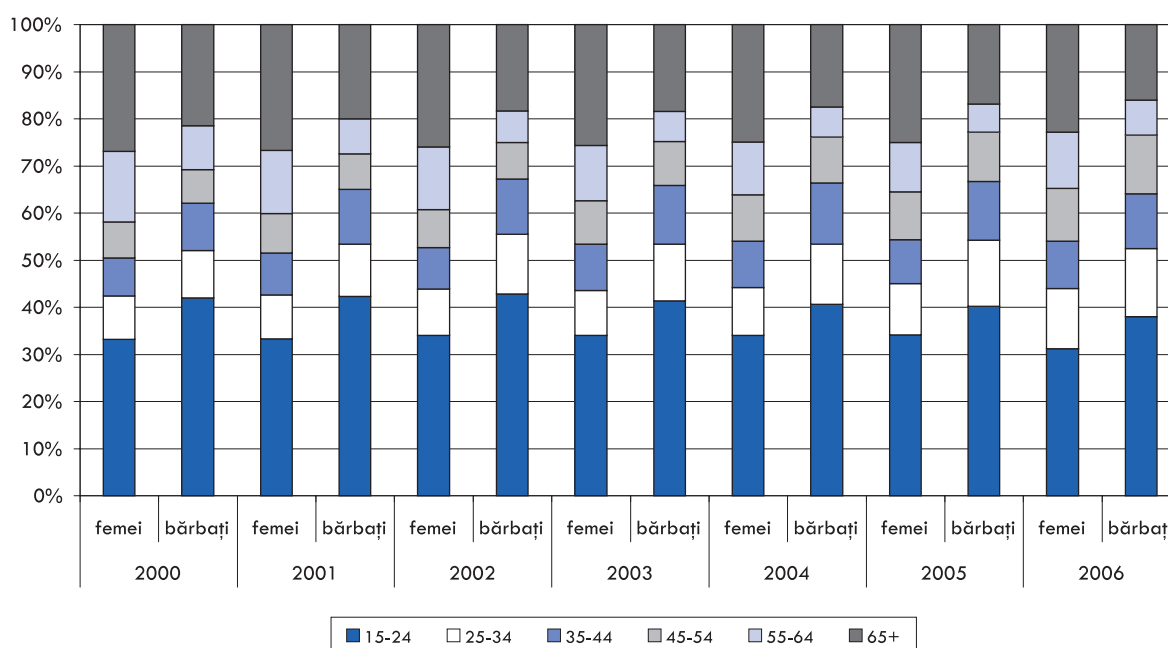

Diagrama 62. Repartizarea persoanelor inactive după sexe și categorii de vârstă

¹ În continuare persoanele plecate peste hotare sunt excluse.

Analiza pe categorii de inactivitate (Anexa nr. 23) denotă că grupul cel mai mare, atât la femei, cât și la bărbați, îl constituie *pensionarii* (femeile dețin 42,4% și bărbații – 36,5% în 2006). În comparație cu 2000 se conturează tendința de reducere a ponderii acestei categorii în totalul populației inactive (-8,5p.p. la femei și -9,1p.p. la bărbați).

O pondere semnificativă revine și categoriei *elevi și studenți* (25,6% femei și 33,8% bărbați în 2006). În perioada 2000-2006 cota parte a elevilor și studenților de sex feminin a variat între 25 și 30%, iar a elevilor și studenților de sex masculin – între 33 și 41% (Diagrama 63).

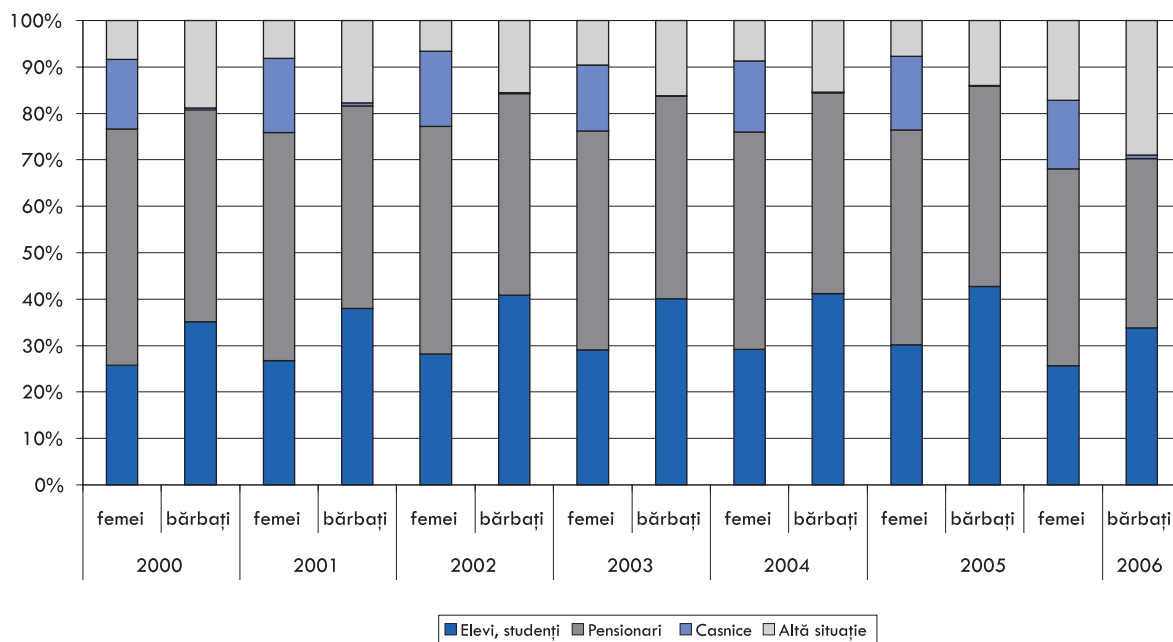

Diagrama 63. Repartizarea persoanelor inactive după sexe și categorii de inactivitate

Repartizarea persoanelor inactive din punct de vedere economic după nivelul de instruire relevă că cea mai mare pondere o dețin persoanele cu studii medii incomplete (Diagrama 64). În comparație cu situația femeilor, bărbații dețin o pondere mai mare (în această grupă), constituind circa o treime din totalul lor. Femeilor cu același nivel de studii le revine o pondere mai joasă cu 3-4p.p. În categoria persoanelor cu școală primară sau fără studii se înregistrează descreșterea ponderii acestor persoane atât pentru femei, cât și pentru bărbați. În a.2000 femeile constituiau circa 28% și bărbații – 21%, coborând în a.2006, respectiv până la 20% și 17%. În cadrul persoanelor cu studii superioare nu se înregistrează deosebiri pe sexe și ele constituie în medie 5% pentru fiecare sex.

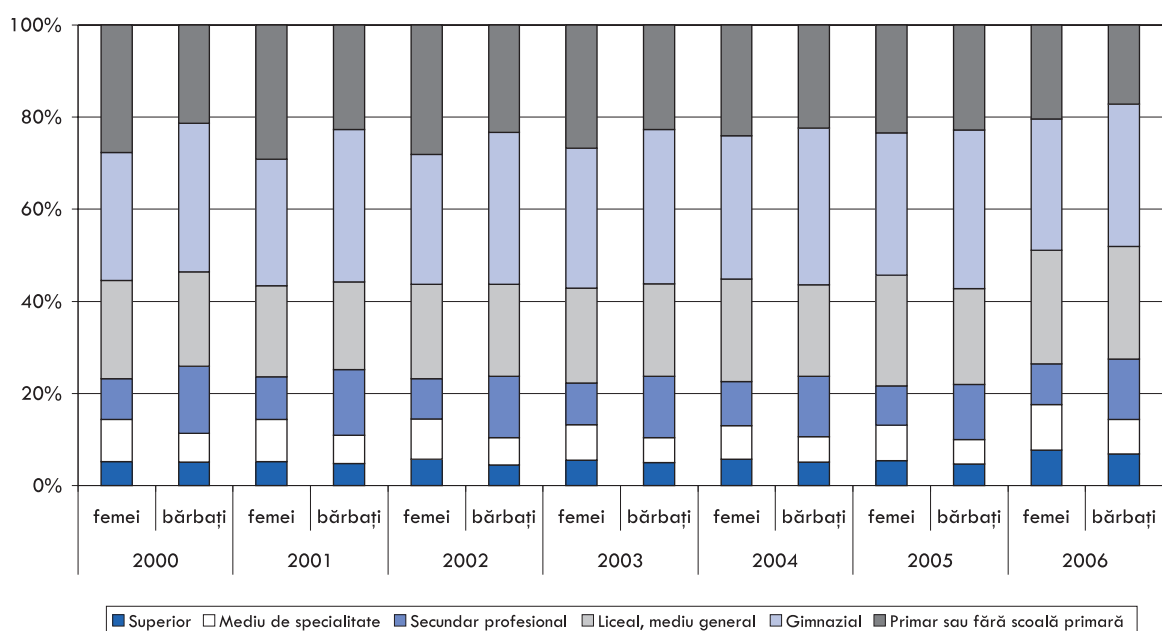

Diagrama 64. Repartizarea persoanelor inactive după sexe și nivel de instruire

Relația cu piața muncii

Un aspect important în caracteristica inactivității îl constituie categoria de persoane care menține relația cu piața muncii. Efectivul acestor persoane a diminuat începând din 2000 cu circa 30 mii, constituind 99 mii persoane în 2006 (număr practic egal cu efectivul șomerilor BIM pentru același an!), sau 8% din total inactivi. În aspect de gen cota femeilor care mențin relația cu piața muncii în totalul femeilor inactive a diminuat de la 10,1% în 2000 la 6,7% în 2006, iar cota bărbaților - respectiv a scăzut de la 13,1% la 9,5% (Diagrama 65).

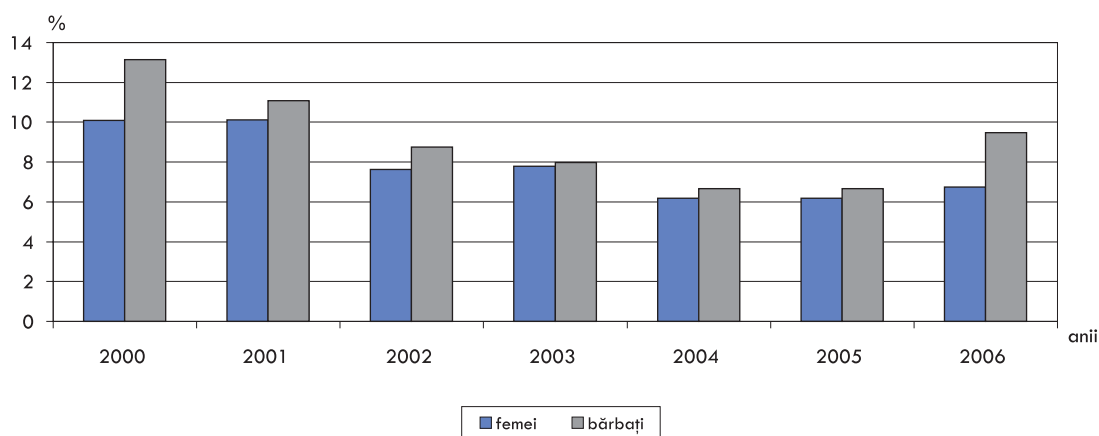

Diagrama 65. Ponderea persoanelor inactive care mențin relații cu piața muncii în total populație inactivă după sexe

Persoanele care mențin relația cu piața muncii prezintă un interes deosebit pentru analiză deoarece se află la hotarul dintre *șomaj* și *inactivitate*, iar în anumite condiții ele pot reveni în categoria persoanelor ocupate. Totodată, ele nu pot fi raportate la categoria șomeri, deoarece nu îndeplinesc unul din criteriile specifice șomajului: nu caută de lucru/nu sunt disponibile pentru a accepta un loc de muncă. În cadrul acestui grup se disting trei categorii de inactivi: *persoane care caută de lucru, dar nu sunt disponibile*; *persoane care doresc să lucreze, însă nici nu caută, nici nu sunt disponibile să lucreze*; *persoane care nu caută de lucru, dar doresc și sunt disponibile să accepte un loc de muncă*. Anume a treia categorie constituie marea majoritate a persoanelor inactive care mențin relații cu piața muncii.

Ponderea persoanelor care *nu au relații cu piața muncii* pentru ambele sexe tinde să depășească 90% din totalul persoanelor inactive.

Populația descurajată

În cadrul populației inactive care menține relația cu piața muncii prevalează *persoanele descurajate* (54% pentru femei și 65% pentru bărbați în 2006), adică persoane care doresc să lucreze, însă nu întreprind nimic pentru aceasta. Lipsa locurilor de muncă în general și a locurilor de muncă bine plătite, în special, este cauza cea mai frecventă care determină aceste persoane să părăsească piața forței de muncă. Un număr considerabil de persoane din această categorie vor reveni în cadrul forței de muncă odată cu ameliorarea situației economice, ori în rezultatul creșterii calificării lor, sau al reprofilării. Atât la femei, cât și la bărbați se conturează tendința de descreștere a numărului persoanelor descurajate (adică a celor care mai păstrează într-un anumit grad legătura cu piața forței de muncă) și de trecere a lor în rândul persoanelor inactive (adică care au abandonat totalmente piața forței de muncă: care nici nu caută, nici nu doresc, nici nu sunt disponibile să accepte un loc de muncă).

În numărul total de persoane descurajate femeile și bărbații dețin ponderi aproximativ egale (Diagrama 66). Marea majoritate, atât la femei, cât și la bărbați îl constituie persoanele care s-au descurajat din motivul că *au căutat de lucru altă dată, însă nu au găsit*.

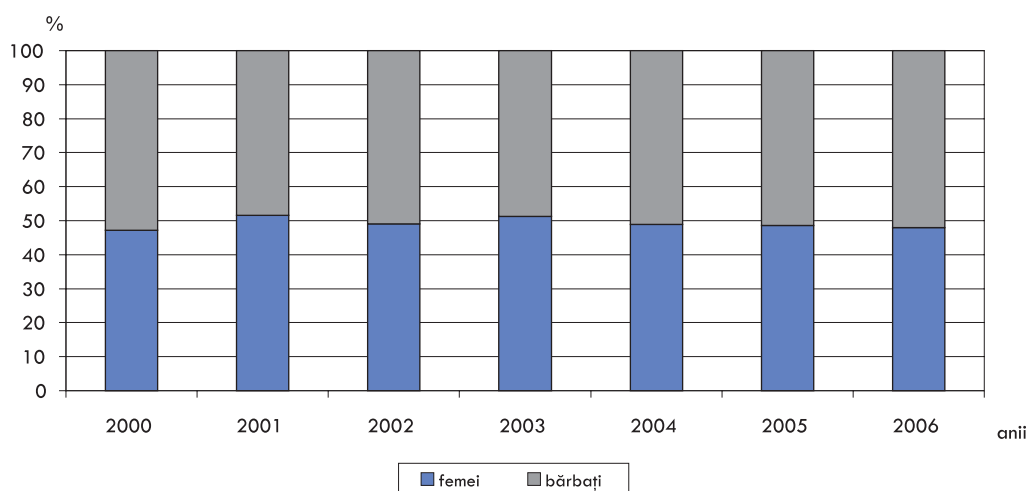

Diagrama 66. Repartizarea după sexe a persoanelor descurajate

În distribuția după categorii de vârstă a celor descurațați (Diagrama 67) se evidențiază persoanele de 35-49 ani, care în altă situație ar constitui o ofertă impunătoare pe piața forței de muncă. Ponderea lor în total persoane descurajate depășește 40% la bărbați, iar la femei tinde chiar către 50%.

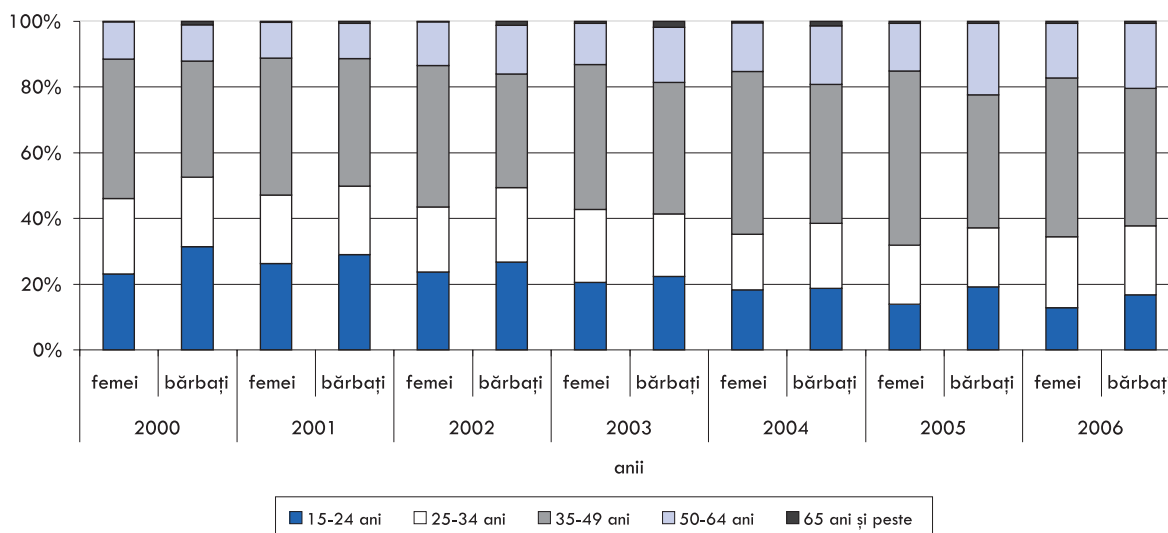

Diagrama 67. Repartizarea după sexe și grupe de vârstă a persoanelor descurajate

Indicatori non-standard ai șomajului

Persoanele care mențin relații cu piața forței de muncă, inclusiv persoanele descurajate constituie o categorie esențială în totalul persoanelor inactive și formează așa numitul grup de „potențiali șomeri”, dat fiind faptul că ei nu respectă doar o condiție de a fi încadrați în rândul șomerilor.

În cazul când „flexibilizăm definiția șomajului”, adăugând aceste persoane la numărul de șomeri BIM, rata „corectată” a șomajului la femei devine de 2 ori mai mare și la bărbați de – 1,5 ori. O altă categorie de persoane care are caracteristici apropiate șomajului sunt persoanele ocupate care au lucrat în gospodăria auxiliară în exclusivitate pentru consumul propriu. Acest efectiv este nevoit să activeze astfel, deoarece în localitățile rurale nu găsește un loc de muncă. Din această activitate ei obțin un venit doar pentru subzistență. În cazul când la numărul de șomeri mai adăugăm și aceste persoane, atunci rata șomajului la femei ar crește de 3,5 ori, iar la bărbați – de 2,2 ori. E necesar de a lua în considerație că ocuparea în gospodăria auxiliară este o activitate pe care populația o practică, în general, neavând altă alternativă, deoarece productivitatea muncii joasă, condițiile climaterice nefavorabile din ultimii ani nu contribuie esențial la creșterea veniturilor în astfel de gospodării. Ocuparea în gospodăria auxiliară poate fi tratată ca o formă „ascunsă” de șomaj. În cazul când la șomerii BIM se vor adăuga persoanele inactive care mențin relații cu piața forței de muncă și persoanele a căror activitate principală este în gospodăria auxiliară, atunci rata șomajului la femei ar crește, față de rata BIM, de peste 4 ori, iar la bărbați – de 2,5 ori. (Diagramele 68 și 69).

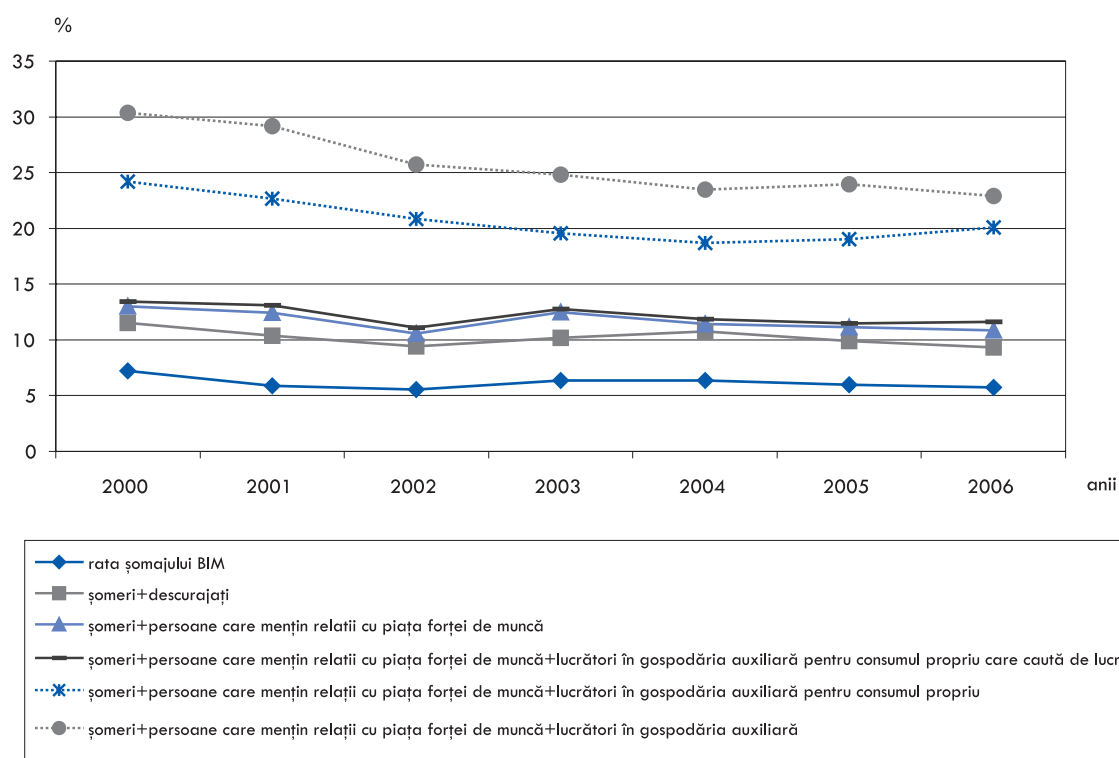

Diagrama 68. Evoluția ratei derivate a șomajului la femei

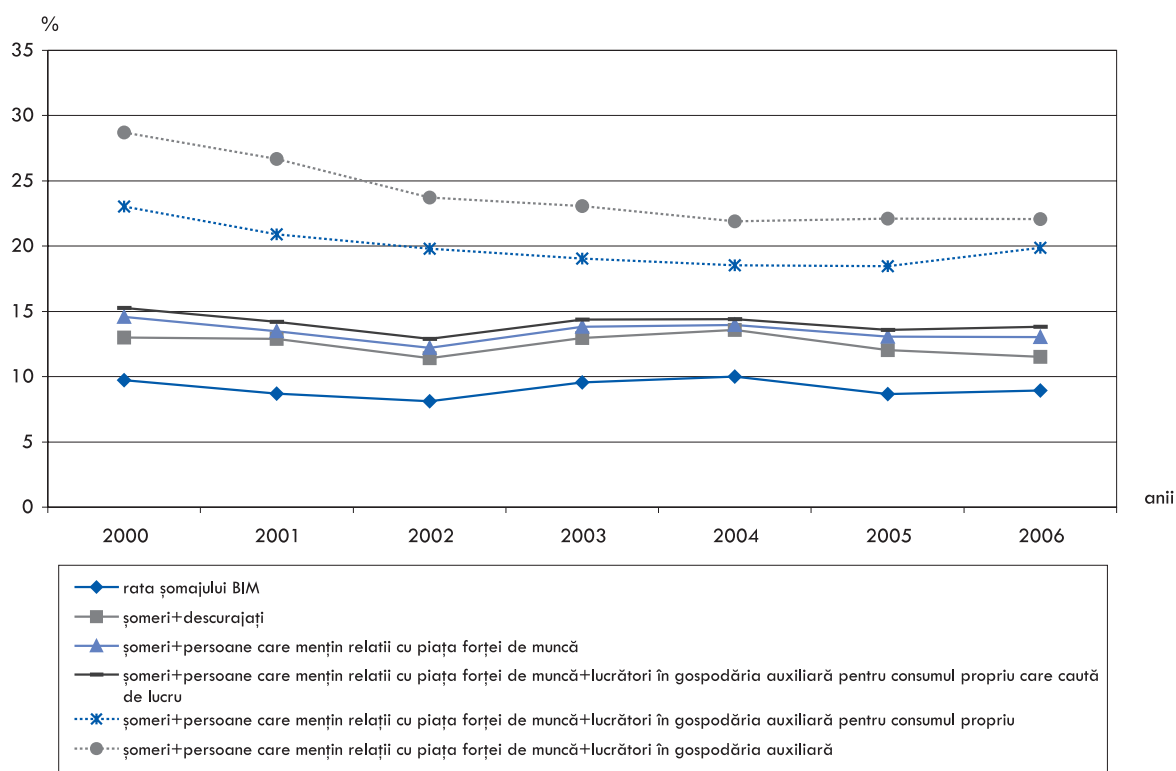

Diagrama 69. Evoluția ratei derivate a șomajului la bărbați

Considerăm că rata șomajului calculată astfel reflectă mult mai adecvat realitatea fenomenului, deoarece ia în considerație mai multe situații specifice în-ocupării involuntare, ceea ce, luat în considerație, ar trebui să conducă la ameliorarea politicilor de ocupare (Anexa nr. 25).

Persoane plecate peste hotare

În totalul persoanelor plecate peste hotare la lucru sau în căutare de lucru (Anexa nr. 24) femeilor le revine o treime și bărbaților două treimi (*Diagrama 70*). Numărul acestor persoane, atât la femei, cât și la bărbați în perioada 2000-2005 a fost în continuă creștere², ceea ce desigur constituie o tendință nocivă și o caracteristică negativă pentru piața națională a muncii, care pe viitor se va solda cu consecințe nefaste de lungă durată.

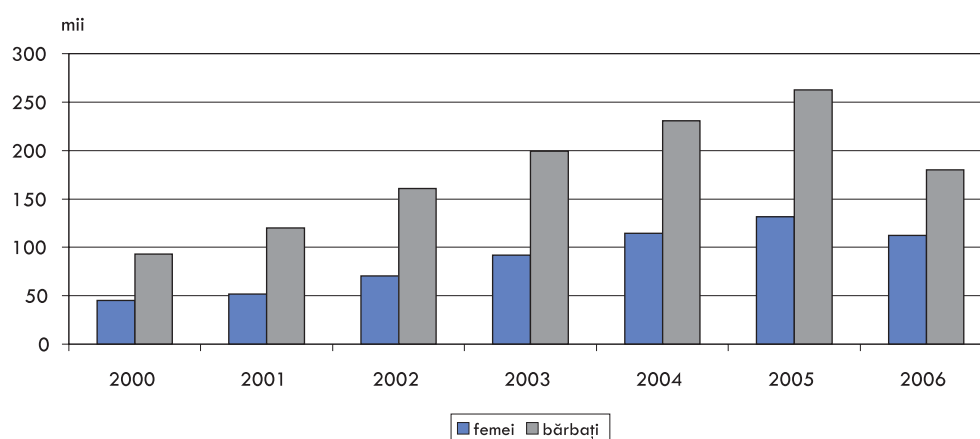

Diagrama 70. Distribuția după sexe a persoanelor plecate peste hotare

În distribuția după nivelul de educație a persoanelor plecate peste hotare, femeile dețin ponderi aproximativ egale cu bărbații în categoria persoanelor cu nivel superior de instruire (respectiv 51,3% femei și 48,7% bărbați), în timp ce în categoria persoanelor cu nivel de instruire scăzut (respectiv 32% femei și 68% bărbați) și mediu (respectiv 36% femei și 64% bărbați) cota parte majoritară revine bărbaților (*Diagrama 71*).

² Pentru acest indicator datele anului 2006 nu sunt comparabile cu perioadele precedente, deoarece începând cu a. 2006 cercetarea statistică Ancheta Forței de Muncă se efectuează pe un nou eșantion de gospodării casnice și conform metodologiilor ajustate în conformitate cu recomandările BIM.

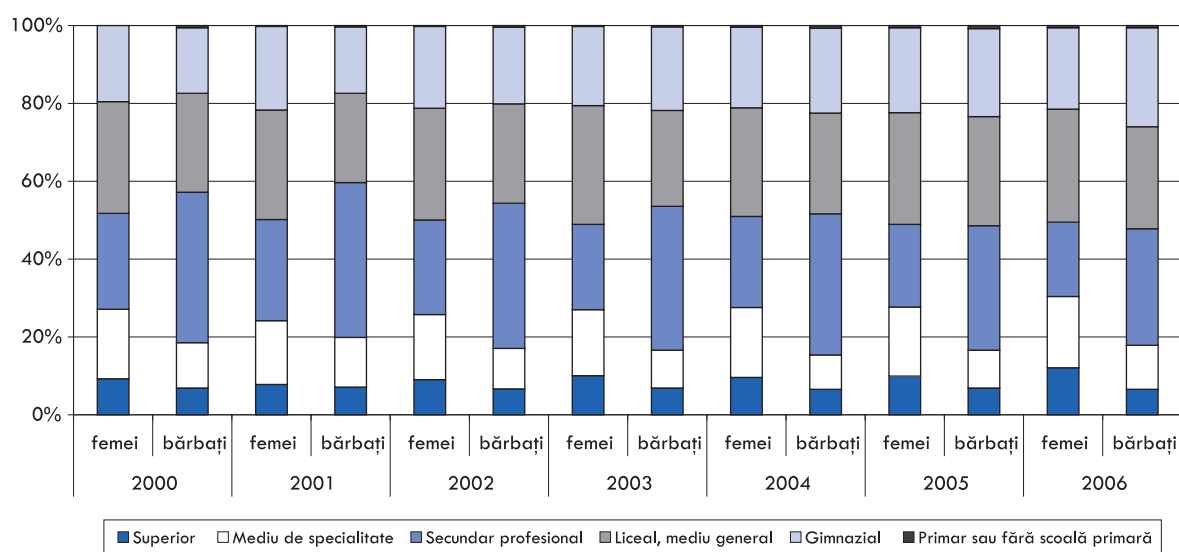

Diagrama 71. Distribuția după sexe și nivel de instruire a persoanelor plecate peste hotare

Raportul de dependență economică

Raportul de dependență economică este un indicator important de funcționalitate a economiei în general. El este determinat de evoluțiile ce se produc în cadrul populației ocupate și a populației neocupate. În Republica Moldova se înregistrează două tendințe în evoluția acestui indicator: creșterea valorilor atât la bărbați, cât și la femei, pe de o parte, și diminuarea discrepanțelor pe sexe, pe de altă parte (Diagrama 72).

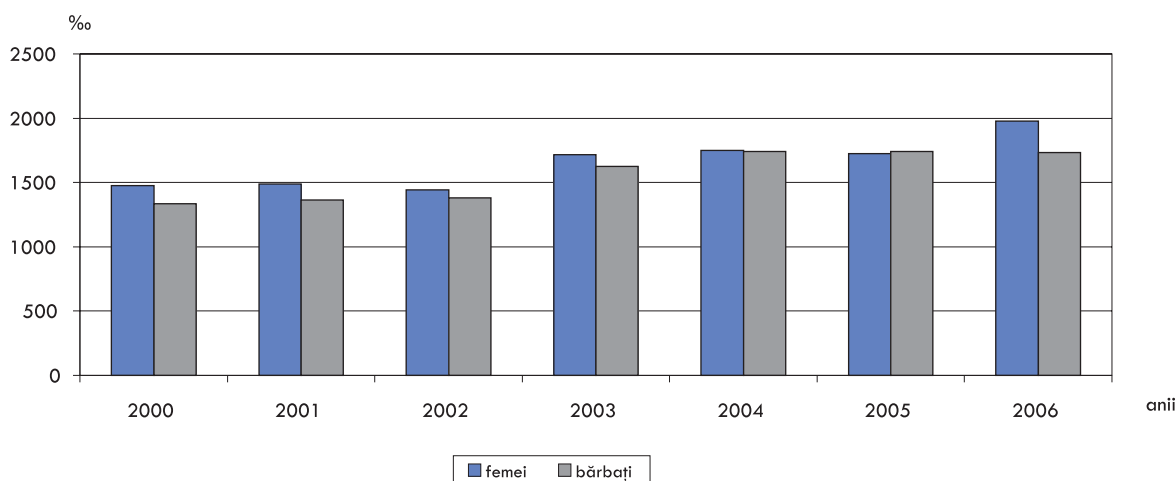

Diagrama 72. Evoluția după sexe a raportului de dependență economică

Tendința spre scădere a efectivului populației ocupate este reflectată direct prin creșterea raportului de dependență economică. Dacă în 2000 valoarea acest indicator înregistra valori sub 1500‰, către a.2006 valoarea lui se apropie de 2000‰. Pe parcursul perioadei 2000-2005 deosebiriile pe sexe tind spre convergență și practic se nivelează³.

Creșterea continuă a valorii raportului de dependență economică poate fi considerată drept o manifestare rezultativă cumulată a proceselor și tendințelor nefavorabile de pe piața muncii în special și din economia națională la general.

³ Pentru acest indicator datele anului 2006 nu sunt comparabile cu perioadele precedente, deoarece a fost modificată metodologia privind tratarea în Ocupare a absențelor de lungă durată.

V. CONCLUZII

Studiul „Femei și Bărbați pe piața muncii din Republica Moldova” a avut ca obiectiv principal analiza unui aspect specific și important al utilizării forței de muncă și anume investigarea statutului ocupațional al populației feminine și masculine din economia națională, determinarea similitudinilor și deosebirilor comportamentului lor în abordarea pieței muncii, prin valorificarea informației statistice vaste, obținute din cercetarea trimestrială a Biroului Național de Statistică „Ancheta Forței de Muncă”.

În rezultatul cercetărilor promovate putem generaliza următoarele concluzii relevante.

Schimbările semnificative și rapide ce se produc în economia mondială, astfel ca globalizarea și dezvoltarea cu ritmuri dinamice a progresului științifico-tehnic, au marcat comportamentul economic al bărbaților și cel al femeilor pe piața muncii. Deși rata de participare și cea de ocupare a femeilor în perioada 2002-2006 practic nu s-a modificat, în plan mondial a crescut ponderea femeilor în activitățile salariale non-agricole, ceea ce constituie o tendință pozitivă. În Uniunea Europeană (27) schimbările menționate sunt exprimate prin reducerea ecartului de gen în ocupare de la 17,6% în anul 2000 la 15,2% în anul 2006. Iar în UE (15) - respectiv de la 18,8% la 15,6%.

Tendențele pieței muncii în Republica Moldova, în aspect de gen, se apropie tot mai mult de cele mondiale, în general și europene, în special, fapt ce se manifestă prin creșterea rolului femeii în societate, cu anumit specific național, prezentat în continuare.

Populația economic activă:

- În totalul populației economic active femeile și bărbații dețin practic ponderi egale (respectiv 49,1% femei și 50,9% bărbați în a.2006).
- Rata de participare a femeilor la activitatea economică înregistrează valori mai mici față de cea a bărbaților (respectiv 43,0% femei și 50,0% bărbați), conturându-se totuși, o ușoară tendință de micșorare a ecartului de gen (-7,6 p.p în 2000 față de -7,0 p.p. în 2006).
- Rata de activitate pentru ambele sexe este în continuă descreștere (respectiv 56,3% la femei și 63,9% la bărbați în 2000; și 43,0% la femei și 50,0% la bărbați în 2006).

Ocuparea:

- Numărul femeilor ocupate este practic egal cu numărul bărbaților din această categorie (628,7 mii femei și 628,6 mii bărbați în 2006).

- În distribuția după statutul ocupațional ponderea femeilor salariate depășește ne semnificativ ponderea bărbaților (51,3% femei și 48,7% bărbați în 2006). În rândul nesalariaților predomină bărbații (52,7% bărbați în 2006).
- Pe parcursul perioadei 2000-2006 femeile sunt tot mai active în sectorul de servicii (57,7% în 2006), iar activitatea bărbaților este mai pronunțată în construcții și industrie (65,9% în 2006), ceea ce considerăm o segregare destul de logică pe principii de gen.
- În categoria persoanelor ocupate în vârstă de 25-54 ani ponderea femeilor depășește ponderea bărbaților (52% femei), în timp ce bărbații sunt mai numeroși în categoria persoanelor tinere (57% bărbați) și în categoria persoanelor de 55 ani și mai mult (53% bărbați).
- Rata de ocupare la femei (40,5%) este mai joasă față de cea a bărbaților (45,5%), însă ca și în cazul ratei de activitate, se conturează tendința de scădere a valorii acestui indicator pentru ambele sexe, decalajul de gen micșorându-se (-5,5 p.p în 2000 față de -5,0 p.p. în 2006).
- La întreprinderile cu proprietate publică predomină femeile (61% în 2006), în timp ce la întreprinderile cu proprietate privată prevalează bărbații (54% în 2006).
- Nu se înregistrează deosebiri semnificative în distribuția după sexe referitor la programul de lucru, dar pentru femei este totuși mai preferabil programul parțial de lucru (cu program de lucru complet sunt ocupate 49,9% femei și 50,1% bărbați în 2006; cu program de lucru parțial - respectiv 51,3% femei și 48,7% bărbați în 2006).
- Nu sunt înregistrate discrepanțe semnificative după sexe în distribuția persoanelor ocupate după natura locului de muncă (respectiv 50,3% - ponderea femeilor în ocupațiile formale și 49,% în ocupațiile informale în 2006).
- În distribuția după tipul unității de producție bărbații predomină în sectorul informal (62,3%), în timp ce femeile prevalează în rândul lucrătorilor angajați de gospodăriile casnice ale populației (85%). În sectorul formal discrepanțe semnificative nu se înregistrează (50,5% femei și 49,5% bărbați în 2006).
- În distribuția după durata efectivă a săptămânii de lucru femeile predomină în rândul persoanelor cu o durată mai mică de 40 de ore (60,3% în 2006), în timp ce bărbații sunt mai numeroși în rândul celor care lucrează peste 40 de ore pe săptămână (60,0% în 2006).

Șomajul:

- Bărbații predomină atât în numărul total de șomeri (61,8% în 2006), cât și în rândul șomerilor de lungă durată (64% în 2006).
- Cu cât este mai înalt nivelul de instruire, cu atât ponderea femeilor în total șomeri tinde să atingă nivelul înregistrat de bărbați: în rândul șomerilor cu nivel *superior de instruire* ponderea femeilor este de 45% în 2006. Și invers, cu cât scade nivelul de instruire - crește ponderea bărbaților în total șomeri (în rândul șomerilor cu nivel scăzut de instruire ponderea bărbaților este de 62% în 2006).

Populația economic inactivă:

- În distribuția persoanelor economic inactive după categorii de inactivitate femeile predomină în rândul casnicilor (96,7%), pensionarilor (64,5%), elevilor și studenților (54,3%), în timp ce bărbații predomină în rândul persoanelor plecate peste hotare la lucru sau în căutare de lucru (63,8% în 2006).
- În totalul persoanelor inactive care mențin relații cu piața muncii predomină femeile (52,6% în 2006), în timp ce bărbații prevalează în rândul persoanelor descurajate (52,0% în 2006).

Concluzia generală este că, în Republica Moldova, pe piața muncii decalajul de gen între femei și bărbați nu este foarte accentuat, ceea ce constituie o consecință a obiectivului de egalitate a genurilor, promovat încă în perioada economiei de tip centralizat, rezultatul căreia era și practic este, o activitate economică feminină aidoma celei masculine.

În același timp considerăm că, deși obiectivul egalității de gen reprezintă o prioritate pentru organisme internaționale și pentru economia națională, la promovarea lui trebuie să se țină cont de rolul specific al femeii în societate și în mod deosebit în calitatea sa de garant al procreării și rolului enorm în educarea generației în creștere, roluri care comportă dificultăți suplimentare mai ales în economiile de piață tinere, confruntate cu probleme de edificare și funcționalitate a economiilor naționale.

În acest context, considerăm că în Republica Moldova s-a elaborat și se perfecționează continuu un cadru legal complex și destul de adecvat al politicii ocupaționale. Totodată, în opinia noastră, în paralel cu susținerea activității economice a femeilor - care constituie un factor important de dezvoltare a populației feminine, atât din punct de vedere economic, cât și moral-psihologic - e necesar de perfecționat continuu cadrul de activitate economică al femeilor, pentru ca el să asigure corelarea armonioasă a vieții profesionale cu cea familială. În acest scop un rol important revine perfecționării politicilor ocupaționale și sociale, a infrastructurii sociale și nu în ultimul rând a mediatizării egalității reale de gen, bazate pe principii logice și care să corespundă intereselor durabile a societății în ansamblu.

Aceasta e deosebit de important în Republica Moldova, economia căreia se confruntă cu un șir de probleme destul de stringente, una din cele mai grave fiind amploarea emigrației de

muncă și a traficului de persoane, în care o pondere considerabilă o constituie femeile. Iar una din cele mai grave consecințe a situației create este destrămarea familiilor și, mai ales, privarea copiilor de tutela parentală.

Luând în considerație constatările rezultate din actualul studiu și condițiile economice și sociale concrete existente în Republica Moldova, avem opinia că în cadrul politicilor naționale există și pot fi valorificate rezerve de perfecționare în direcția creării unor condiții egale de manifestare a femeilor și bărbaților, în activitatea economică și viața socială.

Astfel, pe fundalul tendinței naționale de scădere a ratei de activitate și de ocupare a femeilor, în paralel cu cea a bărbaților este necesară concentrarea eforturilor spre ameliorarea accesului la munca remunerată a ambelor sexe. Iar pentru femei, considerăm că se cere un acces mai orientat și totodată mai diversificat la îngrijirea copiilor, prin extinderea posibilităților reale de a avea programe de muncă flexibile, ceea ce le-ar permite să lucreze în sectorul formal și să evite locurile de muncă nesigure și prost plătite din sectorul informal.

O concluzie este și aceea că, în promovarea obiectivului creșterii activității economice a femeilor și bărbaților și a egalității reale de gen pe piața muncii, e necesar de ținut cont și de o altă tendință mondială și națională foarte alarmantă și anume cea de scădere a natalității și îmbătrânire demografică a populației, iar în țara noastră – și de depopulare, în special în mediul rural. În acest context, devine necesar ca sistemul de indemnizații, dar și durata, condițiile de muncă parentale să fie perfecționate, fiind corelate la aceste tendințe, pentru a crea condiții de muncă mai echitabile și de a permite părinților concilierea mai bună a muncii și carierei cu viața de familie și responsabilitățile familiale.

De asemenea, considerăm necesar și oportun de a căuta și experimenta unele soluții netraditionale, care ar permite îmbinarea activității economice cu activitatea domestică. În acest sens, în opinia noastră, una din măsurile recente reușite este programul „Casa de copii de tip familial”, prin care în familiile unde se educă în comun copiii naturali și cei instituționalizați, timpul acordat acestei activități femeilor li se consideră vechime de muncă, cu drepturi adecvate de protecție socială.

În încheiere menționăm că informația care se colectează și se conține în cercetarea statistică „Ancheta Forței de Muncă” este foarte complexă și multidimensională și prin studiul prezentat a fost posibilă reflectarea doar unui tablou general al situației femeilor și bărbaților pe piața națională a muncii. În același timp, prin cercetarea dată există rezerve de a obține caracteristici foarte diverse și multi-aspectuale ale forței de muncă în Republica Moldova. De-aceea considerăm oportună lansarea unor studii analitice în domenii mai înguste de cercetare ca, de exemplu, „Ocuparea în economia informală”, „Aspecte comportamentale ale populației în șomaj”, „Valențele populației inactive” ș.a. Aceasta ar permite identificarea / confirmarea unor tendințe importante pe piața muncii națională și ar conduce la perfecționarea politicilor publice, cu efecte benefice la nivel de societate în ansamblu.

Evoluția ratei de participare la activitatea economică în plan mondial și regional

procente

	2002	2003	2004	2005	2006*
TOTAL					
WORLD (Lumea întreagă)	66,0	65,8	65,8	65,7	65,7
Developed Economies & European Union	60,4	60,3	60,4	60,4	60,3
Central & South-Eastern Europe (non-EU) & CIS	58,9	58,4	58,9	58,9	59,0
<i>Republic of Moldova</i>	57,2	51,6	49,7	49,0	46,3
East Asia	76,0	75,4	75,2	74,9	74,6
South East Asia & the Pacific	70,4	70,3	70,5	70,6	70,7
South Asia	60,3	60,3	60,0	59,9	59,8
Latin America & the Caribbean	65,1	65,4	65,4	65,5	65,6
North Africa	49,6	49,9	50,3	50,5	50,7
Sub-Saharan Africa	74,6	74,4	74,4	74,3	74,2
Middle East	54,7	55,1	55,6	56,0	56,4
Women (Femei)					
WORLD (Lumea întreagă)	52,6	52,5	52,5	52,5	52,5
Developed Economies & European Union	51,8	51,9	52,3	52,4	52,6
Central & South-Eastern Europe (non-EU) & CIS	50,1	49,5	49,5	49,5	49,6
<i>Republic of Moldova</i>	54,7	49,1	47,9	47,7	43,0
East Asia	68,9	68,4	68,1	67,7	67,4
South East Asia & the Pacific	58,1	58,0	58,4	58,6	58,9
South Asia	36,5	36,7	36,1	36,1	36,1
Latin America & the Caribbean	50,0	50,7	51,3	51,8	52,4
North Africa	24,5	25,1	25,3	25,5	25,8
Sub-Saharan Africa	63,0	62,7	62,8	62,7	62,7
Middle East	29,1	29,8	30,9	31,7	32,5
Men (Bărbați)					
WORLD (Lumea întreagă)	79,4	79,2	79,2	79,0	78,9
Developed Economies & European Union	69,6	69,2	69,1	68,8	68,5
Central & South-Eastern Europe (non-EU) & CIS	68,8	68,4	69,6	69,5	69,6
<i>Republic of Moldova</i>	60,0	54,5	51,7	50,4	50,0
East Asia	82,7	82,2	82,0	81,7	81,5
South East Asia & the Pacific	83,1	82,9	82,8	82,8	82,8
South Asia	82,7	82,4	82,5	82,3	82,2
Latin America & the Caribbean	80,9	80,9	80,2	79,8	79,5
North Africa	74,9	74,9	75,7	75,7	75,8
Sub-Saharan Africa	86,7	76,4	76,4	76,3	76,2
Middle East	77,9	78,1	78,0	78,1	78,2
Youth (Tineri)					
WORLD (Lumea întreagă)	57,5	57,0	56,7	56,1	55,6

procente

	2002	2003	2004	2005	2006*
Developed Economies & European Union	52,9	53,1	53,0	53,1	52,3
Central & South-Eastern Europe (non-EU) & CIS	45,3	44,9	43,8	42,5	42,1
Republic of Moldova	31,6	24,6	22,6	21,8	22,8
femei	30,2	22,4	21,0	20,5	19,8
bărbați	33,0	26,9	24,2	22,9	25,8
East Asia	73,8	72,7	71,6	70,6	69,4
South East Asia & the Pacific	57,6	56,8	58,1	57,4	58,2
South Asia	49,5	49,2	48,8	48,5	48,3
Latin America & the Caribbean	55,8	56,2	56,2	55,8	55,3
North Africa	38,4	38,1	39,4	37,6	36,1
Sub-Saharan Africa	67,6	67,4	67,1	66,8	66,5
Middle East	69,6	39,8	40,1	40,4	40,8

* Date preliminare

Sursa: ILO, Key Indicators of the Labour Market Programme, KILM 1 <http://www.ilo.org/public/english/employment/strat/kilm/index.htm>

Evoluția ratei de ocupare în plan mondial și regional

procente

	2002	2003	2004	2005	2006*
WORLD (Lumea întreagă)	61,6	61,5	61,5	61,5	61,5
Youth (Tineri)	47,5	47,1	47,3	47,4	47,3
Developed Economies & European Union	56,0	55,8	56,1	56,2	56,5
Central & South-Eastern Europe (non-EU) & CIS	53,1	52,9	53,4	53,6	53,8
<i>Republic of Moldova</i>	53,3	47,5	45,7	45,4	42,9
Youth (<i>Tineri</i>)	26,8	20,2	18,1	17,7	18,9
East Asia	73,0	72,6	72,4	72,1	71,9
South East Asia & the Pacific	66,2	65,9	65,9	66,3	66,3
South Asia	57,3	57,4	56,8	56,7	56,7
Latin America & the Caribbean	59,3	59,7	59,9	59,9	59,9
North Africa	42,8	43,2	44,0	44,7	44,8
Sub-Saharan Africa	67,0	66,8	67,2	67,1	67,0
Middle East	47,6	48,3	49,1	49,2	49,6
Women (Femei)					
WORLD (Lumea întreagă)	49,0	48,9	48,9	49,0	49,0
Youth (Tineri)	39,6	39,3	39,5	39,6	39,7
Developed Economies & European Union	47,9	47,9	48,4	48,6	49,0
Central & South-Eastern Europe (non-EU) & CIS	45,3	44,9	45,0	45,2	45,4
<i>Republic of Moldova</i>	51,7	46,0	44,9	44,8	40,5
Youth (<i>Tineri</i>)	26,4	18,6	17,3	16,8	16,7
East Asia	66,7	66,2	66,0	65,6	65,3
South East Asia & the Pacific	54,4	54,2	54,5	54,7	54,8
South Asia	34,3	34,7	33,8	33,9	34,0
Latin America & the Caribbean	44,3	45,0	45,6	46,2	46,6
North Africa	19,7	20,2	20,6	21,2	21,4
Sub-Saharan Africa	56,5	56,4	56,7	56,6	56,6
Middle East	23,9	24,7	26,0	26,5	27,2
Men (Bărbați)					
WORLD (Lumea întreagă)	74,3	74,1	74,2	74,1	74,1
Youth (Tineri)	54,9	54,5	54,7	54,7	54,6
Developed Economies & European Union	64,7	64,2	64,3	64,3	64,3
Central & South-Eastern Europe (non-EU) & CIS	61,9	61,8	62,9	63,1	63,3
<i>Republic of Moldova</i>	55,1	49,3	46,6	46,0	45,5
Youth (<i>Tineri</i>)	27,2	21,8	19,0	18,6	21,2
East Asia	79,1	78,7	78,6	78,3	78,2
South East Asia & the Pacific	78,2	77,9	77,6	78,2	78,0
South Asia	78,8	78,7	78,4	78,3	78,2
Latin America & the Caribbean	75,1	75,2	74,9	74,4	74,0
North Africa	66,1	66,4	67,7	68,4	68,6
Sub-Saharan Africa	77,9	77,7	78,0	77,9	77,8
Middle East	69,1	69,7	70,0	69,9	70,0
Difference between the female and male ratio, percentage points (diferența între femei și bărbați, puncte procentuale)					
WORLD (Lumea întreagă)	-25,4	-25,2	-25,3	-25,2	-25,1
Youth (Tineri)	-15,3	-15,2	-15,2	-15,1	-14,9
Developed Economies & European Union	-16,8	-16,3	-15,9	-15,6	-15,3
Central & South-Eastern Europe (non-EU) & CIS	-16,6	-16,9	-17,8	-17,9	-17,9
<i>Republic of Moldova</i>	-3,4	-3,3	-1,7	-1,2	-5,0

procente

	2002	2003	2004	2005	2006*
<i>Youth (Tineri)</i>	-0,8	-3,2	-1,7	-1,8	-4,5
East Asia	-12,4	-12,5	-12,6	-12,7	-12,9
South East Asia & the Pacific	-23,7	-23,6	-23,1	-23,5	-23,2
South Asia	-44,5	-44,0	-44,6	-44,4	-44,2
Latin America & the Caribbean	-30,9	-30,3	-29,3	-28,1	-27,4
North Africa	-46,5	-46,2	-47,0	-47,3	-47,2
Sub-Saharan Africa	-21,3	-21,3	-21,2	-21,2	-21,2
Middle East	-45,2	-45,0	-44,0	-43,4	-42,8

* Date preliminare

Sursa: ILO, Key Indicators of the Labour Market Programme, KILM 2 <http://www.ilo.org/public/english/employment/strat/kilm/index.htm>

Anexa nr. 3

Ponderea femeilor în activitățile salariale non-agricole în plan mondial și regional

procente

	2000	2005
WORLD (Lumea întreagă)	37,8	38,9
Developed Regions	45,7	46,6
Commonwealth of Independent States (CIS)	50,2	51,2
<i>Republic of Moldova</i>	52,8	54,9
Eastern Asia	39,5	40,5
Southern Asia	16,7	18,1
South-Eastern Asia	38,6	38,7
Western Asia	19,4	21,2
Oceania	35,2	37,8
Latin America & the Caribbean	40,4	42,1
Northern Africa	18,6	20,1
Sub-Saharan Africa	30,3	31,6

Sursa: MDG Report Statistical Annex, The Millennium Development Goals Report, United Nations, 2007, <http://mdgs.un.org/unsd/mdg/Resources/Static/Data/2007%20Stat%20Annex%20current%20indicators.pdf>

Evoluția ratei șomajului în plan mondial și regional

procente

	2002	2003	2004	2005	2006*
WORLD (Lumea întreagă)	6,6	6,5	6,5	6,4	6,3
Developed Economies & European Union	7,3	7,4	7,2	6,9	6,4
Central & South-Eastern Europe (non-EU) & CIS	9,8	9,4	9,3	9,0	8,8
<i>Republic of Moldova</i>	6,8	7,9	8,1	7,3	7,4
East Asia	3,9	3,8	3,7	3,7	3,6
South East Asia & the Pacific	6,1	6,2	6,4	6,1	6,2
South Asia	5,1	4,8	5,4	5,3	5,1
Latin America & the Caribbean	8,8	8,7	8,3	8,4	8,6
North Africa	13,7	13,4	12,5	11,6	11,5
Sub-Saharan Africa	10,2	10,1	9,7	9,7	9,7
Middle East	13,0	12,4	11,7	12,2	12,1
Women (Femei)					
WORLD (Lumea întreagă)	6,9	6,8	6,8	6,7	6,6
Developed Economies & European Union	7,6	7,6	7,5	7,2	6,7
Central & South-Eastern Europe (non-EU) & CIS	9,6	9,2	9,0	8,7	8,4
<i>Republic of Moldova</i>	5,5	6,4	6,3	6,0	5,7
East Asia	3,3	3,1	3,1	3,1	3,0
South East Asia & the Pacific	6,2	6,4	6,6	6,8	6,9
South Asia	5,9	5,5	6,3	6,1	5,9
Latin America & the Caribbean	11,5	11,3	11,0	10,8	11,0
North Africa	19,7	19,5	18,4	17,2	17,1
Sub-Saharan Africa	10,2	10,2	9,7	9,7	9,7
Middle East	17,8	17,0	15,9	16,5	16,3
Men (Bărbați)					
WORLD (Lumea întreagă)	6,4	6,3	6,3	6,2	6,1
Developed Economies & European Union	7,1	7,2	6,9	6,6	6,1
Central & South-Eastern Europe (non-EU) & CIS	10,0	9,7	9,6	9,3	9,0
<i>Republic of Moldova</i>	8,1	9,6	10,0	8,7	8,9
East Asia	4,4	4,2	4,2	4,2	4,1
South East Asia & the Pacific	5,9	6,1	6,3	5,6	5,7
South Asia	4,7	4,6	5,0	4,9	4,8
Latin America & the Caribbean	7,1	7,0	6,6	6,8	6,9
North Africa	11,7	11,3	10,6	9,6	9,6
Sub-Saharan Africa	10,2	10,1	9,7	9,7	9,7
Middle East	11,3	10,8	10,3	10,6	10,5
Difference between the male and female ratio, percentage points (diferența între femei și bărbați, puncte procentuale)					
WORLD (Lumea întreagă)	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Developed Economies & European Union	0,5	0,4	0,6	0,6	0,6
Central & South-Eastern Europe (non-EU) & CIS	-0,4	-0,5	-0,6	-0,6	-0,6
<i>Republic of Moldova</i>	-2,6	-3,2	-3,7	-2,7	-3,2
East Asia	-1,1	-1,1	-1,1	-1,1	-1,1
South East Asia & the Pacific	0,3	0,3	0,3	1,2	1,2
South Asia	1,2	0,9	1,3	1,2	1,1
Latin America & the Caribbean	4,4	4,3	4,4	4,0	4,1
North Africa	8,0	8,2	7,8	7,6	7,5
Sub-Saharan Africa	0	0,1	0	0	0
Middle East	6,5	6,2	5,6	5,9	5,8

* Date preliminare

Sursa: ILO, Key Indicators of the Labour Market Programme, KILM 8 <http://www.ilo.org/public/english/employment/strat/kilm/index.htm>

Evoluția ratei șomajului la tineri în plan mondial și regional

	procente				
	2002	2003	2004	2005	2006*
WORLD (Lumea întreagă)	13,9	13,8	13,7	13,3	13,2
Developed Economies & European Union	14,4	14,6	14,2	13,8	12,7
Central & South-Eastern Europe (non-EU) & CIS	19,7	19,2	18,8	18,2	18,5
Republic of Moldova	15,2	18,1	19,7	18,7	17,1
East Asia	8,0	7,8	7,7	7,6	7,5
South East Asia & the Pacific	16,2	16,7	17,3	15,9	16,5
South Asia	10,7	10,4	10,6	10,2	9,9
Latin America & the Caribbean	17,0	16,9	16,8	16,7	17,2
North Africa	29,0	28,8	27,5	25,6	25,7
Sub-Saharan Africa	18,7	18,6	17,8	17,8	17,8
Middle East	25,5	24,5	23,5	24,5	24,6
Women (Femei)					
WORLD (Lumea întreagă)	14,1	14,0	13,8	13,5	13,4
Developed Economies & European Union	13,7	13,9	13,7	13,1	12,4
Central & South-Eastern Europe (non-EU) & CIS	19,9	19,5	19,2	18,7	18,3
Republic of Moldova	12,6	17,1	17,6	18,3	15,9
East Asia	6,7	6,5	6,4	6,3	6,3
South East Asia & the Pacific	16,7	17,3	17,8	16,9	17,0
South Asia	11,6	11,0	11,4	10,7	10,3
Latin America & the Caribbean	21,8	21,9	21,7	21,1	21,7
North Africa	34,4	36,4	35,3	33,4	33,6
Sub-Saharan Africa	18,2	18,1	17,2	17,3	17,3
Middle East	32,2	31,0	29,3	30,7	30,7
Men (Bărbați)					
WORLD (Lumea întreagă)	13,9	13,7	13,6	13,2	13,1
Developed Economies & European Union	14,9	15,3	14,6	14,5	13,0
Central & South-Eastern Europe (non-EU) & CIS	19,6	19,0	18,5	17,9	18,6
Republic of Moldova	17,5	19,0	21,5	19,1	18,0
East Asia	9,3	9,0	8,9	8,8	8,7
South East Asia & the Pacific	15,9	16,3	17,0	15,2	16,1
South Asia	10,3	10,1	10,3	10,0	9,7
Latin America & the Caribbean	13,8	13,6	13,5	13,6	14,0
North Africa	26,8	25,7	24,3	22,4	22,5
Sub-Saharan Africa	19,0	18,9	18,3	18,2	18,3
Middle East	22,6	21,7	20,9	21,7	21,7
Ratio of youth to adult unemployment rates (Raportul dintre rata șomajului la tineri și rata șomajul la adulți)					
WORLD (Lumea întreagă)	3,0	3,0	3,0	2,9	3,0
Developed Economies & European Union	2,3	2,3	2,3	2,4	2,3
Central & South-Eastern Europe (non-EU) & CIS	2,5	2,5	2,5	2,5	2,7
Republic of Moldova	2,8	2,7	2,9	3,2	2,8
East Asia	2,7	2,7	2,7	2,8	2,8
South East Asia & the Pacific	5,4	5,3	5,2	4,8	4,8
South Asia	3,3	3,3	2,9	2,7	2,7
Latin America & the Caribbean	2,7	2,7	2,9	2,7	2,7
North Africa	3,2	3,3	3,4	3,5	3,5
Sub-Saharan Africa	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
Middle East	3,0	3,0	3,1	3,1	3,1

* Date preliminare

Sursa: ILO, Key Indicators of the Labour Market Programme, KILM 9 <http://www.ilo.org/public/english/employment/strat/kilm/index.htm>

Evoluția ratei de ocupare a femeilor în vârstă de 15 ani și peste, în țările Uniunii Europene

procente

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
European Union (27 countries)	42,9	43,3	43,3	43,6	43,7	44,4	45,2
European Union (25 countries)	42,4	42,9	43,2	43,6	43,7	44,5	45,2
European Union (15 countries)	42,4	43,1	43,6	44,1	44,3	45,2	45,8
European Community (12 countries, including ex-GDR)	41,9	42,6	43,0	43,6	43,8	44,8	45,4
Euro area (EA11-2000, EA12-2006, EA13-2007, EA15)	40,4	40,9	41,4	42,0	42,2	43,3	44,0
Belgium	40,0	39,0	39,3	39,5	40,6	41,3	41,6
Bulgaria	37,6	37,7	38,0	38,9	40,2	40,0	42,0
Czech Republic	46,1	46,2	46,4	46,0	45,6	45,7	46,1
Denmark	57,2	56,8	57,6	56,3	57,1	57,2	58,2
Germany (including ex-GDR from 1991)	44,8	45,5	45,3	45,1	44,5	46,3	47,2
Estonia	45,5	45,1	46,3	46,4	47,9	49,3	51,7
Ireland	45,1	45,9	47,0	47,2	47,5	49,7	50,8
Greece	33,5	33,3	34,1	35,0	35,5	35,7	36,7
Spain	32,4	33,6	34,8	36,3	37,7	40,3	42,0
France	43,1	43,7	44,3	45,8	45,3	46,0	46,2
Italy	30,4	31,5	32,1	32,9	34,3	34,1	34,8
Cyprus	45,5	48,8	50,3	51,4	50,6	49,8	51,4
Latvia	42,5	44,5	45,5	45,5	45,5	46,5	49,2
Lithuania	47,5	46,0	45,9	47,8	45,7	46,9	48,1
Luxembourg (Grand-Duché)	40,1	41,5	41,9	41,6	42,2	43,7	46,3
Hungary	39,3	39,1	39,3	40,1	39,8	39,9	40,0
Malta	27,8	27,2	28,4	27,7	26,2	27,9	28,9
Netherlands	52,3	53,7	54,3	54,3	54,1	54,5	54,7
Austria	47,1	47,3	48,4	48,6	47,3	49,0	50,1
Poland	40,9	40,2	38,9	38,4	38,0	38,6	39,6
Portugal	50,2	50,9	51,3	50,9	50,6	50,8	50,8
Romania	54,5	53,7	47,4	45,9	45,7	43,9	44,9
Slovenia	47,8	48,1	48,6	46,7	49,4	49,2	49,4
Slovakia	42,6	43,1	42,5	43,6	42,3	42,5	43,2
Finland	51,3	52,2	52,7	52,5	51,7	51,9	52,5
Sweden	53,6	56,0	56,0	56,0	54,9	54,6	54,9
United Kingdom	51,6	51,9	52,3	52,4	52,7	53,0	53,1
Croatia	:	:	36,4	36,1	37,0	36,7	37,4
Turkey	:	:	:	:	:	:	22,3
Iceland	77,7	76,7	76,2	75,6	74,7	75,2	75,4
Norway	66,9	67,0	67,6	66,4	66,4	65,6	66,0
Switzerland	55,8	56,8	57,5	56,8	56,3	56,3	56,9
Republica Moldova	52,2	51,4	51,7	46,0	44,9	44,8	40,5

Sursa: Eurostat
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=0,1136184,0_45572595&_dad=portal&_schema=PORTAL

Evoluția ratei de ocupare a bărbaților în vârstă de 15 ani și peste, în țările Uniunii Europene

procente

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
European Union (27 countries)	60,5	60,5	59,9	59,7	59,4	59,8	60,4
European Union (25 countries)	60,5	60,6	60,2	60,0	59,7	60,2	60,7
European Union (15 countries)	61,2	61,5	61,2	61,0	60,6	61,0	61,4
European Community (12 countries, including ex-GDR)	61,2	61,4	61,1	60,9	60,5	60,9	61,2
Euro area (EA11-2000, EA12-2006, EA13-2007, EA15)	60,3	60,5	60,3	60,0	59,5	60,0	60,4
Belgium	58,2	57,1	56,6	55,8	56,3	56,7	56,4
Bulgaria	46,9	44,9	45,5	47,6	49,1	49,7	51,8
Czech Republic	64,3	64,3	64,9	64,3	63,3	64,3	64,6
Denmark	68,2	68,3	68,2	67,8	68,1	67,9	68,7
Germany (including ex-GDR from 1991)	61,6	61,1	60,0	58,7	57,5	58,6	59,6
Estonia	56,7	58,2	58,6	59,7	59,1	59,5	63,1
Ireland	68,1	68,5	67,5	67,2	67,5	69,0	69,8
Greece	60,0	59,7	60,2	60,9	60,8	60,9	61,2
Spain	59,4	60,5	60,8	61,2	61,6	63,1	64,0
France	57,6	58,3	58,0	58,2	57,8	57,7	57,5
Italy	56,5	56,9	57,4	57,9	58,0	57,4	57,7
Cyprus	70,2	70,7	70,3	70,7	70,9	70,7	70,6
Latvia	55,2	55,1	56,7	58,4	60,0	60,1	62,7
Lithuania	54,4	52,8	56,8	58,1	57,1	57,9	58,2
Luxembourg (Grand-Duché)	64,9	64,7	65,2	63,2	62,5	62,8	58,2
Hungary	54,3	54,1	54,1	54,6	54,4	54,2	54,7
Malta	66,0	67,2	66,3	66,1	65,6	64,7	65,2
Netherlands	71,6	72,2	72,4	70,7	69,9	69,4	69,7
Austria	65,6	65,3	64,6	64,7	62,3	64,2	65,2
Poland	54,8	53,2	50,9	50,2	50,6	52,4	54,1
Portugal	67,5	68,2	68,1	66,4	65,9	64,8	65,1
Romania	65,8	64,9	59,2	58,6	57,3	56,7	57,5
Slovenia	59,5	61,2	61,1	59,3	61,8	62,0	62,5
Slovakia	54,7	55,0	55,1	56,6	56,2	57,8	59,9
Finland	61,4	61,7	60,8	60,3	59,9	59,7	60,5
Sweden	60,7	63,6	63,2	62,7	61,9	62,2	62,9
United Kingdom	65,8	65,8	65,4	65,7	65,6	65,7	65,5
Croatia	:	:	51,5	51,3	52,3	50,9	50,8
Turkey	:	:	:	:	:	:	64,6
Iceland	86,7	87,1	84,4	83,8	82,4	83,3	84,6
Norway	75,5	75,2	74,6	73,1	72,5	72,4	72,8
Switzerland	76,0	76,1	74,6	73,9	73,0	72,2	72,8
Republica Moldova	57,7	56,2	55,1	49,3	46,6	46,0	45,5

Sursa: Eurostat
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=0,1136184,0_45572595&_dad=portal&_schema=PORTAL

Evoluția ratei șomajului a femeilor în vârstă de 15 ani și peste, în țările Uniunii Europene

procente

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
European Union (25 countries)	10,7	9,7	9,8	9,9	10,0	9,8	9,1
European Union (15 countries)	9,9	8,5	8,7	8,8	9,1	8,9	8,6
European Community (12 countries, including ex-GDR)	10,1	8,7	8,9	9,0	9,2	9,0	8,7
Euro area (EA11-2000, EA12-2006, EA13-2007, EA15)	11,1	9,7	9,8	10,1	10,3	10,0	9,5
Belgium	8,3	6,9	7,8	8,0	8,3	9,5	9,3
Bulgaria	15,8	18,9	17,4	13,2	11,6	9,8	9,3
Czech Republic	10,5	9,6	8,6	9,6	9,7	9,8	8,8
Denmark	5,0	4,8	4,3	5,7	5,4	5,3	4,5
Germany (including ex-GDR from 1991)	8,3	7,8	8,2	9,3	10,1	10,7	10,1
Estonia	11,5	13,1	8,5	10,4	8,7	7,1	5,6
Ireland	4,3	3,5	3,7	4,0	3,8	4,0	4,1
Greece	17,0	15,9	15,2	14,3	15,9	15,3	13,6
Spain	20,3	15,0	16,3	15,9	15,2	12,2	11,6
France	12,2	10,5	9,8	9,5	10,4	9,8	9,6
Italy	14,9	13,0	12,6	11,9	10,2	10,1	8,8
Cyprus	7,3	5,7	4,2	4,6	5,4	6,5	5,4
Latvia	13,4	11,5	11,6	10,8	10,4	8,7	6,2
Lithuania	13,6	14,1	12,8	13,2	11,6	8,3	5,4
Luxembourg (Grand-Duché)	3,1	2,2	3,6	4,7	7,1	5,8	6,2
Hungary	5,8	4,9	5,1	5,4	5,9	7,4	7,8
Malta	6,5	8,1	8,3	9,9	8,3	8,9	8,9
Netherlands	3,5	2,5	2,9	3,8	5,0	5,1	5,0
Austria	4,6	4,1	4,5	4,3	5,3	5,5	5,2
Poland	18,3	20,0	20,7	19,9	19,8	19,1	14,9
Portugal	4,7	4,9	5,3	7,2	7,2	8,7	9,0
Romania	6,4	6,0	7,6	6,4	6,2	6,4	6,1
Slovenia	7,1	6,0	6,3	7,0	6,4	7,0	7,2
Slovakia	18,6	18,6	18,8	17,3	19,6	17,2	14,7
Finland	12,0	10,8	10,2	9,9	10,6	8,6	8,1
Sweden	5,0	4,4	4,6	5,0	6,2	7,7	7,3
United Kingdom	4,8	4,1	4,4	4,1	4,2	4,3	4,9
Croatia	:	:	17,3	15,6	15,3	13,8	12,7
Turkey	:	:	:	:	:	:	8,4
Iceland	2,6	2,2	2,6	4,0	2,8	2,5	3,1
Norway	3,3	3,6	4,1	4,0	3,9	4,2	3,3
Switzerland	3,1	3,5	3,1	4,5	4,8	5,1	4,7
Republica Moldova	7,2	5,9	5,5	6,4	6,3	6,0	5,7

Sursa: Eurostat
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=0,1136184,0_45572595&_dad=portal&_schema=PORTAL

Evoluția ratei șomajului a bărbaților în vârstă de 15 ani și peste, în țările Uniunii Europene

procente

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
European Union (25 countries)	8,1	7,6	8,1	8,4	8,5	8,3	7,5
European Union (15 countries)	7,2	6,4	6,9	7,4	7,6	7,5	7,1
European Community (12 countries, including ex-GDR)	7,3	6,5	6,9	7,4	7,6	7,5	7,1
Euro area (EA11-2000, EA12-2006, EA13-2007, EA15)	7,5	6,7	7,3	7,8	8,2	8	7,4
Belgium	5,3	5,6	6,2	7,4	6,6	7,6	7,4
Bulgaria	16,6	20,9	18,8	14,2	12,4	10,3	8,6
Czech Republic	7,3	6,7	5,8	5,9	7,1	6,5	5,8
Denmark	4	3,6	4,2	5,1	5	4,4	3,3
Germany (including ex-GDR from 1991)	7,6	7,8	8,7	10,2	11,3	11,4	10,3
Estonia	14,6	11,8	10,3	11	11,3	8,8	6,2
Ireland	4,4	3,8	4,5	4,8	5	4,6	4,6
Greece	7,4	6,9	6,4	6	6,3	6,1	5,6
Spain	9,5	7,3	7,8	8,2	8,2	7	6,3
France	8,5	7	7,8	7,7	8,2	8	8,1
Italy	8,3	7,4	7	6,9	6,3	6,2	5,4
Cyprus	3,2	2,6	2,6	3,8	3,5	4,4	3,9
Latvia	15	14,6	14,8	10,4	9,5	9,1	7,4
Lithuania	18,2	19,5	13,2	12,6	11,1	8,2	5,8
Luxembourg (Grand-Duché)	1,8	1,6	1,9	3	3,7	3,5	3,5
Hungary	7,2	6,3	6	6,1	5,8	7	7,2
Malta	6,2	6,7	6,3	6,4	6,9	6,6	6,5
Netherlands	2,2	1,8	2,3	3,4	4,3	4,4	4,1
Austria	4,8	3,9	5,1	5,1	5,3	4,9	4,3
Poland	14,6	17	19,2	18,9	18,5	16,6	13
Portugal	3,1	2,9	3,8	5,2	5,6	6,7	6,5
Romania	7,5	7	8,6	7,4	9	7,8	8,2
Slovenia	6,8	5,4	5,6	6	5,7	6,1	4,9
Slovakia	19,4	20,1	18,7	17	17,7	15,5	12,3
Finland	10,3	9,9	10,7	11	10,2	8,2	7,4
Sweden	5,9	5	5,3	6,1	7,2	7,9	6,9
United Kingdom	6,1	5,2	5,6	5,4	4,9	5,1	5,7
Croatia	:	:	13,2	12,5	12,3	11,6	9,8
Turkey	:	:	:	:	:	:	8,4
Iceland	1,3	1,6	3,3	4	5,1	2,6	2,6
Norway	3,6	3,8	4	4,5	4,6	4,5	3,4
Switzerland	2,3	1,7	2,8	3,8	3,9	3,9	3,4
Republica Moldova	9,7	8,7	8,1	9,6	10,0	8,7	8,9

Sursa: Eurostat
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=0,1136184,0_45572595&_dad=portal&_schema=PORTAL

Evoluția populației economic active după sexe și categorii de vârstă*

mii persoane

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Femei	826,7	810,1	819,7	742,4	730,9	732,8	666,9
15- 24 ani	105,9	99,3	99,9	75,4	71,8	71	68,3
25-34 ani	168,7	160,7	168,6	146,9	143,6	143,4	127,8
35- 44 ani	244,5	241,4	236,1	222,6	210,9	194,6	166,4
45- 54 ani	197,1	207,3	205,6	209,6	207	214,7	208,9
55 ani +	110,5	101,4	109,5	87,9	97,7	109,3	95,5
Bărbați	828,0	806,6	795,3	731,2	701,6	689,5	690,2
15- 24 ani	128,1	118,8	111,8	92,8	84,8	81,3	91,4
25-34 ani	164,3	154,8	160,1	136	130,6	129,4	147,9
35- 44 ani	236,5	223,8	208,7	201,5	188,6	171,9	157,4
45- 54 ani	187,1	199,5	195,1	202,8	194,8	192	184,3
55 ani +	112	109,6	119,6	98,1	102,8	114,9	109,2

*Aici și în următoarele anexe sunt prezentate datele pe Republica Moldova

Sursa: BNS, Ancheta Forței de Muncă

Evoluția populației economic active după sexe și starea civilă

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Femei (mii persoane)	826,7	810,1	819,7	742,4	730,9	732,8	666,9
În % față de total							
Necăsătorită	12,3	12,8	13,0	12,3	12,1	12,2	13,0
Căsătorită	69,1	68,4	68,3	69,6	68,8	68,8	69,6
Văduvă	10,4	10,6	11,0	10,0	10,3	10,3	9,1
Divorțată	8,2	8,2	7,7	8,0	8,8	8,7	8,3
Bărbați (mii persoane)	828,0	806,6	795,3	731,2	701,6	689,5	690,2
În % față de total							
Necăsătorit	18,8	18,7	18,9	17,5	17,7	18,2	19,1
Căsătorit	74,9	74,8	74,2	75,7	75,3	74,5	75,5
Văduv	2,6	2,7	3,3	2,9	2,9	2,8	1,9
Divorțat	3,7	3,8	3,6	3,9	4,1	4,5	3,5

Sursa: BNS, Ancheta Forței de Muncă

Evoluția populației ocupate după sexe și grupe de vârstă

mii persoane

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Femei	767,2	810,1	819,7	742,4	730,9	689,0	628,7
15- 24 ani	90,2	99,3	99,9	75,4	71,8	58	57,4
25-34 ani	156	160,7	168,6	146,9	143,6	134,8	119,6
35- 44 ani	227,7	241,4	236,1	222,6	210,9	182,7	157,5
45- 54 ani	184,1	207,3	205,6	209,6	207	206	200,3
55 ani +	109,2	101,4	109,5	87,9	97,7	107,5	93,9
Bărbați	747,4	806,6	795,3	731,2	701,6	629,7	628,6
15- 24 ani	106,8	118,8	111,8	92,8	84,8	65,7	75
25-34 ani	144,5	154,8	160,1	136	130,6	116,8	132,6
35- 44 ani	214	223,8	208,7	201,5	188,6	158	143,6
45- 54 ani	172,7	199,5	195,1	202,8	194,8	178,1	172,1
55 ani +	109,3	109,6	119,6	98,1	102,8	111	105,3

Sursa: BNS, Ancheta Forței de Muncă

Evoluția populației ocupate după sexe și nivelul de instruire

mii persoane

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Femei	767,2	762,5	774,2	695,2	684,6	689,0	628,7
Superior	95,0	102,0	109,5	114,7	120,2	122,4	136,4
Mediu de specialitate	131,4	125,6	120,8	111,5	109,9	114,8	129,7
Secundar profesional	139,0	144,6	152,5	149,7	147,2	135,0	108,8
Liceal, mediu general	199,7	190,8	189,0	166,4	166,0	168,5	132,4
Gimnazial	147,4	150,7	156,5	127,8	118,7	123,4	105,0
Primar sau fără școală primară	54,6	48,8	45,8	25,1	22,6	25,0	16,3
Bărbați	747,4	736,5	730,9	661,3	631,5	629,7	628,6
Superior	85,8	88,9	95,6	96,6	103,3	101,4	124,1
Mediu de specialitate	85,3	85,8	88,7	79,7	70,8	79,5	84,5
Secundar profesional	252,0	249,2	238,3	225,6	208,0	196,3	185,4
Liceal, mediu general	160,7	151,6	142,2	127,7	125,3	126,4	118,2
Gimnazial	130,3	129,4	135,1	114,6	110,0	111,5	103,9
Primar sau fără școală primară	33,3	31,6	30,9	17,2	14,1	14,5	12,5

Sursa: BNS, Ancheta Forței de Muncă

Evoluția populației ocupate după sexe și activități ale economiei naționale

mii persoane

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Femei	767,2	762,5	774,2	695,2	684,6	689,0	628,7
Agricultură, economia vânatului, silvicultură, pescuit	381,8	383,6	376,6	290,0	274,4	277,5	200,8
Industrie	71,6	71,5	76,6	75,8	73,6	73,0	71,5
Construcții	6,7	6,3	6,8	7,2	5,9	6,2	6,4
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; hoteluri și restaurante	95,8	95,7	102,4	104,2	108,5	108,9	112,8
Transporturi și comunicații	15,8	15,5	15,6	15,1	16,5	18,6	18,2
Administrație publică; învățământ; sănătate și asistență socială	161,6	157,6	162,7	165,3	162,9	163,4	173,7
Alte activități	33,9	32,3	33,5	37,7	42,8	41,4	45,3
Bărbați	747,4	736,5	730,9	661,3	631,5	629,7	628,6
Agricultură, economia vânatului, silvicultură, pescuit	388,6	381,2	370,5	293,2	258,6	259,1	221,6
Industrie	94,4	93,6	94,8	88,7	88,2	86,3	89,8
Construcții	37,6	37,0	39,2	46,0	46,1	45,5	60,9
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; hoteluri și restaurante	69,5	68,0	72,4	71,6	70,2	73,9	83,2
Transporturi și comunicații	48,0	48,8	46,1	52,7	56,9	52,4	47,0
Administrație publică; învățământ; sănătate și asistență socială	78,7	79,9	80,6	78,7	77,8	75,9	83,0
Alte activități	30,5	27,9	27,3	30,4	33,7	36,6	43,1

Sursa: BNS, Ancheta Forței de Muncă

Evoluția populației ocupate după sexe și grupe de ocupații

mii persoane

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Femei	767,2	762,5	774,2	695,2	684,6	689,0	628,7
Conducători ai autorităților publice de toate nivelurile, conducători și funcționari superiori din unitățile economico-sociale și politice	16,8	20,5	24,3	25,4	26,4	29,1	34,5
Specialiști cu nivel superior de calificare	83,6	82,5	84,4	92,3	96,7	95,5	106,7
Specialiști cu nivel mediu de calificare	81,5	74,1	71,0	68,2	68,2	67,2	66,8
Funcționari administrativi	20,8	21,7	22,5	21,4	21,4	22,8	21,0
Lucrători în servicii, gospodăria de locuințe și deservire comunală, comerț și asimilați	88,1	95,2	110,0	109,0	109,8	107,3	112,9
Lucrători calificați în agricultură, silvicultură, vânătorie, piscicultură și pescuit	343,9	295,8	282,0	221,6	228,7	212,9	118,4
Muncitori calificați în întreprinderi industriale mari și mici, în meserii de tip artizanal, în construcții, transporturi, telecomunicații, geologie și prospectarea geologică	38,8	39,3	39,0	39,7	39,7	37,2	33,8
Alte ocupații	93,8	133,3	141,1	117,6	93,7	116,9	134,7
Bărbați	747,4	736,5	730,9	661,3	631,5	629,7	628,6
Conducători ai autorităților publice de toate nivelurile, conducători și funcționari superiori din unitățile economico-sociale și politice	33,8	34,3	36,1	39,0	41,3	45,8	54,2
Specialiști cu nivel superior de calificare	48,9	49,7	55,5	54,6	58,9	56,3	65,1
Specialiști cu nivel mediu de calificare	32,6	31,7	30,3	29,9	26,6	29,2	30,9
Funcționari administrativi	4,9	4,9	4,6	3,9	4,3	4,0	4,6
Lucrători în servicii, gospodăria de locuințe și deservire comunală, comerț și asimilați	42,2	42,0	42,2	44,5	41,4	40,5	45,8
Lucrători calificați în agricultură, silvicultură, vânătorie, piscicultură și pescuit	280,4	249,0	237,2	183,9	177,8	169,6	106,7
Muncitori calificați în întreprinderi industriale mari și mici, în meserii de tip artizanal, în construcții, transporturi, telecomunicații, geologie și prospectarea geologică	73,7	74,9	80,1	77,6	76,8	77,5	85,7
Alte ocupații	230,8	250,1	244,8	228,0	204,6	206,6	235,5

Sursa: BNS, Ancheta Forței de Muncă

Evoluția populației ocupate după sexe și forme de proprietate

mii persoane

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Femei	767,2	762,5	774,2	695,2	684,6	689,0	628,7
Publica	223,5	198,4	200,1	198,0	199,5	202,7	206,2
Privata (inclusiv alte forme de proprietate)	543,7	564,0	574,2	497,2	485,1	486,3	422,4
Bărbați	747,4	736,5	730,9	661,3	631,5	629,7	628,6
Publica	163,7	146,3	136,8	129,9	133,5	134,9	132,6
Privata (inclusiv alte forme de proprietate)	583,7	590,3	594,2	531,3	497,9	494,8	495,9

Sursa: BNS, Ancheta Forței de Muncă**Evoluția populației ocupate după sexe și statut profesional**

mii persoane

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Femei	767,2	762,5	774,2	695,2	684,6	689,0	628,7
Salariat	474,8	449,9	456,2	452,2	442,0	441,5	432,6
Patron	1,3	1,9	3,7	2,6	3,2	2,0	3,3
Lucrător pe cont propriu	222,2	225,4	234,6	216,5	229,2	235,9	165,8
Altul	68,8	85,2	79,8	23,9	10,1	9,6	27,0
Bărbați	747,4	736,5	730,9	661,3	631,5	629,7	628,6
Salariat	476,1	449,3	435,6	416,0	398,9	389,1	410,1
Patron	6,6	5,4	7,8	5,1	5,2	6,8	8,9
Lucrător pe cont propriu	221,4	240,8	252,2	231,0	223,8	228,8	199,1
Altul	43,3	41,0	35,3	9,2	3,6	5,0	10,5

Sursa: BNS, Ancheta Forței de Muncă

Evoluția populației ocupate după sexe și tipul unității de producție

mii persoane

	2003	2004	2005	2006
Femei	695,2	684,6	689,0	628,7
Întreprinderile Sectorului Formal	525,2	528,8	529,4	490,8
Din care				
Public	198,0	199,5	202,7	206,2
Privat	327,3	329,3	326,7	284,5
Întreprinderile Sectorului Informal	91,6	79,6	76,6	47,6
Gospodăriile Casnice	78,4	76,2	83,0	90,4
Bărbați	661,3	631,5	629,7	628,6
Întreprinderile Sectorului Formal	500,5	496,6	493,7	481,8
Din care				
Public	129,9	133,5	134,9	132,6
Privat	370,6	363,1	358,8	349,2
Întreprinderile Sectorului Informal	105,1	88,2	82,5	78,5
Gospodăriile Casnice	55,7	46,6	53,4	68,2

Sursa: BNS, Ancheta Forței de Muncă

Evoluția populației ocupate după sexe și natura locului de muncă

mii persoane

	2003	2004	2005	2006
<i>Ocupații formale</i>	433,2	445,3	456,0	410,7
din care:				
Salariați	365,6	359,8	369,6	363,7
Nesalariați	67,6	85,5	86,4	47,0
<i>Ocupații informale</i>	262,0	239,3	232,9	218,0
din care:				
Salariați	86,6	82,2	71,9	68,9
Nesalariați	175,4	157,1	161,0	149,1
Bărbați	661,3	631,5	629,7	628,6
<i>Ocupații formale</i>	407,3	415,6	421,6	405,0
din care:				
Salariați	323,2	315,6	316,1	329,4
Nesalariați	84,1	100,0	105,5	75,6
<i>Ocupații informale</i>	254,0	215,8	208,0	223,5
din care:				
Salariați	92,8	83,3	73,0	80,7
Nesalariați	161,2	132,5	135,0	142,8

Sursa: BNS, Ancheta Forței de Muncă

Evoluția numărului șomerilor după sexe și categorii de vârstă

mii persoane

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Femei	59,5	47,6	45,4	47,2	46,4	43,9	38,2
15 - 24 ani	15,7	13,8	12,6	12,9	12,7	13,0	10,9
25 - 34 ani	12,7	10,1	10,4	10,3	9,3	8,5	8,2
35 - 44 ani	16,8	13,6	13,1	13,5	12,3	11,8	8,9
45 - 54 ani	13,0	9,2	8,4	9,7	10,3	8,8	8,6
55 ani +	1,2	0,9	0,9	0,9	1,8	1,7	1,6
Bărbați	80,6	70,1	64,4	69,9	70,1	59,8	61,7
15 - 24 ani	21,2	21,7	19,5	17,6	18,2	15,5	16,4
25 - 34 ani	19,8	15,7	13,4	15,1	16,0	12,7	15,4
35 - 44 ani	22,4	17,1	15,4	18,8	17,3	13,9	13,7
45 - 54 ani	14,4	13,0	12,8	15,2	15,5	13,8	12,2
55 ani +	2,8	2,6	3,3	3,3	3,2	3,9	4,0

Sursa: BNS, Ancheta Forței de Muncă

Evoluția numărului șomerilor după sexe și nivel de instruire

mii persoane

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Femei	59,5	47,6	45,4	47,2	46,4	43,9	38,2
Superior	6,8	6,0	6,2	6,3	6,1	5,7	6,0
Mediu de specialitate	10,9	8,9	9,1	8,4	8,3	7,7	6,9
Secundar profesional	16,3	12,2	12,1	12,7	11,4	11,3	7,5
Liceal, mediu general	16,9	13,0	11,1	11,4	12,6	11,7	9,8
Gimnazial	8,2	7,2	6,8	8,2	7,9	7,1	7,9
Primar sau fără școală	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bărbați	80,6	70,1	64,4	69,9	70,1	59,8	61,7
Superior	7,2	5,8	6,9	6,8	7,4	6,1	7,3
Mediu de specialitate	11,9	9,5	8,8	10,4	9,6	8,1	9,0
Secundar profesional	28,0	24,8	23,5	26,8	26,0	20,2	17,8
Liceal, mediu general	20,9	16,2	12,9	13,1	14,7	13,9	14,1
Gimnazial	12,1	12,7	10,6	11,3	11,6	10,7	12,8
Primar sau fără școală	0,0	0,0	1,7	1,6	0,0	0,0	0,0

Sursa: BNS, Ancheta Forței de Muncă

Anexa nr. 22

Evoluția populației economic inactive de 15 ani și peste după sexe și categorii de vârstă

mii persoane

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Femei	642,1	672,5	774,2	769,6	794,1	804,2	884,8
15 - 24 ani	213,1	224,2	87,2	261,5	270,6	274,6	276,3
25 - 34 ani	59,1	62,1	158,2	73,5	80,2	87,5	113,1
35 - 44 ani	51,9	59,8	223,0	75,8	78,2	75,1	88,7
45 - 54 ani	49,3	56,8	197,2	71,4	78,5	81,5	98,9
55 ani +	268,7	269,5	108,6	287,4	286,6	285,6	307,9
Bărbați	467,3	503,5	730,9	610,9	654,5	679,0	691,2
15 - 24 ani	196,0	213,2	92,3	252,5	265,9	272,8	262,8
25 - 34 ani	47,2	55,6	146,7	73,8	83,9	95,6	100,1
35 - 44 ani	47,0	58,6	193,3	76,1	84,8	84,5	79,8
45 - 54 ani	33,3	37,7	182,3	57,1	63,6	71,0	86,2
55 ani +	143,8	138,4	116,3	151,3	156,2	155,0	162,4

Sursa: BNS, Ancheta Forței de Muncă

Evoluția populației economic inactive de 15 ani și peste după sexe și categorii de inactivitate

	mii persoane						
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Femei	642,1	672,5	774,2	769,6	794,1	804,2	884,8
Elevi, studenți	153,6	165,8	171,0	197,0	198,5	203,0	197,9
Pensionari	303,7	305,4	297,7	319,7	317,7	311,0	327,6
Casnice	89,8	98,6	98,2	96,1	104,4	106,8	114,0
Plecați peste hotare	45,2	51,9	70,3	91,8	114,4	131,7	112,3
Altă situație	49,8	50,9	40,4	65,0	59,1	51,7	133,0
Bărbați	467,3	503,5	730,9	610,9	654,5	679,0	691,2
Elevi, studenți	131,5	145,5	151,0	165,3	174,6	177,6	166,7
Pensionari	170,7	167,1	160,8	179,5	182,9	179,8	179,9
Casnice	1,7	2,6	0,6	0,4	0,8	0,6	3,9
Plecați peste hotare	93,1	120,1	160,9	199,1	230,8	262,8	197,9
Altă situație	70,3	68,1	57,6	66,6	65,4	58,1	143,0

Sursa: BNS, Ancheta Forței de Muncă

Evoluția persoanelor declarate plecate peste hotare la lucru sau în căutare de lucru după sexe și starea civilă

	mii persoane						
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Femei	45,2	51,9	70,3	91,8	114,4	131,7	112,3
În % față de total							
Necăsătorită	36,9	35,3	37,3	33,2	35,1	35,9	32,4
Căsătorită	49,4	54,5	52,2	54,2	53,5	52,4	52,6
Văduvă	1,8	1,9	3,8	3,4	2,9	3,3	4,3
Divorțată	11,9	8,3	6,7	9,2	8,5	8,3	10,7
Bărbați	93,1	120,1	160,9	199,1	230,8	262,8	197,9
În % față de total							
Necăsătorit	45,4	42,9	44,1	43,0	43,4	43,4	44,3
Căsătorit	52,9	54,5	53,6	54,6	53,8	54,2	54,2
Văduv	0,2	0,2	0,1	0,5	0,6	0,7	0,3
Divorțat	1,5	2,4	2,2	1,9	2,2	1,7	1,2

Sursa: BNS, Ancheta Forței de Muncă

Repartizarea după sexe a ratei șomajului BIM și a ratelor modelate (derivate) în funcție de relația persoanelor cu piața muncii

procente

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Femei							
Rata șomajului BIM	7,2	5,9	5,5	6,4	6,3	6,0	5,7
Rate derivate ale șomajului							
Șomeri BIM + persoane descurajate	11,5	10,4	9,4	10,2	10,8	9,9	9,3
Șomeri BIM + persoane care mențin relații cu piața muncii	13,0	12,4	10,6	12,5	11,4	11,1	10,9
Șomeri BIM + persoane care mențin relații cu piața muncii + lucrători în gospodăria auxiliară pentru consumul propriu care caută de lucru	13,4	13,1	11,1	12,8	11,8	11,5	11,6
Șomeri BIM + persoane care mențin relații cu piața muncii + lucrători în gospodăria auxiliară pentru consumul propriu	24,2	22,7	20,8	19,5	18,7	19,0	20,1
Șomeri BIM + persoane care mențin relații cu piața muncii + total lucrători ocupați în gospodăria auxiliară (pentru consum propriu și pentru piață)	30,4	29,2	25,7	24,8	23,5	24,0	22,9
Bărbați							
Rata șomajului BIM	9,7	8,7	8,1	9,6	10,0	8,7	8,9
Rate derivate ale șomajului							
Șomeri BIM + persoane descurajate	13,0	12,9	11,4	13,0	13,6	12,0	11,5
Șomeri BIM + persoane care mențin relații cu piața muncii	14,6	13,5	12,2	13,8	14,0	13,1	13,0
Șomeri BIM + persoane care mențin relații cu piața muncii + lucrători în gospodăria auxiliară pentru consumul propriu care caută de lucru	15,3	14,2	12,9	14,4	14,4	13,6	13,8
Șomeri BIM + persoane care mențin relații cu piața muncii + lucrători în gospodăria auxiliară pentru consumul propriu	23,0	20,9	19,8	19,1	18,5	18,5	19,9
Șomeri BIM + persoane care mențin relații cu piața muncii + total lucrători ocupați în gospodăria auxiliară (pentru consum propriu și pentru piață)	28,7	26,7	23,7	23,1	21,9	22,1	22,1

Sursa: BNS, Ancheta Forței de Muncă

Calculat de autor în baza datelor BNS și Anchetei Forței de Muncă.

Bibliografie selectivă

Legea Republicii Moldova cu privire la asigurarea egalității de șanse, nr. 5-XVI din 09.02.2006, Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 47-50/200 din 24.03.2006

Legea Republicii Moldova pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare pe anii 2008-2011, nr. 295-XVI din 21.12.2007, Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 18-20/57 din 29.01.2008

Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 605 din 31.05.2007 pentru aprobarea Strategiei naționale privind politicile de ocupare a forței de muncă pe anii 2007-2015; Monitorul Oficial nr. 82-85/660 din 15.06.2007

Biroul Național de Statistică:

Anuarul Statistic, 2007

Forța de Muncă în Republica Moldova, Ocupare și Șomaj, 2007 – culegere de date statistice,

Forța de Muncă în Republica Moldova, Ocupare și Șomaj, 2006 – culegere de date statistice,

Piața forței de muncă în Republica Moldova, 2007 – culegere de date statistice

Piața forței de muncă în Republica Moldova, 2006 – culegere de date statistice

Femeile și Bărbații în Republica Moldova, 2005

ONU:

Platforma de Acțiuni de la Beijing <http://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/platform/index.html>

Millennium Development Goals, <http://www.un.org/millenniumgoals/>

The Millennium Development Goals Report, United Nations, 2006, <http://mdgs.un.org/unsd/mdg/Resources/Static/Products/Progress2006/MDGReport2006.pdf>

The Millennium Development Goals Report, United Nations, 2007, http://mdgs.un.org/unsd/mdg/Resources/Static/Products/Progress2007/UNSD_MDG_Report_2007e.pdf

Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei, adoptată și deschisă spre semnare de Adunarea Generală a Națiunilor Unite prin Rezoluția 34/180 din 18 decembrie 1979. Intrată în vigoare la 3 septembrie 1981, conform dispozițiilor art.27(1). Ratificată de către Parlamentului Republicii Moldova conform Hotărârii nr. 87-XII din 28 aprilie 1994. În vigoare pentru Republica Moldova din 31 iulie 1994.

Comentariile finale ale Comitetului privind eliminarea discriminării față de femei: Republica Moldova. Comitetul privind eliminarea discriminării față de femei, Sesiunea treizeci și șase, 7-25 august 2006-10-23.

UNECE (Comisia Economică pentru Europa a ONU):

Gender Mainstreaming, Conceptual framework, methodology and presentation of good practices - Final report of Activities of the Group of Specialists on Mainstreaming (EG-SMS):

[http://www.humanrights.coe.int/Equality/Eng/WordDocs/eeg\(99\)%203%20Summary%20of%20gender%20mainstreaming.doc](http://www.humanrights.coe.int/Equality/Eng/WordDocs/eeg(99)%203%20Summary%20of%20gender%20mainstreaming.doc)

Gender Statistics website for Europe and North America: <http://www.unece.org/stats/gender/Welcome.html>

UNIFEM (Fondul Națiunilor Unite pentru Femei):

The story behind the numbers: Women and Employment in Central and Eastern Europe and Western Commonwealth of Independent States, 2006: http://www.unece.org/stats/gender/publications/Multi-Country/Story_Behind_Numbers.pdf

Organizația Internațională a Muncii / International Labour Organization (ILO):

Global Employment trends for women, 2004 – ILO, <http://www.ilo.org/public/english/employment/strat/download/trendsw.pdf>

Women and Men in the Informal Economy: a statistical picture <http://www.unece.org/stats/gender/publications/Multi-Country/WomenMenInformalEconomy.pdf>

Key Indicators of the Labour Market Programme: <http://www.ilo.org/public/english/employment/strat/kilm/index.htm>

Incorporating gender issues in Labour Statistics, by Adriana Mata-Greenwood, Bureau of Statistics, Working paper:

http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---integration/---stat/documents/publication/wcms_087883.pdf

Trofimov-Izman, V. Imperativele utilizării forței de muncă: dimensiuni naționale și mondiale. – Chișinău: AȘM, 2006.

Trofimov, V. Particularități ale utilizării forței de muncă în economia contemporană. - Chișinău: rev. "Economie și Sociologie" A.Ș.M., 2005, nr.3.

Trofimov, V. ș.a. Aprecieri tradiționale și alternative ale șomajului în Republica Moldova. - Chișinău: 2001.

Glosar

Populația activă din punct de vedere economic (sau **forța de muncă**) cuprinde toate persoanele care furnizează forța de muncă disponibilă pentru producția de bunuri și servicii în timpul perioadei de referință, incluzând **populația ocupată** și **șomerii**.

Încadrarea populației pe categorii, după participarea la activitatea economică, se face conform principiului priorității ocupării față de șomaj și șomajului față de inactivitate.

Rata de activitate (sau rata de participare la activitatea economică): raportul dintre populația activă de 15 ani și peste și totalul populației din aceeași grupă de vârstă, exprimat procentual.

Populația ocupată: în conformitate cu metodologia *Anchetei forței de muncă*, se consideră că **a lucrat** orice persoană, care în cursul celor 7 zile ale **săptămânii de referință**, adică **săptămâna anterioară interviului, de luni până duminică inclusiv**, a desfășurat, în mod regulat sau cu titlu excepțional, ocazional o acțiune economică sau socială producătoare de bunuri sau servicii, **fie și numai pentru o oră**, în scopul obținerii unor venituri sub formă de salarii, plată în natură sau alte beneficii, chiar dacă acestea nu s-au încasat în cursul aceleiași săptămâni.

Conform acestei definiții, se consideră că **au lucrat** și următoarele categorii de persoane:

- toți agricultorii individuali sau membrii societăților ori asociațiilor agricole, chiar dacă nu și-au valorificat produsele pentru obținerea căror au muncit în cursul săptămânii trecute, ci le-au folosit pentru consumul propriu;
- pensionarii reangajați sau care au prestat o activitate ocazională;
- acele persoane, care ajută un membru al familiei sau o rudă, pe terenul agricol, în magazinul, la ferma sau întreprinderea aceluia, dacă nu au făcut-o în scop exclusiv caritabil;
- membrii cooperativelor de consum și de producție;
- ucenicii și angajații de probă remunerați;
- angajații ocazionali sau sezonieri, dacă au lucrat în cursul săptămânii trecute;
- acei lucrători pe cont propriu care nu și-au desfășurat activitățile obișnuite din lipsă de comenzi sau de clientelă, dar care:
 - fie că au consacrat timp acelor activități (de exemplu, un arhitect care și-a petrecut timpul în birou, așteptându-și clienții, un șofer care și-a reparat camionul),
 - fie că s-au ocupat de amenajarea unei noi întreprinderi sau de renovarea celei existente (de exemplu, cumpărarea sau instalarea de noi echipamente, comandarea furniturilor în vederea exercitării activității, amenajarea unor construcții anexe);

- persoanele care au declarat că au lucrat în săptămâna de referință, chiar dacă erau, în același timp, elevi, studenți sau pensionari.
- persoanele care au declarat că în săptămâna de referință erau în șomaj tehnic sal în concediu fără plată sau pentru îngrijirea copilului și aveau siguranța că vor reveni la locul de muncă în mai puțin de 3 luni.
- Salariații sezonieri care în afara sezonului primesc salariu și au siguranța că vor reveni la locul de muncă în mai puțin de 6 luni.

Rata de ocupare: Raportul dintre populația ocupată în vârstă de 15 ani și peste și totalul populației de aceeași grupă de vârstă, exprimat procentual.

Ecartul de gen al ocupării: diferența dintre rata de ocupare a femeilor și rata de ocupare a bărbaților, exprimată în puncte procentuale.

Activități economice: Proporția populației ocupate în vârstă de 15 ani și peste distribuită pe cele trei sectoare de activitate, exprimată procentual:

- primar: agricultură, silvicultură, piscicultură;
- secundar: industrie (extractivă, prelucrătoare, energie electrică și termică, gaze și apă) și construcții;
- terțiar: servicii comerciale (comerț, hoteluri și restaurante, transport, depozitare și comunicații, intermediari financiare, tranzacții imobiliare etc.) și servicii sociale (administrație publică și apărare, învățământ, sănătate și asistență socială, servicii personale etc.).

Tipul unităților de producție este definit conform Sistemului Conturilor Naționale. Cele trei sectoare sunt:

- Unitățile de producție ale *Sectorului formal*;
- Unitățile de producție ale *Sectorului informal*;
- Sectorul *Gospodăriei Casnice*.

Ocuparea în Sectorul formal este definită ca ocupare în:

- Întreprinderi corporative, organizații și instituții (unitățile economice cu drept de persoană juridică) sau
- Întreprinderi non-corporative, care sunt înregistrate.

Ocuparea în Sectorul informal include toate persoanele care, indiferent de statutul lor profesional, în timpul perioadei de referință au fost ocupate în întreprinderi ce aparțin *sectorului informal*, având această ocupație (loc de muncă) în activitatea principală sau secundară. Întreprinderile sectorului informal sunt definite ca întreprinderi non-corporative (fără statut juridic), care nu sunt înregistrate.

Ocuparea în Gospodăriile casnice include persoanele ocupate cu producerea de produse agricole în exclusivitate pentru consumul gospodăriei, dacă ele sunt ocupate în această activitate 20 de ore și mai mult în perioada de referință, precum și lucrătorii casnici plătiți angajați de gospodărie.

Tipul (natura) locului de muncă poate fi *formal* sau *informal*.

Ocuparea formală include:

- Lucrătorii pe cont propriu care lucrează în întreprinderile sectorului formal;
- Patronii care lucrează în întreprinderile sectorului formal;
- Membri ai cooperativelor de producție formale;
- Salariații, pentru care patronul plătește contribuții sociale și beneficiază de concediu anual plătit, de concediu medical plătit.

Ocuparea informală include:

- 1) Lucrători pe cont propriu, care lucrează în întreprinderile sectorului informal;
- 2) Patroni, care lucrează la întreprinderile sectorului informal;
- 3) Membri cooperativelor informale de producție;
- 4) Ajudatorii familiari angajați la întreprinderile sectorului formal sau la întreprinderile sectorului informal;
- 5) Salariați angajați la întreprinderile sectorului formal, la întreprinderile sectorului informal sau în gospodăriile particulare ale cetățenilor, care satisfac cel puțin unul din criteriile de mai jos:
 - patronul nu plătește contribuțiile sociale pentru ei;
 - nu beneficiază de concediu anual plătit;
 - nu beneficiază, în caz de boală, de concediu medical plătit.
- 6) Persoanele ocupate cu producerea de produse agricole în gospodăriile casnice, în exclusivitate pentru consumul propriu, cu o durată a săptămânii de lucru de 20 de ore și mai mult.

Grupe de ocupații: reprezintă proporția populației ocupate în vârstă de 15 ani și peste pe grupe de ocupații, exprimată procentual. Grupele de ocupații reprezintă grupele majore de ocupații conform Clasificatorului Ocupațiilor din Republica Moldova, armonizat cu clasificatorul internațional (ISCO-88, ILO):

- 1 Conducători ai autorităților publice de toate nivelurile, conducători și funcționari superiori din unitățile economico-sociale și politice
- 2 Specialiști cu nivel superior de calificare
- 3 Specialiști cu nivel mediu de calificare
- 4 Funcționari administrativi
- 5 Lucrători în servicii, gospodăria de locuințe și deservire comunală, comerț și asimilați
- 6 Lucrători calificați în agricultură, silvicultură, vânătoare, piscicultură și pescuit
- 7 Muncitori calificați în întreprinderi industriale mari și mici, în meserii de tip artizanal, în construcții, transporturi, telecomunicații, geologie și prospec-tarea geologică
- 8 Alte ocupații
- 9 Din care: muncitori necalificați

Statut ocupațional: Proporția populației ocupate în vârstă de 15 și peste după statut profesional, exprimată în procente. Statutul profesional se grupează în două categorii:

- salariați;
- non-salariați: patroni, lucrători pe cont propriu, ajutori familiali neremunerați, membri ai cooperativelor.

Salariat este considerată persoana care-și exercită activitatea în baza unui contract de muncă într-o unitate economică sau socială – indiferent de forma ei de proprietate – sau la persoane particulare (în baza unui contract sau a unei înțelegeri), în schimbul unei remunerații sub formă de salariu, în bani sau în natură, sub formă de comision etc. Prin convenție cu acest statut au fost înregistrați și militarii în termen.

Patron este persoana care-și exercită ocupația (meseria) în propria unitate (întreprindere, agenție, atelier, magazin, birou, fermă etc.), pentru a cărei activitate angajează unul sau mai mulți salariați permanenți.

Lucrător pe cont propriu este persoana care-și exercită activitatea în unitatea proprie sau într-o afacere individuală, fără a angaja vreun salariat permanent, fiind ajutat sau nu de membrii familiei neremunerați. Sunt încadrați cu acest statut întreprinzătorii independenți (vânzători ambulanți, meditații, taximetriști particulari etc.), liber-profesioniștii (muzicanți ambulanți, artiștii plastici, avocații), zilierii ocazionali, agricultorii individuali. Lucrătorul pe cont propriu poate avea salariați temporari.

Lucrător familial neremunerat este persoana care-și exercită activitatea într-o unitate economică familială condusă de un membru al familiei sau o rudă, pentru care nu primește remunerație sub formă de salariu sau plată în natură. Gospodăria țărănească este considerată o astfel de unitate. Dacă mai multe persoane dintr-o gospodărie lucrează în gospodăria agricolă proprie, una dintre acestea – de regulă, capul gospodăriei – este considerat lucrător pe cont propriu, iar ceilalți – lucrători familiali neremunerați.

Membru al unei cooperative este considerată persoana care a lucrat ca membru al unei cooperative, unde fiecare membru are drepturi egale la luarea deciziilor, soluționarea problemelor de producție/realizare etc.

Programul de lucru al persoanelor ocupate s-a definit ca fiind **complet** sau **parțial**, conform declarației respondenților. În general pentru salariați se consideră **complet** programul aferent unei norme întregi, așa cum este prevăzută prin contractul colectiv de muncă (durata normală) și **parțial** programul a cărui durată prevăzută prin contractul individual de muncă este semnificativ mai mică decât durata normală.

Modalitatea de angajare a salariaților poate fi următoarea:

- Contract individual de muncă (în scris);
- Înțelegere (orală)

Ocuparea inadecvată include persoanele ocupate, care doresc sau caută să schimbe situația la locul actual de muncă (în scopul de a folosi mai pe larg calificarea, competențele; majorării venitului; etc.) și sunt disponibile să o facă.

Munca în program non-standard include: a) munca atipică - persoanele care lucrează seara (între orele 18⁰⁰-22⁰⁰), noaptea (între orele 22⁰⁰-06⁰⁰), sâmbăta sau duminica; b) lucrul în schimburi (în foc continuu, în trei schimburi, în două schimburi, etc.), c) lucrul „la solicitare” etc.

Subocuparea în raport cu timpul lucrat: persoanele ocupate care satisfac următoarele criterii:

- doresc să lucreze ore suplimentate;
- sunt disponibile să lucreze ore suplimentare;
- orele efectiv lucrate în toate activitățile în timpul perioadei de referință sunt sub o limită stabilită. În Republica Moldova a fost adoptată aceeași limită de 40 de ore pe săptămână în conformitate cu legislația muncii în vigoare.

Rata de subocupare reprezintă ponderea populației sub-ocupate în total populație ocupată.

Volumul subocupării prezintă timpul adițional pe care persoanele sub-ocupate ar fi dorit și ar fi fost disponibile să-l lucreze adițional la orele efectiv lucrate în perioada de referință până la pragul adoptat (în cazul RM – 40 ore pe săptămână).

Șomeri conform criteriilor BIM sunt persoanele de 15 ani și peste, care în cursul perioadei de referință îndeplinesc simultan următoarele condiții:

- nu au un loc de muncă și nu desfășoară o activitate în scopul obținerii unor venituri;
- sunt în căutarea unui loc de muncă, utilizând în ultimele 4 săptămâni diverse metode pentru a-l găsi: înscrierea la oficiile forței de muncă sau la agenții particulare de plasare, acțiuni pentru a începe o activitate pe cont propriu, publicarea de anunțuri și răspunsuri la anunțuri, apel la prieteni, rude, colegi, sindicate etc.;
- sunt disponibile să înceapă lucrul în următoarele 15 zile, dacă s-ar găsi imediat un loc de muncă.

În această categorie de populație sunt incluse, de asemenea:

- persoanele fără loc de muncă, disponibile să lucreze, care așteaptă să fie rechemate la lucru sau care au găsit un loc de muncă și urmează să înceapă lucrul la o dată ulterioară perioadei de referință;
- persoanele care în mod obișnuit fac parte din populația inactivă (elevi, studenți, pensionari), dar care au declarat că sunt în căutarea unui loc de muncă și sunt disponibile să înceapă lucrul.

Rata șomajului: raportul dintre numărul șomerilor definiți conform criteriilor Biroului Internațional al Muncii (BIM) și populația activă totală, exprimat procentual.

Ecartul de gen al șomajului: Diferența dintre rata șomajului BIM în rândul femeilor și rata șomajului BIM în rândul bărbaților, exprimat în puncte procentuale.

Șomajul de lungă durată: situația când șomerul nu are de lucru și este în căutare timp de un an și mai mult.

Rata șomajului de lungă durată: raportul dintre numărul șomerilor BIM aflați în șomaj de 12 luni și peste și populația activă, exprimat procentual.

Șomajul în rândul tinerilor:

- raportul dintre numărul șomerilor BIM (15-24 ani) și numărul total al populației active din această categorie de vârstă, exprimat procentual;
- raportul dintre rata șomajului la tineri și rata șomajului la adulți;
- ponderea șomerilor tineri în total șomaj;
- proporția șomerilor tineri în total populație de 15-24 ani.

Șomajul de lungă durată în rândul tinerilor: situația când șomerii tineri (15 – 24 ani) nu au de lucru și este în căutare timp de 6 luni și mai mult.

Incidența șomajului de lungă durată în rândul tinerilor: raportul dintre numărul șomerilor BIM în vârstă de 15-24 ani aflați în șomaj de 6 luni și peste și numărul șomerilor din aceeași grupă de vârstă (15-24 ani), exprimat procentual.

Populația inactivă din punct de vedere economic cuprinde toate persoanele, indiferent de vârstă, care n-au lucrat cel puțin o oră și nu erau șomeri în perioada de referință.

Populația economic inactivă include următoarele categorii de populație:

- elevi sau studenți;
- pensionari (de toate categoriile);
- casnice (care desfășoară numai activități casnice în gospodărie);
- persoane întreținute de alte persoane ori de stat sau care se întrețin din alte venituri (chirii, dobânzi, rente etc.);
- persoanele declarate plecate peste hotare la lucru sau în căutare de lucru¹.

Persoane descurajate sunt persoanele inactive, disponibile să lucreze în următoarele 15 zile, care nu au loc de muncă și au declarat că sunt în căutarea unui loc de muncă, dar nu au întreprins nimic în acest scop în ultimele 4 săptămâni sau că nu caută un loc de muncă din următoarele motive:

- au crezut că nu există locuri libere sau nu au știut unde să caute;
- nu se simt pregătite profesional;
- cred că nu vor găsi de lucru din cauza vârstei sau au căutat altă dată și nu au găsit.

Raportul de dependență economică: raportul dintre persoanele neocupate (inactive sau în șomaj) și persoanele ocupate, exprimat în promile.

Structura populației după nivelul de educație. Nivelul de educație se grupează în:

- scăzut: gimnazial, primar, fără școală primară;
- mediu: liceal, mediu general, secundar profesional, mediu de specialitate;
- superior: universitar, postuniversitar.

¹ Această categorie de populație convențional este atribuită la populația economic inactivă.

Acest raport analitic a fost publicat cu susținerea
programului UNIFEM în Moldova în cadrul
proiectului comun "Consolidarea sistemului
statistic național"

Oficiul Regional UNIFEM pentru CSI
Casa ONU, str. Tole bi 67,
Almaty, 480091, Kazakhstan

Tel.: +7 (3272) 58-26-43
Fax: +7 (3272) 58-26-45

e-mail: root@unifemcis.org
Pagina Web: www.unifemcis.org

Oficiul Programului UNIFEM în Moldova
Ministerul Protecției Sociale, Familiei și Copilului
str. Vasile Alecsandri 1
Chisinau, MD - 2009, Republica Moldova

Tel.: +373 22 280775
Tel.: +373 22 721490
Fax: +373 22 721490
Pagina Web: www.unifemcis.org